

องค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

ฉบับที่ 1 ปีที่ 22 เมษายน 2547

คู่มือรูปโฉมใหม่

ISSN 1513-6787

เกาะเล็ก ยิ่งใหญ่

สัมภาษณ์นักชีววิทยา
คริส โทมัส

เมืองแบบ : อนาคตของ
ป้อมปราการแห่งอิหร่าน

ลิวขนาดใหญ่ของโลก
กำลังอยู่ในภาวะอันตราย

ภาพปก : มิลด์พี
© Yann Arthus-Bertrand
« La terre vue du Ciel » / Altitude, Paris

ที่ปรึกษา

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์

บรรณาธิการอำนวยการ

จุไรรัตน์ แสงบุญนำ

ผู้จัดการการพิมพ์

มานะ ภรแก้วจันทร์

คณะบรรณาธิการ

ไพศาล วิชาลาภรณ์

ภัสกร ศิริประภา

ปนัดดา งามสมผล

ผู้ตรวจแก้ไข

พิศवास ปทุมุตต์รังษี

ผู้แปล

ศรีน้อย โปวาทอง

พิศवास ปทุมุตต์รังษี

อรวรรณ นาวายุทธ

นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี

จัดพิมพ์

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ

ว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0 2628 5649

โทรสาร 0 2281 0953

e-mail : thainat@emisc.moe.go.th

ศิลปกรรมฉบับภาษาไทย

ธนกร เล็กชะอุ่ม

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว

แขวงวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310

โทร. 0 2538 3033

โทรสาร 0 2539 3215

บทความที่ตีพิมพ์เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน
ยูเนสโกหรือกองบรรณาธิการยูเนสโก คุริเย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ทีมงานยูเนสโก คุริเย เป็นผู้เขียน
คำบรรยายภาพและหัวข้อเรื่องในส่วนของเส้นแบ่งเขตแดน
ในแผนที่นั้นมิได้แสดงนัยว่า ยูเนสโก หรือประเทศ และ
ดินแดนที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติให้การ
ยอมรับอย่างเป็นทางการ

ใน

เดือนกันยายนที่จะมาถึง บรรดาผู้เชี่ยวชาญ ประชาสังคม และ
ตัวแทนภาครัฐจะมาพบปะกันที่มอริเชียส เพื่อประเมินสถานการณ์
ของรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กของโลก นี่คือการประชุมที่
ต่อเนื่องจากการประชุมที่บาร์เบโดส ในปี 1994 ซึ่งบ่งชี้ 15 ประเด็นที่ส่งผลให้
เกาะเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพเปราะบางอย่างยิ่งยวด และทำให้การดำเนินงานใน
ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับสากลกลายเป็นเรื่องเร่งด่วน เวลา 10 ปีที่
ผ่านไปสถานการณ์ดังกล่าวจะต้องขึ้นบ้างไหม? ผู้สื่อข่าวคุริเย ปีเตอร์ โคลล์
ได้เดินทางไปยังมหาสมุทรแปซิฟิกเพื่อสำรวจว่าประชากรบนเกาะในภูมิภาคนั้น
ของโลกกำลังรับมือได้ดีเพียงใดกับความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความผันผวน
ของสภาพอากาศ ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมืองที่ส่งผล
กระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ปัญหาโรคเอดส์ และการท่องเที่ยวใน
แบบที่เกินกำลังเจ้าบ้าน เป็นอาทิ บทความพิเศษในฉบับนี้จึงชี้ให้เห็นว่า
แม้สวรรค์อาจยังไม่ล่มสลายเสียทีเดียว ทว่าปัญหาต่างๆที่กำลังรุมเร้าประชากร
ชาวเกาะเหล่านี้ก็น่าหวาดวิตกยิ่งกว่าช่วงเวลาใดๆ ในอดีต

สภาพน่าวิตกในทำนองเดียวกันสะท้อนให้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์คริส โทมัส
หัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญการศึกษาอย่างรอบด้านมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาว่า
ด้วยเรื่องผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่จะเกิดกับความหลากหลาย
ทางชีวภาพ งานชิ้นนี้คาดการณ์ว่า จะเกิดการสูญพันธุ์หมดไปจากโลก หนึ่งใน
จำนวนสัตว์ที่อาจสูญพันธุ์ในอนาคตก็นกใกล้ ด้วยสาเหตุการทำลายที่อยู่อาศัย
สงครามกลางเมือง การล่าสัตว์ รวมทั้งการลักลอบฆ่าสัตว์ ก็คือ ญาติที่ใกล้ชิด
ที่สุดของมนุษย์ - ลิงขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นสัตว์ตระกูลของรายงานภาพในคอลัมน์
“สองกล้อง” ในฉบับนี้ การร่วมแรงร่วมใจในระดับสากลซึ่งยูเนสโกให้ความสำคัญ
เป็นพิเศษ กำลังเกิดขึ้นเพื่อมุ่งอนุรักษ์ลิงกอริลล่า ชิมแพนซี อูรังอุตัง และบาบูน
ของโลก บรรดาผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า หากเราทำงานนี้ล้มเหลว ลิงขนาดใหญ่พวกนี้
ก็จะสูญพันธุ์หมดสิ้นภายใน 50 ปี

หากวาทความที่กล่าวถึงข้างต้นจะฟังเหมือนสัญญาเตือนภัยที่บ่งชี้ความ
จำเป็นในการลงมือแก้ปัญหาอย่างจริงจัง บทความอื่นๆ ในคุริเยฉบับนี้ก็นำเสนอ
ประจักษ์พยานว่า มนุษย์เรามีความฉลาดเฉลียวและไหวพริบที่จำเป็นในการใช้แก้
ปัญหาหลากหลายที่กำลังรุมเร้าสังคมของพวกเราอยู่ในขณะนี้ ผลงานของคริสติน
เปอตีตี หนึ่งในห้าผู้ได้รับรางวัลลอรีอัล-ยูเนสโก “สำหรับสตรีในวงการวิทยาศาสตร์”
ในปีนี้ สร้างความหวังให้คนหูหนวกนับล้านๆ คนทั่วโลก แรงแบนดาลใจอีกชิ้นหนึ่ง
ได้จากการผินก้างของชุมชนนานาชาติเพื่อช่วยประชากรผู้โศกเศร้าของเมือง
โบราณแบบมอริเชียส ภายหลังหายนภัยแผ่นดินไหวได้ทำลายพื้นที่ส่วนใหญ่ของ
โบราณสถานอันโดดเด่นแห่งนี้เป็นเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ขณะนี้ยูเนสโกกำลัง
ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะเมืองเก่านี้ขึ้นมาใหม่ ร่วมกับหน่วยงานของอิหร่านและ
เพื่อนร่วมงานอีกมากมายหลายกลุ่ม และที่น่ายินดีไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ก็คือ
โครงการริเริ่มบาเบลของยูเนสโก ซึ่งกำลังพัฒนาวิธีการใช้ภาษาทุกภาษาและตัว
อักษรในเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ที่รวมอินเทอร์เน็ตเข้าไว้ด้วย ทั้งนี้นับได้
ว่านอกจากจะช่วยขจัดอุปสรรคที่ขวางกั้นการสื่อสาร โดยการช่วยสร้างเสริมความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นของมนุษยชาติแล้ว ก็ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า
อะไรๆ ก็ยังเกิดขึ้นได้ หากมนุษย์เรามีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง

ซู วิลเลียมส์ เขียน
พิศवास ปทุมุตต์รังษี แปล

สัมภาษณ์ 4
คริส โทมัส
“หลังชนฝา”

ยูเนสโกภาคปฏิบัติ

วัฒนธรรม 8

อิหร่าน : ประกายความหวังใหม่เมืองแอม
การฟื้นฟูบูรณะหลังจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว

วิทยาศาสตร์ 11

นักวิทยาศาสตร์ด้าน
ประสาทสัมผัส

สัมภาษณ์คริสติน เปอตีต์ หนึ่งในผู้ได้รับ
รางวัลลอรีอัล/ยูเนสโกสำหรับสตรีในงาน
ด้านวิทยาศาสตร์ของปีนี้

การสื่อสาร 15

มาตรฐานสากลเพื่อ
รองรับความหลากหลาย

การปกป้องความหลากหลายของ
ภาษาในยุคดิจิทัล

การศึกษา 23

มาช่วยกันแปรเปลี่ยน
สนามเด็กเล่นในโรงเรียน
ให้กลายเป็นแหล่งสร้างสรรค์
ความสงบสุขกันเถิด

การสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา
ความขัดแย้งก่อนปะทุสู่ความรุนแรง

สังคมศาสตร์ 18

เมืองชายฝั่งขนาดเล็ก :
ประวัติศาสตร์และการ

บุกเบิก

เมืองชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
5 แห่งที่คัดเลือกไว้สำหรับกรณี
ศึกษาด้านการพัฒนาแบบยั่งยืน

สรุปข่าวยูเนสโก 27

โฟกัส 30

เกาะเล็ก : ปัญหาใหญ่

อนาคตของประเทศที่เป็นเกาะขนาดเล็กกำลังถูกภัยคุกคาม
การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศและระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นเป็นภัย
คุกคามต่อสภาพความเป็นอยู่ของเกาะต่างๆ ขณะที่แรงกดดันจากกระแส
โลกาภิวัตน์กำลังมีผลกระทบอย่างมากต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกเขา

เพื่อนร่วมงาน 48

โครงการใหม่ๆ ภายใต้ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานทั้งภาครัฐและ
เอกชน รวมทั้งประชาสังคมและบรรดาผู้นำที่มีชื่อเสียงในแวดวงศิลปะ

ส่องกล้อง 52

ญาติโยมของมนุษย์เรา
กำลังจะสูญพันธุ์

อยู่รอดมร่อ

วิถีชีวิตของลิงขนาดใหญ่จำพวก
ต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติและ
เขตสงวนของแอฟริกา

สื่อสหเทศของยูเนสโก 56

เครือข่ายเพื่อติดต่อ 58

คริส โทมัส

หลังชนฟ้า

อรรถกร ภาวสุภ แปล

© Oliver Langham/Conservation International

ซ้าย : ดอกคิงโพรเทีย (King Protea) ดอกไม้ประจำชาติแอฟริกาใต้ กำลังถูกคุกคามจนอาจสูญพันธุ์
ขวา : สำหรับ ศ. คริส โทมัส พี่ชและสัตว์น้อยนักที่จะมีวิวัฒนาการรวดเร็วพอจะปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศได้ทัน

สัตว์และพืชกว่าหนึ่งล้านชนิด อาจสูญพันธุ์ไป อันเป็นผล กระทบจากการเปลี่ยนแปลง ของสภาวะอากาศที่คาดว่า จะเกิดขึ้นภายในปี 2050 ยูเนสโก ได้พูดคุยกับ คริส โทมัส หัวหน้าคณะผู้เขียนรายงาน การศึกษาอย่างรอบด้านที่สุด เกี่ยวกับวิกฤตการณ์ ที่กำลังใกล้เข้ามา

อะไรที่ทำให้การศึกษาในครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษา ครั้งอื่น ๆ?

เป็นเวลานานหลายปีมาแล้วที่นักวิทยาศาสตร์ได้พูดคุยกันถึงเรื่องที่สัตว์ และพืชที่อาจสูญพันธุ์ไปเนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น แต่นับเป็นครั้งแรกที่ เราถามว่ามีสัตว์และพืชจำนวนกี่ชนิดที่กำลังจะสูญพันธุ์หรืออาจสูญพันธุ์ไปจาก สภาวะโลกอื่น บางทีสิ่งสำคัญที่สุดที่เราได้ทำกันก็คือ การรวบรวมจัดทำ กรอบขึ้นมาอันหนึ่งเพื่อวิเคราะห์ปัญหา กระทั่งชี้ให้เห็นว่าเป็นไปได้ที่จะทำ การวิเคราะห์ในประเด็นเหล่านี้

คุณประสบกับอุปสรรคขัดขวางทางการเมือง อย่างไร ตอนที่ขอเงินสนับสนุนบ้างไหม?

ไม่มีอุปสรรคหรือการต่อต้านใดๆ เลย เพราะความร่วมมือนี้ไม่มีเงินทุน สนับสนุน พวกเราก็แค่ลงมือทำเท่านั้นเอง เมื่อราวสองปีก่อน IUCN (สหภาพ อนุรักษ์โลก - World Conservation Union) สนับสนุนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติ การ 2-3 ครั้ง เพื่อถกเถียงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ พวกเราได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน และต่อมาไม่นาน เราก็มีเครือข่ายคณะทำงานอยู่ทั่วโลกซึ่งต่างก็สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ พืชและสัตว์ในประเทศของตนขึ้นมาก่อนแล้ว มีการให้ทุนสนับสนุนอยู่เหมือนกัน ในแง่เงินเดือนของพวกเรา แต่สำหรับการเก็บรวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เป็นเรื่องที่ไม่มีเงินทุน

คุณบรรยายถึงสิ่งที่รายงานค้นพบว่า “นัสเซอร์ริง กลัว” ทว่า ตัวเลขเหล่านั้นยังไม่เป็นการประเมินที่ต่ำเกินจริงไปหรือ เพราะการศึกษาชิ้นนี้ได้รวมเรื่องถิ่นที่อยู่ของสัตว์ที่สูญเสียชีวิตไปจากการตัดไม้ทำลายป่าเอาไว้ด้วย เป็นถัน?

เราก็คิดและพยายามจะรวมเรื่องนี้ไว้ด้วยเช่นกัน แต่ก็ประสบปัญหาทั้งเรื่องคุณภาพของข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูลด้านการใช้ที่ดินในภูมิภาคที่แตกต่างกันของโลก ไม่มีอะไรผิดพลาดในงานศึกษาเหล่านี้หรอกนะครับ เพียงแต่อาจจะทำในวิธีที่ต่างกันเท่านั้นเอง เราไม่มีเวลาและทรัพยากรมาสนับสนุนการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งต้องใช้เวลานานหลายเดือน

ถึงตอนนี้สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องระดมเงินทุนระหว่างชาติจากบางแหล่งเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนโครงการศึกษารวบรวมผลกระทบของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยด้านสภาวะอากาศและการใช้สอยที่ดิน

เรากำลังพูดถึงการสูญพันธุ์ครั้งใหญ่ครั้งต่อไป ซึ่งเทียบได้กับการสูญพันธุ์ในอดีตที่เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟหรือดาวเคราะห์น้อย อย่างนั้นใช่ไหม?

การสูญพันธุ์ครั้งใหญ่มีจำนวนห้าครั้งด้วยกัน ที่รู้จักกันดีก็คือครั้งที่

ทำให้ไดโนเสาร์ต้องสูญพันธุ์ไป แต่แม้กระทั่งการสูญพันธุ์ครั้งใหญ่เหล่านี้เราก็ไม่ทราบว่าการสูญพันธุ์ซึ่งเกิดขึ้นทันทีหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นเริ่มมาเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นผลมาจากการตกของอุกกาบาตหรือการระเบิดของภูเขาไฟก็ตาม และไม่ทราบด้วยว่ามีการสูญพันธุ์เนื่องจากสภาพอากาศที่ผันผวนไม่แน่นอนซึ่งเกิดขึ้นตามมาในทันทีหลังจากนั้นมากน้อยเพียงใด

ยังมีเหตุการณ์การสูญพันธุ์ครั้งย่อย ๆ อีกมากมายหลายครั้ง เมื่อเรานำปัญหาเรื่องก๊าซเรือนกระจกมารวมกับปัญหาการทำลายถิ่นที่อยู่ของพืชและสัตว์ ก็จะทำให้เราต้องเผชิญกับสภาวะที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในยุคก่อนครั้งใดครั้งหนึ่งเหล่านั้นอย่างแน่นอน คำถามก็คือมันจะรุนแรงเทียบเท่าการสูญพันธุ์ครั้งใหญ่ทั้งห้าครั้งนั้นหรือไม่ เหตุการณ์แบบนั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นอีก แต่ก็เป็นเรื่องที่อาจเกิดขึ้นได้

ถ้าไม่เราถึงมองไม่เห็นวิกฤตการณ์ที่กำลังตั้งเค้ากันเร็วเกินไป?

เราจะต้องใช้มุมมองที่กว้างระดับนานาชาติ และการที่จะรวบรวมผลการศึกษาระดับนานาชาติจำนวนมากเข้าด้วยกันนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นต้นว่าคุณสามารถศึกษาได้อย่างยอดเยี่ยมและละเอียดละออว่าพืชและสัตว์พันธุ์นั้น ๆ อาจสูญพันธุ์หรือแพร่ขยายพันธุ์ในเกาะอังกฤษได้อย่างไร แต่คุณจำเป็นต้องใช้มุมมองที่กว้างระดับโลก จึงจะรู้ว่าพืชและสัตว์บางชนิดนั้นไม่มีที่หลบภัยอีกแล้วในโลกนี้

รายงานของเราเป็นเรื่องราวที่แท้จริงมากเท่าที่จะทำได้ แต่กระนั้นคนจำนวนมากยังพูดว่า “ไอโฮ พวกคุณนี่เป็นพวกกระต่ายตื่นตูมจริงๆ” ความจริงแล้วพวกเขาตกใจในเรื่องจำนวนข้อมูลตัวเลขที่น่าเสนอในรายงานมากกว่า ผมเองก็เช่นเดียวกัน

คุณตอบโต้พวกที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศอย่างไร?

คนที่ไม่เห็นด้วยนี้เป็นกลุ่มคนที่มีเสียงที่ดังมากกว่าปกติ เช่นเดียวกับเรื่องต่าง ๆ หลาย ๆ กรณีที่ปรากฏทางสื่อมวลชน เรามักพบรายงานที่มีบุคคลหนึ่งให้การสนับสนุน และก็มีอีกบุคคลหนึ่งหักล้างความคิดนั้นเพื่อคงหลักการที่ว่าไม่ควรรจะโอนเอียงไปทางหนึ่งทางใด ทั้ง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญมากกว่าร้อยละ 99 เชื่อถือในทัศนะแรก ขณะที่คนที่เชื่อในทัศนะแบบที่สองมีจำนวนเพียงไม่ถึงร้อยละ 1 เท่านั้น พวกเราเพียงแต่สร้างฐานข้อมูลบนสิ่งที่นักภูมิอากาศวิทยาส่วนมากกำลังพูดกัน แต่ความพลิกผันก็ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ซึ่งนักภูมิอากาศวิทยาต่างก็รับรู้กันดีอยู่แล้ว

เราได้ได้เสกสรรปั้นแต่งเรื่องหรือจินตนาการอนาคตที่เป็นไปได้ขึ้นมาลอย ๆ หากแต่ในงานศึกษาที่เราได้เร่งปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้กำลังเกิดขึ้นอยู่แล้วให้เกิดเร็วขึ้น อุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้นในห้วง 30 ถึง 40 ปีที่ผ่านมาชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นสัญญาณของสภาวะอากาศที่ร้อนขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ เราทราบว่ามันได้ส่งผลกระทบต่อการกระจายตัวของทั้งพืชและสัตว์ทั่วโลก

บางคนวิจารณ์รายงานของคุณโดยให้เหตุผลว่าสัตว์และพืชจะปรับตัวให้เข้ากับสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปได้

แน่นอนว่าพวกมันย่อมปรับตัวได้ แต่มีพืชและสัตว์น้อยมากที่สามารถวิวัฒนาการได้มากและเร็วพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากหลักฐานที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าเมื่อสภาวะอากาศเปลี่ยนไป ไม่ว่าในห้วง 30 ปีที่ผ่านมา หรือนานมาแล้วในยุคทางธรณีวิทยาก็ตาม สัตว์ต่าง ๆ ไม่ได้อยู่กับที่และปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง หากแต่พวกมันย้ายถิ่นที่อยู่เลย

หากคุณเป็นสัตว์หรือพืช และสภาวะอากาศกำลังเริ่มเปลี่ยนไป คุณอาจเริ่มปรับตัวเอง แต่จำนวนประชากรก็จะต้องลดลงอยู่ดีหากว่าคุณไม่มีวิวัฒนาการที่ยั่งยืนที่แปรเปลี่ยนไปมากพอที่จะตามอัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

ได้ทัน ในเวลาเดียวกันสมมติว่ามีสัตว์หรือพืชพันธุ์คู่แข่ง ซึ่งปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าเข้ามาในถิ่นที่อยู่ของคุณ คุณก็ย่อมต้องแพ้ และสูญพันธุ์ไป

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการถกเถียงกันมากทีเดียวว่าองค์กรด้านอนุรักษ์ควรเน้นความสำคัญในการปกป้องพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพแต่เป็นพื้นที่เสี่ยงที่อาจถูกทำลาย หรือควรเน้นอนุรักษ์พื้นที่พิเศษที่อุดมไปด้วยพืชหรือสัตว์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นกว่าที่อื่น ๆ มากกว่ากัน แต่คุณไปไกลกว่านี้ โดยเน้นการอนุรักษ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเด็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ผมคงต้องพูดโดยไม่ได้เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ใครว่า องค์กรด้านอนุรักษ์นั้นได้ใช้ความพยายามบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยที่กำลังเกิดขึ้นกับความหลากหลายทางชีวภาพมากกว่าจะกำจัดสาเหตุของมันโดยตรง ทั้งนี้เพราะต้นเหตุที่แท้จริงนั้นจัดการได้ยากมาก ยุทธศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ที่เป็นไปได้เพียงทางเดียวเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศก็คือทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องเริ่มกดดันพวกนักการเมืองอย่างหนักเพื่อที่ว่าท้ายที่สุดแล้วเราจะได้ประสบความสำเร็จจากภาวะอากาศตามการคาดการณ์ขั้นต่ำแทนที่จะเป็นประเภทที่ร้ายแรงที่สุด คางคกสีทอง ในเขตภูเขามอนแตเนอร์ตในคออสตาริกา ถือเป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ที่สุด มันเป็นตัวสัตว์ที่อาศัยอยู่บนยอดเขาซึ่งมีการอนุรักษ์คุ้มครองบริเวณทั้งหมดเอาไว้ คางคกพันธุ์นี้ตัวสุดท้ายสาบสูญไปหลังจากเกิดภาวะความแห้งแล้งและการที่เมฆลอยตัวสูงขึ้นกว่าเดิม

โดยส่วนตัวแล้ว ผมคิดว่า ต้นเหตุที่จะทำให้พื้นที่จุดเสี่ยงซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพเหล่านี้เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่งมีสองประการ คือ หนึ่งพื้นที่เหล่านี้มีพืชและสัตว์มากมายหลากหลายเกินไปในอาณาบริเวณแคบ ๆ และหากพวกมันจำเป็นต้องย้ายถิ่นแล้วละก็ โอกาสที่จะมีการกระจายพันธุ์แบบเดิมเช่นนี้ในภายหลังยากมาก ประการที่สอง คงจำกันได้ว่าในช่วง 10,000 ปีที่ผ่านมา เป็นช่วงเวลาที่ยอบอุ่นของยุคน้ำแข็งยุคหนึ่ง ความจริงแล้วเรากำลังอยู่ในช่วงเวลาที่ยอบอุ่นที่สุดในระยะหนึ่งล้านปีที่ผ่านมาเลยทีเดียว ในปัจจุบันเราพบพืชและสัตว์มากมายกระจุกตัวอาศัยอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าจุดพื้นที่เสี่ยงที่มีอากาศอบอุ่นเหล่านี้ เพื่อร่วมงานบางคนอาจไม่เห็นด้วยกับผม แต่ผมคิดว่าในบรรดาพืชและสัตว์เหล่านี้เป็นจำนวนมากรวมถึงสภาพแวดล้อมด้วย น่าจะแพร่กระจายพันธุ์ได้แพร่หลายมากกว่านี้ในตอนที่อากาศเย็นกว่านี้ พืชและสัตว์เหล่านี้จำเป็นต้องร่วมกันอยู่ติดกับพื้นที่เล็ก ๆ ที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้ ก็เพื่อความอยู่รอด

ภาพเงาร่างเลือนแห่งอนาคต อันเกิดจากภาวะเรือนกระจก

หากผลการศึกษาล่าสุดโดย คริส โทมัส ศาสตราจารย์ด้านชีววิทยาการอนุรักษ์ แห่งมหาวิทยาลัยลีดส์ และคณะ คาดว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศจะส่งผลให้สัตว์และพืชที่อาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดินทั่วโลกต้องสูญพันธุ์ไปราว 1 ใน 4 โดยที่สัตว์และพืชจำนวนมากกว่าหนึ่งล้านชนิดอาจสูญพันธุ์ไป

โทมัสและคณะถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ระดมความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญทั่วโลกเพื่อศึกษาประเด็นปัญหาอันกว้างขวางครอบคลุมที่สุด โดยเน้นพื้นที่ศึกษา

ใน 6 ภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสมบูรณ์ทั่วโลก โดยพื้นที่ศึกษาคิดเป็นร้อยละ 20 ของอาณาบริเวณที่เป็นพื้นแผ่นดินทั่วโลก พวกเขาเริ่มศึกษาโดยพิจารณาจากภาพจำลองเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตสามรูปแบบ ที่ได้จากเวทีการประชุมนานาชาติด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ โดยดูว่าภาพจำลองฯ แต่ละรูปแบบจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อทั้ง ดินที่อยู่ของพืชและสัตว์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน กบ ผีเสื้อ และสัตว์ไม่มี

กระดูกสันหลังอื่น ๆ รวม 1103 ชนิด อย่างไรก็ตาม พวกเขาก็กังขามความสามารถของพืชและสัตว์ต่าง ๆ แต่ละชนิดในการปรับตัวหรือย้ายไปอยู่ถิ่นอื่นที่เหมาะสมกว่า ในการคาดการณ์ถึงผลกระทบจากภาพจำลองข้างกลาง คาดว่าร้อยละ 15 - 37 ของสัตว์และพืชที่ศึกษาจะสูญพันธุ์ ในการคาดการณ์ขั้นสูง คาดว่าพืชและสัตว์จำนวนมากถึงร้อยละ 58 อาจสูญพันธุ์ ส่วนภาพจำลองที่จะส่งผลกระทบต่อขั้นต่ำสุด คาดหมายว่าพืชและสัตว์อาจสูญพันธุ์ไปอย่างน้อยร้อยละ 9

บน : คางคกสีทองแห่งภูเขา
มอนเตแวร์เต (คอสตาริกา)
สูญพันธุ์ไปชั่ววินวินครี
หลังจากเกิดภาวะแห้งแล้ง
อันยาวนาน

ขวา : จากเซตรอนในรัฐ
ควีนส์แลนด์ (ออสเตรเลีย)
กิ้งก่าหัวมังกรบอยด์ (Boyd
lizard-dragon) มีอวัยวะ
สำหรับควบคุมอุณหภูมิในตัว
ให้คงที่ และเสี่ยงอย่างยิ่งต่อ
การสูญพันธุ์เนื่องจากการ
เปลี่ยนแปลงของสภาวะ
อากาศ

© Stephen E. Williams

อะไรจะเกิดขึ้นหากเราเพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นในช่วงที่อากาศอุ่นที่สุดนี้
ของระยะเวลาหนึ่งล้านปีที่ผ่านมานะ? ลองนึกถึงภูเขาน้ำแข็งเล็กๆ ๑ ในเขตร้อน
ที่มีพืชและสัตว์บางชนิดซึ่งเราจะพบได้เฉพาะบริเวณใกล้ยอดเขาเท่านั้นเหมือน
อย่างเช่นที่มอนเตแวร์เต ดูก็แล้วกัน เมื่อราว 15,000 ปีก่อน พวกมันคงอยู่
ในบริเวณที่ต่ำลงมาข้างล่าง แต่ถ้าหากอากาศอุ่นมากขึ้นเรื่อยๆ พวกมันก็อาจ
เหมือนถูกผลักให้หลุดออกไปจากยอดเขา มันไม่มีที่จะให้ลี้ภัยได้อีกแล้ว

**คุณทำนายว่าชุมชนชีวภาพทั้งหมดจะต้องสูญสิ้นไป
เราเคยพบเห็นกันมาก่อนบ้างไหม?**

เท่าที่เป็นมายุคหลังนี้ ยังไม่เคยเกิดขึ้นในระดับโลก แต่เรากำลัง
ทำให้เกิดการสูญพันธุ์ครั้งใหญ่ มันมีความสำคัญไหม? จากแง่มุมทาง
วิทยาศาสตร์แล้ว เราทราบว่ามันดีที่ต้องใช้เวลานานหลายล้านปีกว่าที่ความ
หลากหลายทางชีวภาพจะฟื้นคืนตัวจากการสูญพันธุ์ครั้งใหญ่ ใครก็ตามที่เกี่ยว
ข้องกับสภาพแวดล้อมน่าจะต้องใส่ใจและเป็นห่วงเป็นใยในเรื่องนี้ แต่เราก็ไม่
ควรคิดว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศคือสาเหตุเพียงประการเดียวที่ส่ง
ผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ในฝรั่งเศสช่วงฤดูร้อนที่ผ่านมา

ประมาณกันว่ามีผู้เสียชีวิตจากคลื่นความร้อนมากกว่า 15,000 คน ในช่วง
ครึ่งหลังของศตวรรษนี้ เราคงจะได้พุดกันถึงเรื่องการอพยพของผู้คนหลายร้อย
ล้านคนออกจากพื้นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำที่ประสบปัญหาอุทกภัยทั่วโลก

สิ่งที่เป็นผลดีสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพ ก็น่าจะเป็นผลดี
สำหรับมนุษย์ด้วยเช่นกัน อย่างน้อยก็ในระยะยาว ข้อโต้แย้งที่นักเศรษฐศาสตร์
บางคนมักยกมาอ้างประจำก็คือ “เราไม่อาจเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทั้งหมด
ของเรา และชะลอการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานของ
พลังงานจากคาร์บอนได้” ในประเด็นนี้ สหราชอาณาจักรได้ลงนามในพิธี
สารเกียวโต ถึงแม้จะเป็นเพียงก้าวแรกที่เล็กน้อยมากก็ตามที่ แต่ก็กลายเป็น
ประเทศที่มีบทบาทเด่นในระดับสากลประเทศหนึ่งในเรื่องนี้ เซอร์เดวิด คิง
ประธานที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์ของสหราชอาณาจักรในช่วงปี 1990-2000
กล่าวว่า สหราชอาณาจักรปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงในอัตราร้อยละ 12
ในขณะที่เศรษฐกิจเติบโตขึ้นร้อยละ 30 และอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นเกือบ
ร้อยละ 5 ต้องอย่าลืมหันหน้าว่าสหราชอาณาจักรกำลังแข่งขันทางเศรษฐกิจ
กับประเทศอื่นที่มีการควบคุมน้อยกว่านี้มาก พวกเราไม่มีทางเลือกอื่นแล้ว
อย่างน้อยก็ในระยะยาว

ประกายความหวัง ในเมืองแอม

บุษยา บุญประเสริฐ แปล

เมื่อพ้นจากความพินาศ สิ้นหวัง
และมรณกรรมของผู้คนเกือบ
30,000 อันเกิดจากแผ่นดินไหว
เมื่อไม่นานนี้ เมืองแอมซึ่งเป็น
เมืองโบราณของอิหร่านก็เริ่มมี
ความหวังว่าจะได้รับการฟื้นฟู
บูรณะ

8

© UNESCO/Alain Bonnet

เวลา 5 นาฬิกาตอนเช้ามีดของวันที่ 26 ธันวาคม 2003 แผ่นดินไหวตัวรุนแรงอย่างยิ่งเป็นเวลานาน 12 วินาทีในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของอิหร่าน ซึ่งห่างจากกรุงเตหะรานประมาณ 1,200 กิโลเมตร แผ่นดินไหวครั้งนี้วัดความสั่นสะเทือนได้ 6.3 ตามมาตราริกเตอร์ ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 40,000 คนและไร้ที่อยู่อาศัย 75,000 ราย จุดศูนย์กลางของแผ่นดินไหวอยู่ที่บริเวณป้อมแอม (Arg-e-Bam) อันเป็นป้อมปราการที่สร้างด้วยอิฐดิบขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งบัดนี้แปรสภาพเป็นเพียงกองฝุ่นและซากปรักหักพัง

ผู้อยู่ที่เมืองแอมในช่วงหลังเกิดภัยครั้งนี้เล่าขานถึง “ความพินาศอย่างใหญ่หลวงเกินบรรยาย” ของเมืองซึ่ง “ดูราวกับภัยนภัยกราวนด์ซีโรในสหรัฐอเมริกา” หากแม้กระทั่งระหว่างบรรเทาความเดือดร้อนอันจำเป็นเร่งด่วนที่สุดของบรรดาผู้รอดชีวิต การปฏิสังขรณ์อันถ่อมถ่อมแห่งมรดกวัฒนธรรมของอิหร่านชั้นนี้ก็เริ่มปรากฏให้เห็นแล้ว

ป้อมปราการซึ่งเคยตระหง่านอยู่ในเขตเมืองโบราณของแอมที่ตั้งอยู่ติดกับเมืองใหม่ชื่อเดียวกันนี้ มีขนาดยาว 300 เมตร กว้าง 200 เมตร ป้อมแห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อเกือบ 2,000 ปีก่อน เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของการก่อสร้างเมืองโบราณแบบอิหร่าน และเป็นซากสถาปัตยกรรมโบราณของเปอร์เซียยุคก่อนรับศาสนาอิสลามซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งยวดพอๆ กับซากเมืองเปอร์เซโพลิส

ส่วนใหญ่ของสถานที่อันงามสง่าแห่งนี้ ซึ่งเฉพาะปีที่ผ่านมามีผู้เยี่ยมชมถึง 100,000 คน ถูกทำลายลงในชั่วไม่กี่วินาที นอกเหนือจากประวัติความเป็นมาอันเลื่องลือของป้อมแอมแล้ว (ตุ้มอมกรอบ) ชาวเมืองก็ต้องสูญเสียแหล่งรายได้สำคัญไปด้วย ก่อนเกิดเหตุแผ่นดินไหว ป้อมแอมเคยเป็นแม่เหล็กสำคัญด้านการท่องเที่ยว สร้างรายได้มากมายให้แก่อาณาบริเวณแถบนี้ทั้งหมด

แม้กระนั้นเมืองนี้ก็ไม่ได้สิ้นหวังเสียทีเดียว มีหลักฐานชั้นดีที่บันทึกการละเอียดรูปพรรณสัณฐานของตัว

ป้อมแบมซึ่งเป็นป้อมอิฐดิบ
ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก
เมื่อปี 2001

ป้อมเอาไว้มากมาย พร้อมกันนี้ก็ยังมีความรู้ความชำนาญด้านเทคนิคเหลือเฟือ เนื่องจากอิหร่านมีบุคลากรมีอาชีพที่เชี่ยวชาญจำนวนมาก - ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาคณะกรรมการอนุรักษ์สถานแห่งชาติของอิหร่านได้ดำเนินงานบูรณะปฏิสังขรณ์ป้อมแห่งนี้มาโดยตลอด โดยขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ภายใต้ความคุ้มครององูแบร์ดี ก็โยด์ สถาปนิกและที่ปรึกษายูเนสโกซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งก่อสร้างจากดินและอิฐดิบกล่าวว่า “ในกรณีอย่างนี้การระวางอย่างรอบคอบคือกลวิธีเดียวที่เป็นไปได้ แต่เรามีบันทึกที่ชัดเจนแจ่มแจ้งมากครอบคลุมงานบูรณะที่ทำมานาน 32 ปีก่อนป้อมจะพังพินาศอย่างนี้ ในบรรดาเอกสารเหล่านี้มีส่วนหนึ่งซึ่งว่าด้วยวัสดุที่แข็งแกร่งมาก มีความน่าสนใจและมีคุณค่ายิ่งยวด ซึ่งนำมาใช้กับงานฟื้นฟูบูรณะได้”

ยิ่งกว่านั้นครั้งหนึ่งในจำนวนโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ 24 แห่งที่ตั้งอยู่นอกป้อมแบมก็สามารถ

จุดแวะพักระหว่างทาง

เมืองแบมยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนานในฐานะแหล่งแวะพักกลางทางบนเส้นทางด่านานสายแพรไหม การค้าอันรุ่งเรืองตามเส้นทางสายนี้ ประกอบกับที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ของเมืองแบมซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนปากีสถานทำให้เมืองนี้มั่งคั่งอย่างยิ่ง ดังเห็นได้จากสิ่งก่อสร้างมากมายที่มีความพิเศษกว่าธรรมดา ส่วนใหญ่ของเขตเมืองเก่าซึ่งคงอยู่ก่อนเกิดแผ่นดินไหวครั้งนี้อย่างสืบมาจาก การสร้างเพิ่มเติมในช่วงหลังสุดสมัยราชวงศ์ซาฟาวิด ระหว่างปี 1502

ถึง 1722 ตัวป้อมมีกำแพงโอบล้อมไว้ 3 ชั้น ภายในเป็นที่ตั้งของสุเหร่า คฤหาสน์ ตลาด แหล่งพักผ่อนของกองคาราวาน (ที่พักพ่อค้า) และย่านที่อยู่อาศัยของพลเมืองส่วนใหญ่ ที่ตั้งกองทหารอยู่ตรงส่วนสูงที่สุดของกำแพงป้อม พร้อมทั้งพระราชวังสี่ฤดู และจวนที่พักผู้ครองเมือง ผู้พันกทั้งป้อมแห่งนี้ไปเป็นครั้งแรกในปี 1722 ภายหลังการรุกรานของชาวอัฟกัน และอีกครั้งในปี 1810 เมื่อถูกกองโจรจากชิราซรุกราน

© UNESCO/Momin Bouchenaki

© UNESCO/Momin Bouchenaki

© UNESCO/Alan Brunet

ภาพบนและภาพกลาง :
ความเสียหายอันเกิดจากแผ่นดินไหวเมื่อ
เดือนธันวาคม 2003
ภาพล่าง :
สภาพเมืองแบมก่อนเกิดแผ่นดินไหว

ซ่อมแซมได้ เพราะได้รับความเสียหายเพียงไม่มาก
ปัจจัยเหล่านี้ช่วยเกื้อหนุนแผนการบูรณะ
ปฏิสังขรณ์ซึ่งจัดทำร่วมกันระหว่างยูเนสโกกับรัฐบาล
อิหร่าน จากการเริ่มส่งคณะผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่เมืองแบม
เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา แผนงานช่วง
แรกสุดได้แก่การเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างที่ยังคง
อยู่เพื่อป้องกันไม่ให้พังทลายลง จากนั้นจะต้องรวบรวม
ข้อมูลทั้งหมดเท่าที่ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับป้อมแบมเพื่อวาง
พื้นฐานสำหรับการสร้างชิ้นใหม่ซึ่งจะเริ่มต้นตามมาในไม่ช้า
การขึ้นทะเบียนป้อมที่เมืองแบมเป็นมรดกโลก
พร้อมๆ กับเป็นมรดกโลกที่เสี่ยงอันตราย ในกระบวนการ
ที่คล้ายคลึงกับการขึ้นทะเบียนหอคอยยอดแหลมและซาก
โบราณสถานเมืองแจมในอัฟกานิสถานเมื่อปี 2002 จะช่วย
เป็นแรงกระตุ้นที่จำเป็นอย่างยิ่งให้แก่แผนการดังกล่าว
นายโคอิชิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกประกาศว่า
“เนื่องจากรัฐบาลอิหร่านตั้งใจเสนอให้แบมขึ้นทะเบียนเป็น
มรดกโลกของยูเนสโก เราจึงช่วยเตรียมการเสนอชื่อซึ่งจะ
ทำก่อนการประชุมครั้งต่อไปของคณะกรรมการมรดก
โลกในเดือนมิถุนายน”

นายมัตซึอูระเสริมว่า เป็นที่แน่นอนว่า “การฟื้นฟู
บูรณะโบราณสถานที่ถูกทำลายพินาศอย่างหนักนั้นกินเวลา
นานหลายปี และจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนและความ
ร่วมแรงร่วมใจจากนานาชาติ”

ลูเซีย อีเกลเซียส คุณดซ์

นักวิทยาศาสตร์ ด้านประสาทสัมผัส

คริสติน เปอตีต์ ในห้อง
ทำงานที่สถาบัน
ปาสเตอร์(ฝรั่งเศส)

บุษนาฏ เบนประเสริฐศรี แปล

คริสติน เปอตีต์ ผู้ได้รับ
รางวัลลอรีอัล/ยูเนสโกสำหรับสตรี
ในด้านวิทยาศาสตร์ กล่าวถึง
ผลกระทบจากงานวิจัยของเธอที่มี
ต่อแวดวงคนหูหนวกและ
ความสับสนเสียงที่พึงระวังในเรื่อง
การคัดสรรพันธุ์

ดูริเย : หลังจากที่คุณค้นพบชิ้นที่ทำให้
เกิดอาการหูหนวก คุณเปลี่ยนความเข้าใจ
เรื่องนี้อย่างไรบ้าง?

คริสติน เปอตีต์ : ฉันไม่นึกถึงอาการหูหนวกในลักษณะเดียวๆ
อีกเลย แต่จะคิดถึงมันในลักษณะที่ประกอบด้วยเงื่อนไขต่างๆ
ซึ่งทำให้เกิดผลตามมาต่างๆ กัน แน่แน่นอนว่าเด็กที่โสตประสาท
พิการตั้งแต่เกิดย่อมเผชิญปัญหามากมาย แต่เมื่อได้รับการค
ส่งเสริมอย่างเหมาะสมเขาหรือเธอก็จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและ
สมบูรณ์ได้ หากสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งชีวิตเคยแวดล้อมด้วยการใช้
คำพูดสื่อสาร ความทุกข์ร้อนและวิตกกังวลเมื่อหูใช้การไม่ได้
นั้นก็รุนแรงมากจนกระทั่งทำให้เกิดการแยกตัวโดดเดี่ยว

g สถาบันปาสเตอร์ เมืองลียงตามในข้อถก
ซึ่งอนุญาตให้บริษัทแห่งหนึ่งใช้ผลงานวิจัย
ของคุณในการตรวจหาทารกแรกเกิดที่
หูหนวกเพราะกรรมพันธุ์ การทดสอบใน
กานองเดียวกันนี้อาจพัฒนาไปใช้ตั้งแต่ก่อน
คลอดได้แบบนี้เท่ากับเรากำลังถลาลงสู่ความ
สับสนเสียงเรื่องการคัดสรรพันธุ์หรือไม่?

ตอนที่ฉันเริ่มต้นงานวิจัยชิ้นนี้ในปี 1992 ฉันคิด

▶ ว่าเราปลอดภัยจากปัญหาที่ปรากฏคือมีขึ้นประมาณ 100 ตัวที่เกี่ยวข้องกับอาการหูหนวก จึงเชื่อว่าโอกาสที่จะพัฒนาการทดสอบเพื่อวินิจฉัยได้เร็วขึ้นมีน้อย ฉันจึงไม่มีวันลืมความรู้สึกตื่นตะลึงเมื่อเราตระหนักกันในปี 1997 ว่ามียีนตัวเดียวเท่านั้นที่เป็นตัวทำให้เกิดอาการหูหนวกในวัยเด็กเกือบครึ่งหนึ่งของอาการทั้งหมด ที่สำคัญที่สุดคือร้อยละ 70 ของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยีนตัวนี้เกิดจากการกลายพันธุ์เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ยีนนี้เป็นยีนเล็กๆ ดังนั้นจึงทดสอบได้ง่าย กล่าวในทางเทคนิคแล้วก็เป็นไปได้ที่จะตรวจดูก่อนเด็กคลอด ฉันจึงเสนอเรื่องขอความเห็นต่อคณะกรรมการวิชาการด้านจริยธรรมแห่งชาติของฝรั่งเศสทันที ซึ่งทางคณะกรรมการเห็นว่าลำพังความผิดปกติด้านการรับฟังเพียงอย่างเดียวไม่ได้ทำให้เสื่อมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จึงไม่สนับสนุนให้ยุติการตั้งครรภ์ในกรณีเช่นนี้

๑ ว่าแต่คุณมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการตรวจหาอาการหูหนวกในตัวอ่อน? เมื่อเดือนกรกฎาคม 2003 มีรายงานว่าคู่สมรสคู่หนึ่งซึ่งมียีนที่ทำให้เกิดอาการหูหนวกได้ขอให้คลินิกการเจริญพันธุ์แห่งหนึ่งในออสเตรเลียตรวจสอบตัวอ่อนที่เกิดจากการผสมในหลอดแก้ว ปรากฏว่าเป็นครั้งแรกที่มีคลินิกตรวจหาอาการซึ่งไม่ได้เป็นอันตรายต่อชีวิต

เราทำงานกับที่ปรึกษาด้านพันธุกรรมเพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่มีปัญหาสูญเสียการรับฟังให้ปรับตัวกับเครื่องมือตรวจวินิจฉัยที่เราอาจพัฒนาขึ้น จริงๆ แล้วที่ปรึกษาซึ่งเป็นกุมารแพทย์ผู้หนึ่งเติบโตขึ้นมาในหมู่คนที่มีความพิการการรับฟัง และไม่ได้มองว่าอาการหูหนวกเป็นแค่ความพิการถึงตอนนี้มีเพียง 4 ครอบครัวเท่านั้นที่ขอตรวจสอบเด็กในครรภ์ แต่ก็เป็นที่กรณีซึ่งเด็กมีความเสี่ยงที่จะได้รับการถ่ายทอดโรคร้ายแรงด้วย ปัญหาที่แท้จริงอยู่ตรงการตรวจเช็คตัวอ่อนที่เกิดจากกระบวนการปฏิสนธิในหลอดแก้ว เพราะมันหมายความว่าอาจจะทำให้เรามุ่งไปสู่การคัดเลือกตัวอ่อน (และความคิดเรื่อง “ทารกที่ถูกออกแบบให้สมบูรณ์”)

๑ แวดวงคนหูหนวกตอบสนองต่อผลงานวิจัยของคุณอย่างไรบ้าง?

ตอนเริ่มแรกมีคนเตือนฉันว่าแวดวงนี้อาจจะขวางงานของเราเนื่องจากกลัวว่าผลการวิจัยที่ได้จะนำไปสู่การคัดสรรพันธุกรรมและ “การจัดสภาวะหูหนวก” ซึ่งบางคน

© Micheline Pelletier/Gamma, Paris

© Micheline Pelletier/Gamma, Paris

หาใช่คุณูปการอันเล็กน้อยไม่

คริสติน เปอตีต์ (แห่งฝรั่งเศส) มีชื่อเสียงด้านงานวิจัยว่าด้วยประสาทสัมผัส เธอค้นพบยีนที่เป็นตัวการของอาการหูหนวกโดยกำเนิดว่าครึ่งหนึ่งของกรณีทั้งหมด นอกจากนี้ยังค้นพบยีนที่เป็นตัวการของกลุ่มอาการคาลล์แมน (Kallman syndrome) ซึ่งเป็นโรคทางกรรมพันธุ์เพียงอย่างเดียวที่ทำให้สูญเสียประสาทรับกลิ่นโดยสิ้นเชิง ศ. เปอตีต์เป็นหัวหน้าแผนกพันธุกรรมความคิดปรกติทาง

ประสาทสัมผัสของสถาบันปาสเตอร์ ในปี 2002 เธอได้เป็นสมาชิกราชบัณฑิตยสถานวิทยาศาสตร์ของฝรั่งเศส และเป็นสตรีคนที่ 5 ซึ่งได้รับตำแหน่งศาสตราจารย์จากสภาแห่งฝรั่งเศส

© Micheline Pelletier/Gamma, Paris

รางวัลสำหรับผู้หญิง ในวงการวิทยาศาสตร์

© Micheline Pelletier/Gamma, Paris

คริสติน เปอตีต์ เป็นหนึ่งในห้าของผู้ได้รับรางวัลออร์อัล-ยูเนสโก ประจำปี 2004 อันเป็นรางวัล “สำหรับผู้หญิงในวงการวิทยาศาสตร์” แต่ละคนจากแต่ละภูมิภาคได้รับคัดเลือกโดยคณะกรรมการ 15 ท่านซึ่งเป็นผู้คนที่มีความเชี่ยวชาญในแวดวงวิทยาศาสตร์ และจะได้รับเงินรางวัลคนละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับผลงานศึกษาวิจัยอันโดดเด่นเป็นประโยชน์ตลอดจนความตั้งใจที่จะสนับสนุนความมุ่งหมายของผู้หญิงในวงการวิทยาศาสตร์ นอกเหนือจาก ศ. เปอตีต์แล้วผู้ร่วมรับรางวัลรายอื่น ๆ ได้แก่ : เจนนิเฟอร์ ทอมสัน (แอฟริกาใต้) จากการคิดค้นพืชตัดแต่งทางพันธุกรรมที่ต้านทานไวรัส ความแห้งแล้ง และอันตรายอื่น ๆ แนนซี อีป (จีน) จากการค้นพบการควบคุมความเจริญเติบโต การแยกจากกันและการสร้างจุดประสานประสาทในระดับโมเลกุลของระบบประสาท ลูเซีย เม็นดอนซา

เปเรเวียโต (บราซิล) จากการศึกษาจนเข้าใจและคิดค้นวิธีการบำบัดรักษาดูดอกจนป้องกันโรคซิกาตัส ฟิลิปปามาร์เร็ค (สหรัฐอเมริกา) จากการศึกษาการทำงานของเม็ดเลือดขาวชนิด ที ลิมโฟไซต (T lymphocytes) ในระบบภูมิคุ้มกัน และการค้นพบซูเปอร์แอนติเจน โครงการนี้ เป็นความร่วมมือเฉพาะระหว่างภาครัฐกับเอกชนซึ่งมุ่งรับรองความสำเร็จของนักวิทยาศาสตร์หญิงและเชิดชูบทบาทของผู้หญิงในวงการวิทยาศาสตร์ทั่วโลก นอกเหนือจากตัวรางวัลแล้วยังมีการมอบทุนให้แก่นักวิจัยหญิงรุ่นเยาว์ปีละประมาณ 15 ราย เพื่อสนับสนุนให้มีโอกาสได้ทำงานต่อในต่างประเทศ โครงการนี้ก่อตั้งขึ้นในปี 1998 เท่าที่ผ่านมามีมอบรางวัลไปแล้ว 31 ราย และมอบทุน 60 ราย ให้แก่ผู้หญิงที่ศึกษาวิจัยทั้งด้านชีววิทยาและด้านฟิสิกส์ใน 45 ประเทศ

เห็นว่าเป็นวัฒนธรรมหนึ่ง เราไม่เคยเผชิญการต่อต้านนี้เลย ซึ่งอาจเป็นเพราะเราอธิบายวิธีการและจุดประสงค์ของเราในทางตรงข้าม ฉันคิดว่าคนที่มีความรู้เรื่องสูญเสียการรับฟังมากขึ้นเรื่อยๆ กำลังติดตามงานของเราด้วยความหวังอย่างใหญ่หลวง

๑ สำหรับบางคนก็ถือว่าสภาพหูหนวกนั้นเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งมากกว่าเป็นความพิการ คุณคิดอย่างไร?

คนหนุ่มสาวที่หูหนวกมาแต่กำเนิดมักรวมกลุ่มเป็นชุมชนอย่างแท้จริง โดยก่อตัวขึ้นจากภาษาที่ใช้ร่วมกันซึ่งเป็นภาษามือ บางคนก็ต้องการให้สังคมยอมรับว่าภาษานี้เป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ฉันคิดว่าการศึกษาเรื่องนี้สำคัญอย่างมากจากประวัติความเป็นมาของคนหูหนวกและการถูกคนที่ใส่ตบะประสาทปรกติลวงละเมิด อย่างลึมว่าเมื่อไม่นานนักภาษามือถูกห้ามใช้และในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองก็มีการบังคับให้คนหูหนวกทำหมัน จากนั้นเครื่องมือช่วยฟังก็ทำให้คนหูหนวกเกิดความหวังลมๆ แล้งๆ ว่า “ปัญหาของพวกคุณ

แก้ไขได้แล้ว!” แต่ในตอนเริ่มต้นอุปกรณ์ดังกล่าวก็ใช้งานได้น้อยมากจนไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นอย่างที่คุยเอาไว้เลย

๑ คุณรู้สึกว่าคุณต้องรับผิดชอบอะไรต่อชุมชนคนเหล่านี้บ้างไหม?

ใช่แล้วค่ะ คิดว่าเราต้องบอกให้ผู้คนรับรู้ถึงการค้นพบของเรา และทำทุกอย่างที่เป็นไปได้เพื่อประสานช่องว่างระหว่างการทดลองเรื่องอาการหูหนวกกับการรักษา การที่จะทำอย่างนี้ได้ต้องอาศัยการวิจัยพื้นฐานที่เจาะลงไปในเรื่องกลไกระดับโมเลกุลของการทำงานของหูชั้นใน

๑ บางคนไม่เห็นด้วยกับการมอบรางวัลให้นักวิทยาศาสตร์หญิงเป็นพิเศษ อย่างเป็นทางการ ลอริอัล-ยูเนสโกนี้ คุณมีความเห็นอย่างไรในเรื่องนี้?

ถ้าจะมีการมอบรางวัลด้านวิทยาศาสตร์สำหรับผู้หญิงให้ทั่วทุกแห่ง เหมือนในวงการกีฬา รางวัลนี้ก็เพียงแต่ยอมรับความแตกต่างในการทำงานด้านวิทยาศาสตร์

ชายชน : เจนนิเฟอร์ ทอมสัน (แอฟริกาใต้)
ชายช่าง : แนนซี อีป (ฮ่องกง)
ชายชน : ฟิลิปปามาร์เร็ค (สหรัฐอเมริกา)
ชายช่าง : ลูเซีย เม็นดอนซา เปเรเวียโต (บราซิล)

สถิติสำคัญ

สถาบันสถิติของยูเนสโกแถลงผลการศึกษาวิจัยชิ้นใหม่ว่าด้วย ผู้หญิงที่ศึกษาต่อระดับ มหาวิทยาลัยในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใน 70 ประเทศ ในกานามีนักศึกษาในด้านนี้เป็นจำนวนร้อยละ 21 ที่ศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่านั้น ร้อยละ 14 ในญี่ปุ่นมีนักศึกษา

หญิงเรียนต่อด้านนี้ระดับสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 18 ส่วนที่นิวซีแลนด์ตัวเลขลดลงเป็นร้อยละ 15 เทียบกับครูก็ตัวเลขคือร้อยละ 38 ในเอลซัลวาดอร์ให้ภาพที่แตกต่างอย่างมาก คือนักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับปริญญาตรีร้อยละ 50 และระดับสูงกว่านั้นร้อยละ 60 เป็น

หญิง ในอาร์เจนตินาก็คล้ายคลึงกัน คือนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีด้านนี้ร้อยละ 59 เป็นผู้หญิง ดูข้อมูลตัวเลขเพิ่มเติมได้ที่ <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001181/118131e.pdf>

© Michèle Peletier/Gamma, Paris

ในทำนองเดียวกันนี้เวลาพิจารณาเรื่องการเลื่อนตำแหน่งเพื่อคำนึงถึงความต่างกันระหว่างชายกับหญิง และเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุเบื้องหลังความต่างเหล่านั้น

๑ ข้อถกเถียงแบบไหนที่คุณจะเจอ?

หลายปีก่อนเมื่อแจ้งให้ผู้อำนวยการวิจัยรู้ว่าฉันตั้งครุฑ ฉันก็ได้รับปฏิกริยาตอบมาอย่างรุนแรง เดียวนี้ไม่มีใครกล้าแสดงปฏิกริยาขนาดนั้นแล้ว แต่เรายังคงต้องเผื่อระวัง เรายังต้องไปอีกไกล ชายและหญิงเพียงแต่เริ่มแบ่งปันความรับผิดชอบและการตัดสินใจระดับสูงๆ เราก้าวหน้าขึ้นในเรื่องนี้แต่ก็เชื่อว่ามันจะย้อนกลับไปไม่ได้ ใครจะไปรู้ว่าในอนาคตเราจะไม่ถอยหลังเข้าคลอง ขณะเดียวกันฉันก็คิดว่าผู้หญิงทุกคนได้รับความปวดร้าวและการเหยียดหยามจากผู้หญิงด้วยกันในบางประเทศ

๑ บางคนเห็นว่า การจัดลำดับความสำคัญในด้านศึกษาวิจัยอาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อวงการวิทยาศาสตร์มีผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น คุณคิดอย่างไร?

ไม่มีใครรู้หรอกค่ะ การศึกษาวิจัยด้านการทหารจะมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดหรือไม่ มีสิ่งที่เรียกว่าการวิจัยแบบเพศชายหรือแบบเพศหญิงด้วยหรือไม่ ที่แน่ชัดคือสมองนั้นมีเพศเช่นเดียวกับอวัยวะอื่น แต่ไม่ใช่ “ความจริงทางวิทยาศาสตร์” เป็นไปได้ว่าความแตกต่างในด้านสตรีระและการรับรู้เชิงวัฒนธรรมของโลกชักจูงให้ชายและหญิงสนใจในปัญหาและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ไม่ว่ากรณีใด ฉันฝันถึงโลกที่หล่อหลอมจากการคิดค้นสร้างสรรค์ของชายและหญิง ซึ่งความแตกต่างตรงนี้ไม่เพียงแต่ได้รับการยกย่องนับถือ หากยังถือเป็นเครื่องส่งเสริมและอำนวยประโยชน์แก่กันและกันด้วย

▶ ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเท่านั้น บอกตรงๆ ว่าฉันไม่ได้มองรางวัลลอรีอัล-ยูเนสโกแบบนั้นเลย ฉันกลับเห็นว่ามันเป็นความคิดที่ดียิ่ง ข้อสำคัญคือเป็นรางวัลที่มอบให้แก่ผู้หญิงจากแต่ละทวีป รางวัลนี้สื่อสาระอันเป็นสากลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้หญิง-ความก้าวหน้าซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ได้มาด้วยการเข้าถึงความรู้เท่านั้น แต่ยังได้มาด้วยการลงมือสร้างสรรค์ความรู้ระดับสูงสุด สารสำคัญนี้ยังสืบเนื่องต่อไปถึงทุนสนับสนุนที่มอบให้แก่นักวิจัยหญิงรุ่นเยาว์ด้วย

เจนนิเฟอร์ ทอมสัน
ในวงภาคสนาม :
ตรวจดูข้าวโพดที่ใช้ทำ
พันธุ์ร่วมกับเกษตรกร
ในแอฟริกาใต้

๑ คุณคิดอย่างไรเรื่องมาตรการเชิงรุก เช่น ระบบโควตา เพื่อพยายามขจัดข้อถกเถียงผู้หญิงในวงการวิทยาศาสตร์?

ถ้ามีการยอมรับว่าโครงสร้างเชิงสถาบันและกฎเกณฑ์ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไร เราคงไม่จำเป็นต้องอาศัยมาตรการเชิงรุก ยกตัวอย่างเช่น หากต้องการยึดอาชีพนักวิทยาศาสตร์ชั้นสูงในฝรั่งเศส พออายุได้ 40 ปีคุณก็ต้องกำกับดูแลนักวิจัยกลุ่มหนึ่ง หากแต่ช่วงนั้นก็เป็นเวลาที่คุณผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องเลี้ยงดูลูกเล็ก ๆ ถ้าระบบนี้ยึดหยุ่นสักนิด เราคงไม่ขัดขวางผู้หญิงที่พยายามสร้างสมดุลระหว่างงานอาชีพกับชีวิตครอบครัว เราต้องให้ความสนใจ

มาตรฐานสากล เพื่อรองรับ

บุษยาภรณ์ นามประเสริฐศรี แปล

ความหลากหลาย

© UNESCO/Namha Banke

ยูเนสโกกำลังดำเนินการเพื่อเพิ่มภาษาต่างๆ ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะส่งเสริมความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม และสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน

คอมพิวเตอร์

ได้กลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้คนซึ่งประสงค์จะเผยแพร่ เข้าถึง และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ติดต่อกัน สื่อสาร และทำการค้า แต่เดิมที่เทคโนโลยีดิจิทัลถูกคิดค้นโดยผู้ใช้ตัวอักษรละติน ซึ่งเท่ากับตอบสนองเพียงส่วนเสี้ยวของประชากรโลกที่มีภาษาใช้กันอยู่ถึง 6,000 ภาษา และมีระบบการเขียน 50 กว่าแบบ

ต้องมีการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อประมวลผล แสดงข้อมูล ส่งข้อมูล และพิมพ์ข้อมูลไม่เฉพาะสำหรับภาษาที่เรียงตัวอักษรจากซ้ายไปขวา (เหมือนอย่างภาษาของชาวยุโรป) แต่รวมถึงภาษาที่เรียงตัวอักษรจากขวาไปซ้าย (เช่นกรณีภาษาเซมิติก และภาษามองโกเลียซึ่งยิ่งต่างออกไปคือเขียนในแนวตั้ง) ได้มีการคิดค้นโปรแกรมดัดแปลงแก้ไขเพื่อจัดการกับลักษณะเฉพาะของตัวอักษรและภาษาต่างๆ กัน เช่น ตัวอักษรละติน ซีเรีย อาหรับ หรือฮีบรู ตลอดจนสัญลักษณ์ เช่น เครื่องหมายกำกับสำเนียง ซึ่งใช้กันมาก

นักแปลชาวจีนกำลังทำงาน ตัวอักษรภาพจำนวนหลายพันตัวในภาษาจีนคือสิ่งท้าทายสำหรับนักพัฒนาคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์

ความหลากหลาย ในอินเทอร์เน็ต

ข้อกำหนดว่าด้วยการส่งเสริมและใช้
ภาษาหลากหลายและการเข้าถึง
ไซเบอร์สเปซอย่างเป็นทางการของ
ยูเนสโก อันเป็นเครื่องมือกำหนด
มาตรฐานที่คิดค้นขึ้นเพื่อสนับสนุน
การใช้ภาษาอันหลากหลายของโลก
ทางอินเทอร์เน็ต ผ่านการลงนาม
รับรองจากประเทศสมาชิกเมื่อปลาย
ปี 2003 และนำเสนอต่อที่ประชุม
โลกว่าด้วยสังคมสารสนเทศในเดือน
ธันวาคม 2003 โครงการริเริ่มบาเบล
(Initiative Babel) ดำเนินงาน
ในด้านนี้เพื่ออำนวยความสะดวก
การซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนด
ดังกล่าว อาทิ ให้ทุนสนับสนุนการ
ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาและ
เผยแพร่มาตรฐานเออีโอเปีย
และตัดแปลงซอฟต์แวร์ให้เข้า
กับภาษาของชาวเออีโอเปีย”
ก่อนที่รัฐบาลจะดำเนินโครงการ

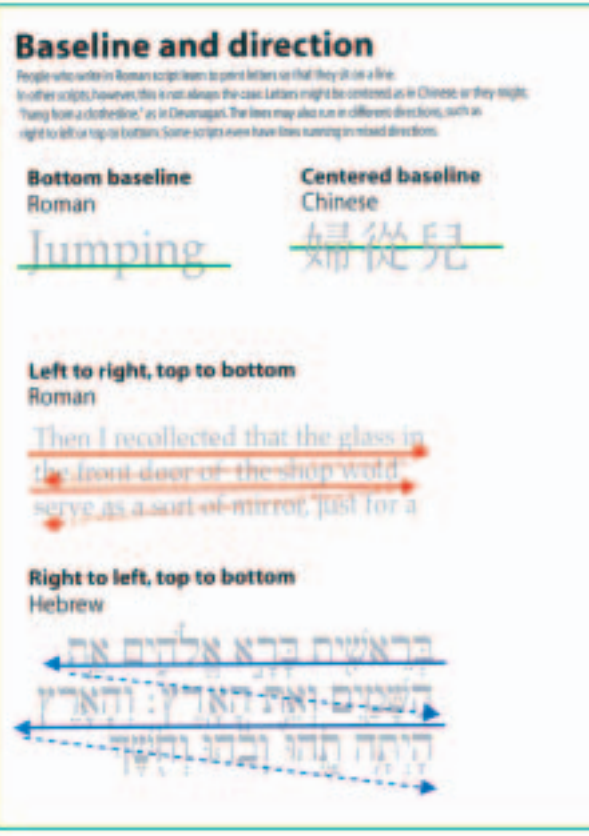
คอมพิวเตอร์มูลค่าหลายล้านที่ได้รับ
เงินอุดหนุนจากธนาคารโลกซึ่งให้
แก่เออีโอเปียและเอริเทรียในปี
2003 การศึกษาของยูเนสโกสำรวจ
ช่องทางที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถ
ใช้ตัวเขียนสมัยใหม่ของเออีโอเปียที่
เป็นภาษาอัมฮาริก (ภาษาราชการ
ของรัฐบาลกลางเออีโอเปีย) และ
ภาษาดิกริญา (ภาษาราชการของ
เอริเทรีย) - รวมทั้งภาษาที่ใช้ในภาค
เหนือของเออีโอเปีย ตลอดจนภาษา
ตระกูลเซมิติกส่วนใหญ่และภาษา
คูซิกบางส่วนที่ใช้ในพื้นที่แถบนี้
ด้วย การศึกษาดังกล่าวครอบคลุม
ประเด็นเรื่องการแปลงตัวอักษรเป็น
รหัส การวางตำแหน่งตัวอักษรบน
แป้นพิมพ์ และการถ่ายตัวอักษร
จากภาษาอัมฮาริกเป็นพยูชนะ
ละติน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้
จาก บาบเบลเว็บไซต์)

ในภาษาฝรั่งเศสและสเปน ยิ่งกว่านั้นในหลายภาษา ตัวอักษรยังเปลี่ยนรูปลักษณะตามตำแหน่งในแต่ละคำ- เช่นในกรณีภาษาอาหรับและฮีบรู - หรือตามตำแหน่งในแต่ละประโยค เช่น ในกรณีตัวเขียนภาษาละตินและซีเรีย

มาตรฐานสากลเพื่อปกป้องความหลากหลาย

ภาษาจีนซึ่งมีอักษรภาพหรือสัญลักษณ์แทนคำหลายพันตัวนั้นแตกต่างอย่างยิ่งจากตัวเขียนซึ่งใช้อักษรเป็นพื้นฐาน อักษรภาพก่อให้เกิดอุปสรรคในแง่การวางผังแป้นพิมพ์ การแสดงผลหน้าจอ การพิมพ์ และการค้นหาข้อมูล ในบางกรณีและบางภาษาก็ต้องใช้ระบบการเขียนหลายระบบควบคู่กันไปทำให้ยังมีปัญหาอุปสรรคมากขึ้น กรณีเช่นนี้ได้แก่ภาษาญี่ปุ่น ซึ่งใช้ระบบการเขียน 3 แบบแตกต่างกัน อันประกอบด้วยอักษรภาพ ตัวเขียนสำหรับออกเสียง และพยูชนะ แต่ภาษาญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกับหลายภาษาที่ไม่ใช่ภาษายุโรป ตรงที่บางครั้งก็ใช้ตัวอักษรละตินประกอบบ้าง ซึ่งทำให้ต้องใช้ซอฟต์แวร์สนับสนุนควบไปกับตัวเขียนของภาษาหลักที่พัฒนาขึ้นมา

องค์การมาตรฐานสากล (ISO) และสมาคมยูนิโคด (Unicode) ได้พัฒนาตารางและรหัสคอมพิวเตอร์ที่เข้าชุดเพิ่ม

มากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับตัวอักษร เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ทั้งหลายที่ใช้ในภาษาเขียนซึ่งเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการใช้เท่าที่ผ่านมายูเนสโกได้มีส่วนดำเนินการสร้างมาตรฐานสากลดังกล่าวโดยผ่านศูนย์ข้อมูลการใช้คำศัพท์สากล (Infoterm) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 1971 ที่กรุงเวียนนา

ในส่วนของอินเทอร์เน็ตก็มีปัญหาอุปสรรคเฉพาะตัวชุดหนึ่งในแง่ที่พยายามเคารพความหลากหลายด้วยการใช้ภาษาและตัวเขียนต่างๆ กันในการติดต่อสื่อสารโดยอาศัยตัวเลขเป็นฐาน การขยายตัวของอินเทอร์เน็ตยังทำให้มาตรฐานสากลมีความจำเป็นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าระบบปฏิบัติการอันหลากหลายที่รับข้อมูลไป จะใช้งานได้เข้ากัน และข้อความที่ส่งจากคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่งจะอ่านได้ถูกต้องตรงกัน ยิ่งกว่านั้นการสร้างมาตรฐานสากลก็จำเป็น เพื่อให้เบราเซอร์และเสิร์ชเอ็นจินอย่าง กูเกิล เข้าใจคำสั่งค้นหาข้อมูลจากตัวเขียนภาษาต่างๆ ได้ และเพื่อเอื้ออำนวยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นจึงตกลงให้ใช้ป้ายระบุภาษามาตรฐานสากลเท่ากับไว้ในเว็บเพจ เพื่อแจ้งให้เบราเซอร์รู้ว่าจะให้ใช้ชุดเครื่องหมายตัวอักษรใดอย่างไรก็ตามป้ายระบุดังกล่าวก็ไม่ได้มีใช้สำหรับทุกภาษา

เท่าที่ดำเนินการได้ในเรื่องของตัวเขียน ปัจจุบันระบบ ISO/UNICODE ทำได้ครอบคลุมตัวอักษรและสัญลักษณ์ตัวเขียนประมาณ 50 แบบซึ่งรองรับได้อย่างน้อยที่สุด 244 ภาษา ขณะนี้ระบบดังกล่าวจัดทำรหัสเฉพาะได้กว่า 100,000 รายการสำหรับตัวอักษรและสัญลักษณ์ การสร้างมาตรฐานสากลเช่นนี้จำเป็นสำหรับ

คู่มือสนับสนุน ระบบการเขียน

เมื่อปลายปี 2003 ยูเนสโกได้จัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือสนับสนุนระบบการเขียน” ขึ้น โดยมุ่งช่วยเหลือในการวางแผนและจัดการโครงการซึ่งแสวงหาทางแก้ปัญหาการใช้ตัวเขียนที่ไม่ใช่อักษรละตินเพื่อสื่อสารในแวดวงดิจิทัล แนวทางดังกล่าวเสนอ

โครงสร้างสำหรับการพัฒนาส่วนโปรแกรมซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนภาษาอันหลากหลายของโลกเดิมที่หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นสำหรับผู้บริหารและนักวิชาชีพ แต่ก็มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องเทคนิคเบื้องต้นอยู่ด้วย (ดูเว็บไซต์ของบาเบล)

Hanging baseline
Devanagari

मरिचः

Top to bottom
right to left
Chinese

Top to bottom,
left to right
Mongolian

NRSI

ภาพบน : แผนภูมิแสดงทิศทางการเขียนแบบต่างๆ - จากซ้ายไปขวาหรือจากขวาไปซ้าย, แนวนอนหรือแนวตั้ง (แหล่งข้อมูล :www.sil.org) ภาพขวา เทคโนโลยีเอื้ออำนวยให้บางภาษาที่ไม่มีตัวเขียนเข้าสู่ไซเบอร์สเปซได้ ทากก็สายเกินไปแล้วสำหรับภาษาของชนเผ่าชาปารา (เอกวาดอร์และเปรู) ซึ่งได้รับการยกย่องให้วัฒนธรรมของพวกเขาเป็นมรดกวัฒนธรรมชิ้นเอกซึ่งจับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันระหว่างคอมพิวเตอร์ต่างเครื่อง โดยเฉพาะในอินเทอร์เน็ต

พอล เฮคเตอร์ แห่งโครงการริเริ่มบาเบลของยูเนสโก-ซึ่งแสวงหาหนทางที่จะอนุรักษ์ภาษาที่กำลังจะสาบสูญและส่งเสริมการใช้ภาษาหลากหลายอธิบายว่า UNICODE ได้รับการสนับสนุนโดย “ระบบปฏิบัติการที่ใช้กันแพร่หลายที่สุด เช่น วินโดวส์ ของไมโครซอฟต์ ไอเอสของแอปเปิล และลินุกซ์ ซึ่งทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะใช้ตัวเขียนภาษาหลักอย่างอื่นที่ไม่ใช่ภาษาละติน แต่อาจมีสัญลักษณ์ไม่ครบทุกตัวในระบบการเขียนเหล่านั้น ตลอดจนภาษาย่อยที่แตกแขนงออกไป”

ความยากของซอฟต์แวร์

นอกจากนี้ยูเนสโกยังพัฒนาระบบประยุกต์ซอฟต์แวร์สำหรับเก็บข้อมูลและสืบค้นข้อมูล CDS/ISIS ซึ่งสามารถปรับใช้กับภาษาและระบบการเขียนต่างๆ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ยูเนสโกสนับสนุนการใช้ซอฟต์แวร์ “ระบบเปิด” และ “ฟรีซอฟต์แวร์” อย่างเช่น ลินุกซ์ ซอฟต์แวร์ลักษณะนี้มีส่วนช่วยการพัฒนาให้อินเทอร์เน็ตปราศเซอร์อย่าง โมซิลลา - อันเป็นฟรีซอฟต์แวร์ที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย-สามารถใช้ภาษาพม่าและภาษาแอฟริกันหลายภาษาได้

ซอฟต์แวร์และระบบปฏิบัติการแบบเปิดสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับตัวอักษรและภาษาหลากหลายได้ง่ายกว่า ดาวิด สตอร์ติ แห่งโครงการบาเบลอธิบายว่า

© UNESCO

“ในแง่ของระบบเชิงพาณิชย์นั้นโดยทั่วไปจะพัฒนาตรงส่วนที่มีแรงกระตุ้นเป็นผลกำไร ดังนั้นโปรแกรมซอฟต์แวร์และเว็บเพจภาษาไอซ์แลนด์ซึ่งมีคนใช้เพียงหนึ่งส่วนสี่ล้านคนจึงมีอยู่มากกว่าที่เป็นภาษาเฮาซา ซึ่งมีชาวไนจีเรีย 18 ล้านคนใช้อยู่”

การเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายที่เกิดขวางบางภาษาไม่ให้เข้าสู่ยุคดิจิทัลนั้นจะต้องอาศัยเวลา แต่พอล เฮคเตอร์ก็เห็นว่าความตั้งใจของรัฐบาลหลายประเทศและความตระหนักที่เพิ่มพูนขึ้นในหมู่นักพัฒนาซอฟต์แวร์ทั้งที่มุ่งหวังกำไรและที่ไม่หวังผลกำไรก็เป็นปัจจัยส่งเสริม เขาระบุเพิ่มเติมว่าประมาณร้อยละ 20 ของภาษาในโลกไม่มีตัวเขียนแต่ความสามารถด้านสื่อประสมของคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันก็เอื้อให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ที่ภาษาเหล่านี้จะก้าวเข้าสู่ไซเบอร์สเปซได้ พร้อมทั้งกำลังมีความพยายามที่จะสร้างระบบการเขียนแบบมาตรฐานสากลสำหรับภาษาพูดเก่าแก่จำนวนมากดังกล่าวด้วย

โรนีย์ อเมลัน

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการริเริ่มบาเบลของยูเนสโก ดูได้ที่ www.unesco.webworld/

เมืองชายฝั่งขนาดเล็ก : ประวัติศาสตร์และ การบุกเบิก

© UNESCO/Brigitte Colin

อรรถกร ภาวสุภกร แปล

ทุกฝ่ายต่างสนับสนุนการพัฒนาแบบยั่งยืน แต่เราจะนำมาใช้ให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาเมืองได้อย่างไร? ลองดูได้จากการประเมินกรณีศึกษาเมืองประวัติศาสตร์เล็กๆ ตามแนวชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ๕ กรณี ซึ่งกระทำเป็นครั้งแรก

ที่ เอสซออุอิร เมืองชายฝั่งด้านมหาสมุทรแอตแลนติกของโมร็อกโก ที่ได้ชื่อว่า “เมืองท่ามกลางสายลม” นั้น เป็นเมืองท่าที่มีเสน่ห์น่าอัศจรรย์ สถานที่อันโดดเด่นเปี่ยมไปด้วยวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาแห่งนี้ดึงดูดให้ศิลปินและนักท่องเที่ยวต่างชาติ และชาวโมร็อกโกเอง พากันเดินทางมาที่นี้นับเป็นเวลาหลายทศวรรษมาแล้ว แต่ปัจจุบัน เริ่มมีที่ท่าว่าเมืองเก่าแก่อันมีนามเดิมว่าโมกาเดอร์แห่งนี้ กำลังถูกคุกคามและทำลายจากปัญหาต่างๆ มากมาย นับตั้งแต่การกัดเซาะแนวชายฝั่ง น้ำทะเลไหลซึมลงสู่แหล่งน้ำจืดในชั้นหินอุ้มน้ำใต้ดิน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรมากเกินไป การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคมอย่างรวดเร็ว และการประท้วงของอาคารสถานที่หลายแห่ง รวมทั้งแนวกำแพงเมืองเก่าซึ่งเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “โอเทลโล” ที่มีชื่อเสียงของ ออร์สัน เวลส์ ด้วย

ปัจจุบัน บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งระดับจังหวัดและระดับเทศบาล รวมทั้งองค์กรสมาคมในท้องถิ่น ตลอดจนหุ้นส่วนชาวต่างชาติหลายแห่งต่างมีเจตจำนงร่วมกัน โดยพยายามจะเปลี่ยนแปลงแนวโน้มดังกล่าวให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากความร่วมมือดังกล่าว ส่งผลให้ในปี 1997 เมือง เอสซออุอิร ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองที่มีฐานะเป็น “กรณีศึกษา” แห่งแรก ใน “เครือข่ายเมืองประวัติศาสตร์ขนาดเล็กตามแนวชายฝั่ง” โดยองค์การยูเนสโก ภายใต้โครงการนี้ มีการปฏิสังขรณ์และทำนุบำรุงซากโบราณสถานและอนุสรณ์สถานหลายแห่ง จัดวางผังเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะให้ดีขึ้น ปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะและการสุขาภิบาลเสียใหม่ รวมทั้งมีการวางแผนจัดตั้งโรงงาน

เมืองเอสซอฮูอิโร

(โมร็อกโก)

(ซ้าย) ป้อมปราการ
ทางด้านเหนือ

(กลาง) ซากปรัก

หักพังของอาคารบ้าน

เรือนด้านหลังกำแพง

เมืองเมลเลาะห์ในเขต

เมดิน่า

19

บ้ำบัดน้ำเสียและตรวจสอบสถานที่กำจัดขยะในอนาคต

ราซิด ซิดี บูเมอดีน นักภูมิศาสตร์ชาวอัลจีเรีย ซึ่งเป็นผู้ประเมินโครงการนี้ ตั้งข้อสังเกตว่ายังมีอะไรให้ต้องทำต่ออีกมาก เขากล่าวถึง “ผลการดำเนินงานที่มีทั้งด้านลบและด้านบวก” ใน เอสซอฮูอิโร ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวฟื้นตัวขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ แต่การเติบโตของระบบเศรษฐกิจดังกล่าวก็ส่งผลกระทบต่อหลายด้าน อาทิ การผลักไล่ให้ชาวเมืองส่วนที่ยากจนที่สุดต้องอพยพออกไปอยู่แถบชานเมือง ยิ่งกว่านั้น บริเวณเขตเมลเลาะห์ ซึ่งอยู่ใกล้กับกำแพงเมือง “กำลังตกอยู่ในสภาพปรักหักพังอย่างรุนแรง นับตั้งแต่เขตเมดิน่าภายในเมืองเอสซอฮูอิโร ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกตั้งแต่ปี 2001”

อย่างไรก็ตาม จากการประสานความร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายที่ห่วงใยสภาพการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันที่สำคัญ วิธีการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายดังกล่าวนับเป็นลักษณะเด่นของ “โครงการพัฒนาเมืองและทรัพยากรน้ำจิต : เมืองประวัติศาสตร์ขนาดเล็กตามแนวชายฝั่ง” ซึ่งดำเนินการโดยองค์การยูเนสโก มาตั้งแต่ปี 1996 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยให้เมืองเหล่านี้ยอมรับนโยบายวางแผนเมือง ซึ่งบูรณาการแกนหลัก 4 ด้านของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้าด้วยกัน อันได้แก่ การพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ (ซึ่งในที่นี้จะเน้นด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมความสำคัญของเมืองมรดกโลก) ด้านสังคม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบัน มีการนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการกับเมืองอื่นๆ อีก ๔ แห่งซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเช่นเดียวกับเมืองเอสซอฮูอิโรด้วย อันได้แก่ เมืองมาร์เตีย (ตูนิเซีย) เมืองโอมิซัลจ์ (โครเอเชีย) เมืองไซดา (เลบานอน) และเมืองจิบเลห์ (ซีเรีย) โดยทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นบรรดาสถาบัน นักวางแผนเมือง นักธรณีวิทยา นักธรณี อุกทวิทยา นายกเทศมนตรี และผู้เชี่ยวชาญจากยูเนสโก ต่างมาร่วมประชุมกันที่เมืองเอสซอฮูอิโร ในเดือนธันวาคม 2003

สิ่งที่ทำให้เมืองทั้งห้า มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษเห็นจะได้แก่การมีประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เช่น

กรณีของเมืองไซดา และมาร์เตีย เป็นเมืองในยุคก่อนประวัติศาสตร์สืบเนื่องมาจนเป็นเมืองหลวงเก่าแก่ที่เคยมีพระมหากษัตริย์ปกครอง ในขณะที่เมืองโอมิซัลจ์ ก็เคยเป็นเมืองศูนย์กลางทางจิตวิญญาณที่สำคัญแห่งหนึ่งในอดีต เมืองเหล่านี้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเนื่องจากตั้งอยู่บนอาณาบริเวณที่มีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำบังลม เหมาะแก่การประมงและการพาณิชย์ รวมทั้งมีสภาพที่ดินอันอุดมสมบูรณ์อยู่โดยรอบ

แม้ว่าเมืองแต่ละแห่งจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นแตกต่างกันไป ทว่า ทั้ง 5 เมืองต่างก็กำลังประสบปัญหาท้าทายอย่างเดียวกัน นั่นก็คือ ปัญหาที่ว่าควรบูรณะฟื้นฟูเมืองศูนย์กลางประวัติศาสตร์ไปพร้อมๆ กับการสร้างความสมดุลระหว่างความจำเป็นในการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองสมัยใหม่ กับการเคารพมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างไร? จะส่งเสริมการท่องเที่ยวพร้อมๆ กับพิทักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไร? จะดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเมือง แทนที่จะผลักไสพวกเขาออกไปนอกเมืองได้อย่างไร? จะฉวยโอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์ในการฝึกฝนและเพิ่มพูนทักษะของช่างฝีมือพื้นเมือง รวมทั้งนักเรียนนักศึกษาตามสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างไร? โดยสรุป ปัญหาหลักที่ท้าทายอยู่ในเวลานี้ก็คือ จะสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในเมืองที่มีขนาดเล็กเช่นนี้ได้อย่างไร?

รณดการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย

เนื่องจากเมืองเหล่านี้กำลังมองหาหนทางแก้ปัญหาที่ รุมเร้าอยู่ในเวลานี้ จึงเลือกที่จะเข้าร่วมกับโครงการเครือข่ายเมืองประวัติศาสตร์ขนาดเล็กตามแนวชายฝั่งของยูเนสโก ซึ่งเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมให้เลือกในหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น เมืองโอมิซัลจ์ ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ บนเนินสูงเหนือทะเลเอเดรียติกบนเกาะเคิร์กของโครเอเชีย นั้น เสนอสัญญาข้อตกลงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกับเมืองดากลิโอ ดิ โป (อิตาลี) ในปี 1997 ต่อมาในปี 1998 ก็ได้เข้าร่วมกับเครือข่ายดังกล่าว และกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม โดยประสานความร่วมมือกับหลายหน่วยงาน อันได้แก่ สถาบันการวางแผนพัฒนาเมืองและ

ภาพหน้าซ้าย : ภาพ

ด้านหน้าของอาคาร

ทางทิศเหนือของ

คาบสมุทรมาร์เตีย

(ตูนิเซีย)

บ้านทดลอง

บ้านหลังหนึ่งในเมืองมาห์เดีย คูนิเซีย กำลังจะถูกทำลายทิ้ง แต่กลับรอดมาได้ แถมยังได้รับเลือกให้เป็น “บ้านสาธิต” อันถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมืองประวัติศาสตร์ขนาดเล็กตามแนวชายฝั่ง”

ในปี 1999 ด้วยความสนับสนุนที่ได้รับ จากคณาจารย์แห่งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ของเมืองนองต์ ในฝรั่งเศส และคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมืองแห่งตูนิส พร้อมทั้งการสนับสนุนจากสถาบันมรดกของ ชาวคูนิเซีย และเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองมาห์เดีย บ้านทดลองแห่งนี้ถือเป็นโครงการทดลอง ด้านเทคนิคและสถาปัตยกรรมมากพอ ๆ กับการทดลองด้านสังคมและการศึกษา ซึ่งคน ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นนัก ศึกษาด้านสถาปัตยกรรม ครูอาจารย์ คนงาน ก่อสร้าง ช่างฝีมือ หรือแม้กระทั่งผู้คนที่พัก อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เป็นสถานที่ สำหรับการเรียนรู้ว่าบรรดา “ผู้เชี่ยวชาญ” มีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้องเผชิญ ในอาคารบ้านเรือนของตนเองกันอย่างไร

เหล่าสถาปนิกจาก นองต์ อธิบายโดย ยกตัวอย่างกรณีความชื้นซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ ไม่ตก ซึ่งมักจะแก้ไขด้วยการ “ใช้วัสดุกันน้ำ (เช่นซีเมนต์ หรือกระเบื้อง) ฉาบหรือ ติดบนผนังอิฐ ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วเกิดจาก ปัญหารอยแยกเล็ก ๆ เหมือนกับเส้นโลหิต ฝอย ซึ่งทำให้อาคารบ้านเรือนชื้นอยู่ตลอดเวลา” ซึ่งก็เท่ากับเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ ตรงจุด แถมยังทำให้ปัญหาอื่นเลวร้ายลงไปอีก การใช้ปูนขาวแบบอาหรับฉาบผนังตามแบบ

เดิมเป็นการปล่อยพื้นที่ให้ผนังมีช่องสำหรับ หายใจ แต่ทำไม่ช่างสร้างบ้านชาวคูนิเซีย จึงจะยังคงเตรียมปูนขาวอีก ทั้ง ๆ ที่ มีปูนซีเมนต์และคอนกรีตให้ซื้อหามาใช้ได้ ง่าย ๆ ละ? และแล้วในที่สุด ก็พบวิธีการแก้ ปัญหาที่ลงตัว ด้วยการนำวิธีการจาก “สถาปัตยกรรมแบบอินทรีย์” มาใช้ นั่นคือ การนำปูนขาวมาผสมกับพืชเส้นใยประเภท ป่านหรือปอ ซึ่งกลายเป็นนวัตกรรมที่กลายเป็น คำตอบใหม่ ๆ โดยไม่ได้ทำลาย ธรรมเนียมปฏิบัติแต่ดั้งเดิมได้ในที่สุด มีการจัดตั้งโรงเรียนในสถานที่ก่อสร้าง ขึ้น แห่งหนึ่งบริเวณโดยรอบอาคารหลังแรก ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักศึกษาจะช่วยกันสำรวจ บรรดาอาคารบ้านเรือน และค้นคว้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการก่อสร้าง รวมทั้งการรวบรวมความคิดเห็นของ ประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณนั้นด้วย

ที่ไซดา ในเลบานอน โรงเรียนในสถานที่ ก่อสร้าง ซึ่งอยู่ในเขตพระราชวังเดิมสมัย อาณาจักรออตโตมาน เปิดดำเนินการเมื่อปี 2003 โดยทำการสอนกลุ่มนักศึกษาจาก เบรุตและเอ็กซ์ชองโปรวองซ์ในฝรั่งเศส โดยมี เลอง เกลวีเชียง หัวหน้าภาควิชา ผังเมืองแห่งสถาบันวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัย เลบานอน เป็นหัวหน้าโครงการ “เนื่องจาก โครงการนี้เป็นโครงการจากล่างขึ้นบน จึง ทำให้เราสามารถถามคำถามเกี่ยวกับการ ประสานงานและความร่วมมือได้อย่างเต็มที่”

เกลวีเชียง กล่าว เขาวางแผนจะทำ การอบรมซ้ำอีกครั้งในปี 2004 และหวังว่าจะ ชักชวนผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นให้เข้ามา มี ส่วนร่วมกับโครงการด้วย

20

© Leon Tehizian

สถาปัตยกรรมแห่งเวนิส คณะเศรษฐศาสตร์การเกษตร มงบลูซ์ และคณะสถาปัตยกรรมชาเกริบ ในโครเอเชีย

การศึกษาดังกล่าวจัดทำเป็นข้อเสนอแนะซึ่งสามารถจะนำไปใช้ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากอาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษาจากโครเอเชีย และจากประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปอีกเป็นจำนวนมาก และนับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา เมือง โอมิซัลจ์ ได้ดำเนินการขุดค้นบริเวณแหล่งโบราณสถาน ฟูลพินอุม ซึ่งสืบย้อนไปได้ถึงสมัยโรมัน รวมทั้งปฏิสังขรณ์บริเวณ มิรีเน บาซิลิกา ซึ่งเป็นบริเวณศาสนสถานของพวกคริสเตียนในยุคโบราณ และจัดทำรายการมรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมือง พร้อมๆ กับเริ่มปฏิบัติงานโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปอีกด้วย

ฟิลลิป ปีปาแอร์ต ผู้เชี่ยวชาญ ประจำสำนักงานของ ยูเนสโกในกรุงเวนิส ให้ความเห็นต่อกรณีเมื่อโอมิซัลจ์ ว่า “นอกเหนือจากตอบสนองต่อคำเรียกร้องสำหรับความช่วยเหลือทางด้าน เทคนิคแล้ว ยูเนสโกยังมีบทบาทเป็นเสมือนตัวเร่งปฏิบัติการ นั่นคือ ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมๆ กับเคารพ วัฒนธรรมพื้นเมือง และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอันมีรากฐานอยู่ที่ ศักยภาพของชุมชนเป็นสำคัญ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว กระทำได้ด้วยการส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น และให้ชาวเมืองมีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความต้องการของตน

© DK

© UNESCO/Brigitte Colin

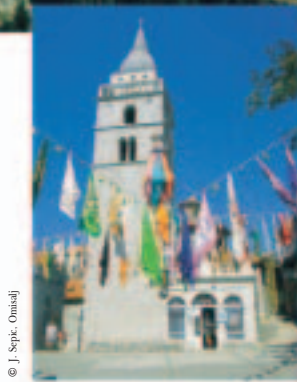

เมืองโอมิสาลจ์
(โครเอเชีย)

© J. Šepić, Omisalj

ซ้าย : สถานที่อาบน้ำสาธารณะ
แห่งหนึ่งในเมืองโซดา
(เลบานอน)

© J. Šepić, Omisalj

© J. Šepić, Omisalj

อย่างเต็มที่ เพื่อทางเทศบาลจะได้นำไปจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดรอบคอบและเข้าใจง่ายสำหรับทุกฝ่ายขึ้นในที่สุด

จุดเด่นของโครงการดังกล่าวก็คือความยืดหยุ่นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าไม่ควรจะมีสูตรสำเร็จเพียงหนึ่งเดียวสำหรับนำไปใช้กับทุกพื้นที่ หากแต่จะเอื้อให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนในการแก้ไขปัญหาของตนเองด้วย สำหรับกรณีของเมืองมาห์เดีย ในตูนิเซีย คุณลักษณะเด่นของเมืองนี้ได้แก่การเป็นเมืองเก่าแก่ที่ตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทร นับตั้งแต่เข้าร่วมกับเครือช่ายฯ ในปี 1999 เมืองมาห์เดียก็ตัดสินใจสร้างท่าเรือสำราญแห่งใหม่ใกล้กับเข็บบกา ซึ่งเป็นทะเลสาบน้ำเค็มชายฝั่งทะเลแทนที่ท่าเรือเดิมคือฟิวนิค และยังมีริเริ่มวางแผนการป้องกันและฟื้นฟูสภาพเขตเมดิเตอร์เรเนียนใหม่ สำหรับแนวสันทรายตามแนวชายหาดด้านเหนือ ซึ่งเริ่มจะพังทลายเนื่องจากมีโรงแรมตั้งขวางเป็นระยะๆ นั้น ในปัจจุบันริเริ่มทำแนวไม้ปักกันล่อลมไว้เพื่อขยายแนวหาดทรายให้กว้างขึ้น และจะจัดทำแนวถนนเลียบชายหาดเพื่อให้ใช้ประโยชน์กันได้อีกครั้ง สำหรับโครงการอื่นๆ ได้แก่ โครงการจัดตั้งโรงงานบำบัดน้ำเสีย การสร้างพื้นที่ชุ่มน้ำ และการจัดหาสถานที่ตั้งสำหรับอุตสาหกรรมที่ก่อมลภาวะเสียใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดสร้างบ้านสาธิต ที่มาเฮีย ซึ่งถือเป็นความคิดริเริ่มรูปแบบใหม่อย่างหนึ่งของโครงการดังกล่าวอีกด้วย

เมืองโซดา หรือ โซดอน ในซีเรียดั้งเดิม ซึ่งตั้งอยู่บนแนวชายฝั่งของเลบานอนนั้น ได้เข้าร่วมกับเครือช่ายเมืองประวัติศาสตร์ฯ มาตั้งแต่ปี 2001 นักศึกษารุ่นแรก ซึ่งมีทั้งชาวฝรั่งเศสและ

ต้นแบบโครงการแบบสหวิทยาการ

โครงการ “พัฒนาเมืองและทรัพยากรน้ำจืด : เครือช่ายเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวชายฝั่งขนาดเล็ก” เริ่มจัดตั้งขึ้นในปี 1996 ตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาอิสตันบูล (Habitat II, 1996) และกฎบัตรของ ICOSMOS (สภาสากลว่าด้วยอนุสรณ์สถานและสถานที่สำคัญ) ว่าด้วยเมืองประวัติศาสตร์ นับเป็นโครงการที่ถือกำเนิดโดยการริเริ่มของหลายโครงการในสหประชาชาติ อันได้แก่ MOST (โครงการจัดการการปรับเปลี่ยนทางสังคม) ซึ่งมีเครือช่ายผู้เชี่ยวชาญด้านกรวางผังเมือง โครงการ CSI (หน่วยงาน “ภูมิภาคชายฝั่งและเกาะขนาดเล็ก”) โดยความร่วมมือของ PHI (โครงการอุทกวิทยาาระหว่างประเทศ), และศูนย์มรดกโลก นอกจากนี้ ยังมีการประสาน

ฝ่ายต่างๆ ทั้งแผนกวิทยาศาสตร์ สังคมและมนุษยศาสตร์ และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ โดยสำนักงานระดับภูมิภาคของยูเนสโกที่กรุงเบรุต ราบัต และเวนิส เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของโครงการฯ ในแต่ละภูมิภาค

ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ :
b.colin@unesco.org (SHS)
a.suzumov@unesco.org (CSI)

© UNESCO/Pyperet

© Léon Tobzian

© Fondation Hariri

© UNESCO/Alexander Ote

บทชาย : ปราสาท
ริมทะเล เมื่อมอง
จากเขตเมืองเก่า
กลาง : ช่องทางเดิน
สู่ตลาดขายสินค้า
กลางแจ้งแบบ
อาหรับ

เลบานอน ได้เดินทางมายังบ้านสาธิตแห่งนี้เมื่อปี 2003 (ดูในรอบ) และปัจจุบันถนนเลียบชายหาดก็กลายเป็นถนนคนเดินเช่นเดียวกับที่ จัปเลห์ในซีเรีย ซึ่งในปี 2002 ก็ได้รับเลือกให้เป็นเมืองกรณีศึกษา อีกแห่งหนึ่ง โดยวางแผนจะให้เป็นที่ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใน ด้านการจัดการเมืองและการพัฒนาระดับภูมิภาค โดยมหาวิทยาลัย และสถาบันหลายแห่งในประเทศซีเรียได้เริ่มสำรวจบริเวณสำหรับ จัดทำที่พักอาศัยแห่งแรกๆ แล้วในเวลาสั้น

ผู้ประเมินโครงการตั้งข้อสังเกตว่าโครงการดังกล่าว ได้ พัฒนาระเบียบกฎเกณฑ์การดำเนินงานและนำจุดเด่นของโครงการ ไปขยายผล โดยในตอนแรกๆ นั้น “มหาวิทยาลัยต่างๆ ในยุโรป เป็นผู้ทำการสำรวจหลัก (การสำรวจทางด้านสถาปัตยกรรม ใน

เมืองไซดา (เลบานอน)
บท : บ้านหลังเก่าที่กลายมาเป็นบ้านเช่า
ของคนกลุ่มที่จนที่สุดในสังคม ซึ่งจำเป็นต้องใช้
เป็นที่พักพิง แม้จะมีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ

เอสซออุอีรอ) วิเคราะห์ และทำการทดลองในพื้นที่ที่กำหนด (บ้าน สาธิตในมาเรีย) “หลังจากนั้นจึงตีความข้อมูลและดูว่าน่าจะทำอะไร ต่อไป แล้วจึงจัดทำแผนปฏิบัติการ (ที่เมืองโอมิซัลล์) ต่อจากนั้น ในไซดา และ จัปเลห์ มหาวิทยาลัยต่างๆ กำลังให้การสนับสนุน โครงการโดยจัดการฝึกอบรมให้แก่คนพื้นเมือง รวมทั้งจัดทำแผน ปฏิบัติการ”

ในแง่การสร้างตระหนักรู้ถึงความสำคัญของ การ พัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับ เจ้าหน้าทีในท้องถิ่นเท่านั้น เช่นใน โครเอเชีย ปีปาแอร์ต ตั้งข้อ สังเกตว่า “เราได้พบกับเสียงสะท้อนถึงความพอใจเช่นนี้ดังกระหึ่ม ไปทั่วทั้งภูมิภาค” ในปี 2001 หน่วยการปกครอง 7 แห่งใน เคิร์ก เซ็นสัญญาจัดการทรัพยากรน้ำบนเกาะแห่งนี้ ในขณะที่ ริเคอาร์ เมืองหลวงของจังหวัดก็กำลังพิจารณาจัดตั้งโรงเรียนสอนการพัฒนา ที่ยั่งยืนขึ้นแห่งหนึ่ง ในขณะที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการแผน ปฏิบัติการ 21 ตามปฏิญญาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอีกหลายคณะ ตลอดจนแนวชายฝั่งโครเอเชีย สำหรับที่ เอสซออุอีรอ มีการจัดตั้ง ขบวนการเคลื่อนไหวขึ้นในเดือนตุลาคม 2003 เพื่อประท้วง แผนการสร้างกลุ่มโรงแรม ทอดยาวไปตามแนวกำแพง

เครือข่ายเมืองประวัติศาสตร์ฯ ได้จัดตั้งขึ้นเป็นเวลานาน ถึง 6 ปีแล้ว และยังคงขยายตัวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง นอกเหนือ จากเมืองที่เป็นกรณีศึกษาดังกล่าวแล้ว ยังมีเมืองหุ้นส่วนอีก 2 แห่ง ได้แก่ เมืองโคเตอร์ (เซอร์เบีย-มอนเตเนโกร) และ ลา โรซาลล์ (ฝรั่งเศส) นอกจากนี้ บรรดาเมือง มหาวิทยาลัย และกลุ่มสมาคม ต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณตอนเหนือและตอนใต้ของทะเล เมดิเตอร์เรเนียนก็ได้เซ็นอนุสัญญาความร่วมมือแบบทวิภาคีอีก หลายฉบับ จากการประชุมประมุขประจําเดือนธันวาคม เมื่อ เดือนธันวาคม 2003 บรรดาผู้เข้าร่วมประชุมพากันเห็นพ้องกัน อย่างเป็นทางการว่าโครงการนี้ “สมควรเดินทางต่อไป !”

โมนิค เฮอร์โรต์-ลาโนด์

มาช่วยกันเปลี่ยนแปลง สนามเด็กเล่นในโรงเรียน ให้กลายเป็นแหล่งสร้างสรรค์ ความสงบสุขกันเถิด

ศรีน้อย ไพวทอง แปล

ปัญหาเรื่องความก้าวร้าวรุนแรงในโรงเรียนได้กลายเป็นปัญหาในระดับโลกไปเสียแล้ว ดังนั้น ในทุกหลักสูตร เราจึงควรสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีแก้ปัญหาคะทบกระทั่งระหว่างกัน ก่อนที่จะสายเกินแก้

อาร์มกาท ของยูเนสโกนั้น เริ่มด้วยกิจกรรมที่แสนไพเราะว่า “โดยเหตุที่สงครามได้เริ่มจากจิตใจของมนุษย์ เราจึงต้องสร้างความรักสันติขึ้นในจิตใจของมนุษย์ให้จงได้” เมื่อเป็นเช่นนี้ จะมีที่อื่นใดเล่าที่ดีไปกว่าโรงเรียน ในอันที่จะปลูกฝังให้มนุษย์เรารักความสงบสุขดังกล่าวนี้อันคือปรัชญาเบื้องหลังโครงการการศึกษาของยูเนสโกว่าด้วยสันติภาพและอิทธิพล แต่เราจะให้ทางโรงเรียนตระหนักในภาระหน้าที่นี้ได้อย่างไร ในเมื่อโรงเรียนต่าง ๆ กลับกลายเป็นบ่อเกิดความรุนแรง แทนที่จะเป็นสถานที่ที่หลั่งรอดปลอดภัยพ้นจากภัยอันตรายรอบด้าน?

ในหลายประเทศมักจะมีพาดหัวข่าวอยู่เป็นประจำเกี่ยวกับเหตุร้ายในโรงเรียน สาเหตุของความรุนแรงดังกล่าวนี้เป็นเพราะความเลวร้ายต่างๆ ในสังคมเราในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ความยากจน การย้ายถิ่นฐาน สงครามกลางเมือง หรือความไม่เป็นธรรมในสังคมในรูปแบบอื่นๆ อันโตเนลลา เวิร์ดอานี ผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก กล่าวว่า ไม่มีสูตรสำเร็จง่ายๆ ที่จะใช้แก้ปัญหา

ภาพชุดนี้ถ่ายในชั้นเรียนสำหรับเด็กอายุ 14 ปี ที่โรงเรียนโคลด์ไมเนต์ ในอาร์จงเคยล์ (ซานกรุงปารีส)

ดังกล่าว เราจึงควรกันไว้ดีกว่าแก้ “เพราะหากปล่อยให้บาดหมางกันแล้ว ก็มักจะสายเกินแก้” เวิร์ดอานีกล่าวต่อไปว่า ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นยิ่งที่จะต้องจัดหาเครื่องมือทางการเรียนการสอนให้แก่ครู บุคลากรโรงเรียนและแม้กระทั่งนักเรียนเอง เพื่อป้องกันและปรับเปลี่ยนความรุนแรงที่ต้องเผชิญอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน (โปรดดูบทความต่อไป)

“ยูเนสโกประสงค์จะเผยแพร่แนวปฏิบัติทางด้านอิทธิพลโดยจัดประชุมหรือเผยแพร่ทางสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่โรงเรียนประถมและมัธยม สร้างแรงบันดาลใจแก่ครู และช่วยกันหาทางแก้

▶ ปัญหาความรุนแรงในหมู่เยาวชน ซึ่งนับวันจะมีแต่ทวีขึ้น เมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกือบจะกลายเป็นปัญหาระดับโลกไปเสียแล้ว หากเรามีความสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขันและที่สำคัญที่สุด คือมีความรัก ก็อาจช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนความขัดแย้งให้กลายเป็นรอมชอมกันได้”

จอห์น แดเนี่ยล ผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ยูเนสโก กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือเรื่อง “แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดที่จะช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยมุ่งเน้นว่า “ทั้งๆ ที่ปราชญ์ผู้ก่อตั้งยูเนสโกจะมีวิสัยทัศน์อันยาวไกลในการสร้างความรักสันติในจิตใจของมนุษย์ แต่ในสหัสวรรษนี้ และในสภาพการณ์ของโลกเราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เราไม่ควรเพียงแค่อุทิศความรักสันติขึ้นเท่านั้น แต่ควรเปลี่ยนอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ นั่นก็คือเปลี่ยนวิธีที่เรามองโลก วิธีที่เราให้การศึกษ วิธีติดต่อสื่อสารกัน และดำรงชีวิตร่วมกัน”

คริสตินา ลอมม์

ดูเพิ่มเติมได้ที่ : <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001266/126679e.pdf>

การไกล่เกลี่ยในโรงเรียน :

บรรดานักเรียนและครู
ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง
ในซานกรุงปารีสกำลัง
เรียนรู้วิธีแก้ปัญหา
ขัดแย้งระหว่างกัน
โดยไม่จำเป็นต้อง
วิวาทกันเลย

คร คนหนึ่งบ่นว่า “พวกเขาไม่ให้ความสนใจฉันเลย” ฝ่ายนักเรียนสองคนกล่าวสวนกันที่ว่า “ครูเองแหละที่แกล้งเรา”

การต่อปากต่อคำดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้น ครูพยายามจะแสดงอำนาจบาตรใหญ่ของตน ส่วนนักเรียนกลับขอให้ครูชี้แจงตนเองให้ชัดเจน บรรยากาศของโรงเรียนมัธยมโคลด์ โมเนต์ ที่อาร์จงเตยส์ ใกล้กรุงปารีส เป็นบรรยากาศที่ดูเดือด ก้าวร้าว และก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินไป

โรงเรียนแห่งนี้ถูกกำหนดให้เป็น “เขตการศึกษาพิเศษ” เพราะมีปัญหาต่างๆ มากมาย (ความยากจน ขาดความเอื้ออาทรทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้คนส่วนใหญ่เป็นคนอพยพจากต่างชาติ เศรษฐกิจตลาดมืดและความรุนแรงก็มีอยู่เป็นประจำ) โรงเรียนแห่งนี้มิใช่เป็นแต่เพียงกรณีเดียว และสถานการณ์อาจเลวร้ายลงอย่างรวดเร็ว แต่ก็สามารถกอบกู้สถานการณ์ไว้ได้ด้วยกร

หากทางออก

ปรับโครงสร้างและสอนให้ทุกคนรู้จักยอมรับกัน
คริสเตียง โกเมส อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน
เข้าใจในปัญหาของทางโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โรงเรียน
ของเขามีแนวโน้มที่จะเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะต่างชาติ
และต่างภาษาขึ้นเรื่อยๆ การติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียน
จึงมักมีปัญหา เป็นผลให้ทวีความรุนแรงมากขึ้น

ศูนย์การไกลเกลี่ยและฝึกอบรมในด้านการไกล
เกลี่ย (CMFM) ซึ่งเป็นสมาคมฝรั่งเศสที่ดำเนินงานใน
ด้านนี้ ได้ร่วมงานกับยูเนสโกเมื่อปี 1997 เพื่อเริ่ม
โครงการสอนให้ทางโรงเรียนและครูใหญ่ได้เรียนรู้เรื่อง
การไกลเกลี่ย โครงการร่วมมือดังกล่าวเปิดโอกาสให้
คริสเตียง โกเมส นำแนวคิดของตนไปปฏิบัติให้บังเกิดผล
โดยมอบบัตรวัด “อุณหภูมิตัว” ความสัมพันธ์ของตนกับครู
ซึ่งแบ่งออกเป็น 12 ระดับด้วยกัน นอกจากนี้ ยังจัดประชุม
ร่วมกันทุกสัปดาห์เพื่อพิจารณาผลที่ได้รับ ที่สำคัญยิ่ง คือ
อาจารย์ใหญ่ผู้นี้ได้จัดสถานการณ์ที่เขาเรียกว่า “มุมเปิดใจ”

เพื่อให้คนสองคนที่มีปัญหาขัดแย้งกัน สามารถเจรจากัน
อย่างเปิดอกต่อหน้าผู้ไกลเกลี่ย คาโรลีน อันวิลล์ ครูผู้สอน
วรรณกรรมสมัยใหม่อธิบายว่า “มุมนี้เป็นที่ระบายความ
คับอกคับใจ แสดงวาทะต่อกันอย่างเผ็ดร้อน และมีผู้รับฟัง
ปัญหาข้อใจของเราโดยไม่มีการพิพากษา หากเราไม่
สามารถปะทะกันด้วยวาจา ก็ยอมจบลงด้วยการทำร้าย
ร่างกายกันที่สุดในที่สุด”

วิธีการไกลเกลี่ยนั้นดำเนินไปอย่างง่ายๆ แรกที่
เดียว ผู้ไกลเกลี่ยจะรับฟังความของคู่กรณีเป็นรายบุคคล
โกแล็ต ผู้ฝึกการไกลเกลี่ยคนหนึ่งกล่าวว่า “หลังจากนั้น
ผู้ไกลเกลี่ยก็จะเชิญคู่กรณีให้มาพบกัน แล้วจึงตั้งคำถาม
เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสระบายความรู้สึกของตน
การยอมรับฟังและเอาใจเขามาใส่ใจเราย่อมสามารถช่วย
แก้ปัญหาขัดแย้งได้ เพราะหากสามารถตกลงกันได้ ทั้ง
สองฝ่ายจะต้องเคารพในข้อตกลง แต่เราจะต้องไม่ลืมว่า
การไกลเกลี่ยมิสามารถแก้ข้อขัดแย้งได้เสมอไป เพราะ

ที่ “มุมเปิดใจ” ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง
ณ ซานกรุงปารีส การพูดจากัน
จะช่วยแก้ไขข้อขัดแย้ง
ให้ลุล่วงไปได้

© Frank Chavany/Comma

ในบางครั้งอาจต้องเรียก ตำรวจให้มาช่วย หากควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ (ภาพนี้ถ่ายเมื่อปี 2002 ที่เมืองวาลองเซียน ทางเหนือของฝรั่งเศส)

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปรากฏว่าเราสามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จเพียง 35% เท่านั้น”

ในการจัดโครงสร้างนั้น อาจารย์ใหญ่จัดให้ผู้ใหญ่ในโรงเรียนได้ฝึกการไกล่เกลี่ยเสียก่อน หลังจากนั้นจึงฝึกนักเรียน ผู้รับการอบรมจะเรียนรู้เทคนิคในการตั้งคำถาม ซึ่งจะช่วยให้การเจรจา ต่อจากนั้นก็ฝึกฝนให้ชำนาญยิ่งขึ้น โดยอาศัยการเล่นบทบาทสมมติ

จากการไกล่เกลี่ย ลอริองซ์ ครูผู้ช่วยคนหนึ่ง “สามารถพิจารณาความสัมพันธ์ของมนุษย์ในมุมมองที่แตกต่างออกไป นั่นก็คือ มองอย่างเป็นกลางยิ่งขึ้นและด้วยความนับถือผู้อื่นมากขึ้น บัดนี้ ผมเข้าใจแล้วว่า หากนักเรียนมีความก้าวร้าว ก็เป็นเพราะกำลังมีปัญหาคับข้องใจ ฟลอริองซ์ ครูพลศึกษาคนหนึ่ง กล่าวเสริมว่า “แรกที่เดียวนั้น การทะเลาะวิวาทมักจะเริ่มจากเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง ‘แถมองอะไร’ แต่หลังจากนั้นเรื่องอาจจะบานปลายกลายเป็นทำร้ายร่างกายหรือด่าทอกันอย่างสุดฤทธิ์”

บรรดานักเรียนชื่นชอบการฝึกฝนดังกล่าวมาก ผลปรากฏว่า ภายในเวลา 2 ปี มีนักเรียนประมาณ 60 คน ในจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 650 คน ในโรงเรียนนี้ได้ผ่านการฝึกอบรม “นักเรียนมีความสุขจริงๆ ที่มีโอกาสพูด และมีผู้รับฟังความเห็นของพวกเขา ท้องนี้เปิดกว้างเพื่อต้อนรับทุกคนอยู่ตลอดเวลา” ซาร์ลีน ผู้ไกล่เกลี่ยรุ่นเยาว์คนหนึ่งกล่าว

ซาบา ลูกศิษย์ของซาร์ลีนอีกคนหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยด้วย ระลึกความหลังว่า “ในตอนแรกนั้น พวกเขาหาว่าเราอยากจะหนีเรียนโดยเสี้ยมมาฝึก

ไกล่เกลี่ย แต่แล้วก็เกิดเรื่องขึ้นเมื่อมีปากกาถูกขโมย และจากการเล่นเกมใน “มุมเปิดใจ” เราก็ตราพบว่ามีอะไรขึ้นแล้วมีผู้ออกปากมาคืน”

ซาบารู้สึกภูมิใจ เธอกล่าวว่า “ถึงเราจะล้มเหลวมากกว่าประสบความสำเร็จก็ตาม เราภูมิใจเพราะเราเป็นผู้พบวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเราเอง”

ครูผู้หนึ่งและลูกศิษย์ของเธอสองคนกำลังเผชิญหน้ากันที่ “มุมเปิดใจ” ต่างฝ่ายต่างเจรจาอย่างเสมอภาค และนักเรียนนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่ต้องเกรงว่าจะถูกลงโทษ

นักเรียนคนหนึ่งยอมรับว่า “ฉันรู้ว่าฉันไม่เคารพครู”

ฝ่ายครูตอบว่า “ฉันมีความรู้สึกว่าเขาเกลียดฉัน”
คริสตินา ลอมม์

ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ :

<http://www.unesco.org/education/nved>

© Laya Aery/Photo News/Gamma Paris

คนรุ่นที่ปลอดภัย ในเวลาไม่ถึงชั่วคน

นั่นคือชื่อ และเป้าหมายของความคิดริเริ่มใหม่ๆ ซึ่งยูเนสโกเป็นผู้นำเสนอ โดยได้รับความเห็นชอบจาก UNAIDS หรือโครงการร่วมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเอชไอวี/เอดส์ เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ที่เมืองลิฟิงสโตน (แซมเบีย) “เป็นความพยายามร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในการพัฒนาแนวทางรับมือกับโรคเอดส์อย่างเร่งด่วน โดยวิธีให้การศึกษาก่อนวัยเรียน” โคอิชิโร มัตซึอิระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก กล่าว “โครงการนี้ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการฝึกอบรมครูอาจารย์ จัดทำนโยบายเกี่ยวกับสถานที่ทำงานประเภทต่างๆ ให้แก่สถาบัน

การศึกษา ปรับปรุงกลไกทางการเงิน การคลัง ปรับปรุงช่องทางหรือเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระบบให้ดีขึ้น ปรับสภาพโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เพิ่มการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชน และเพิ่มสมรรถนะทางการศึกษาในระดับประเทศ” ทั้งนี้โดยจะจัดทำ “ชุดเครื่องมือ” ที่ปรับให้เข้ากับความต้องการของแต่ละประเทศ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทั้งทางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกัน โดยจะจัดทำและนำไปทดสอบขั้นแรกในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ ในขั้นรุนแรงที่สุดไม่กี่แห่งก่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศแถบอนุภูมิภาคซาราว่า ในทวีปแอฟริกา

© UNESCO/Jiang Chihai sohy

เด็กไม่ได้เข้าโรงเรียน 46 ล้านคน ในเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียง

แม้ว่าจำนวนเด็กที่เข้าเรียนในสถานศึกษาจะเพิ่มขึ้นมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีอีกถึง 46 ล้านคนใน 22 ประเทศแถบเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงที่ไม่มีโอกาสเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นตัวเลขที่ระบุไว้ในรายงานของภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจัดทำโดยสถาบันสถิติองค์การยูเนสโก รายงานดังกล่าวยังเปิดเผยด้วยว่า มีเพียงครึ่งหนึ่งของ

เด็กนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับอนุบาลในอินเดีย ลาว และเมียนมาร์ ที่ได้เรียนต่อจนถึงชั้นประถม 5 ส่วนสภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนในเนปาล กัมพูชา และบังกลาเทศก็มาเป็นห่วงใกล้เคียงกัน นั่นคือ อัตราส่วนของเด็กที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จการศึกษาชั้นประถม อยู่ในราวร้อยละ 35-38

www.uis.unesco.org

พิธีสารฉบับที่สอง

พิธีสารฉบับที่สอง อันสืบเนื่องมาจากอนุสัญญากรุงเฮก ปี 1954 ว่าด้วยการปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในสภาวะการณ้สงคราม มีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคมที่ผ่านมา พิธีสารฉบับใหม่ซึ่งผ่านความเห็นชอบที่กรุงเฮก เมื่อเดือนมีนาคม 1999 นี้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่อนุสัญญากรุงเฮก ปี 1954 รวมทั้งพิธีสารฉบับแรกให้มากยิ่งขึ้น โดยจะเน้นย้ำ “การสร้างภูมิคุ้มกัน” ให้กับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในห้วงเวลาที่เกิดสงครามหรือประทุษร้ายยึดครอง

© UNESCO/G. Becanté

และเพิ่มเติมประเด็น “ความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลในการกระทำอาชญากรรม” สำหรับผู้กระทำความผิดอาชญากรรมทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเน้นความจำเป็นที่จะต้องจัดวางมาตรการในยามสงบศึกเพื่อเตรียมพร้อมให้สามารถป้องกันทรัพย์สินทางวัฒนธรรมได้อย่างทันที่หากเกิดภาวะสงคราม รวมทั้งกำหนดเรื่องการจำกัดสิทธิของข้ออ้าง “ความจำเป็นทางทหารที่มีผลบังคับ” ซึ่งจะให้อำนาจแก่ผู้ที่ปฏิเสธการยึดครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยจัดให้มีคณะกรรมการระหว่างรัฐขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนจาก 12 รัฐภาคี มีหน้าที่ตรวจสอบการบังคับใช้สนธิสัญญาฯ พร้อมกับพิธีสารทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว รวมทั้งเพิ่มสมรรถนะให้กับการปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมบางชิ้นซึ่งถือว่า “มีความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติ”

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์โลก

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2004 สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก ผู้อำนวยการใหญ่ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) 2 ฉบับ กับองค์การสำรวจทางธรณีวิทยาแห่งสหรัฐฯ และ องค์การธรณีวิทยาของเยอรมนีที่มีชื่อว่า

The German Geo Forschungs Zentrum เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์โลก ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น นับเป็นการทำบันทึกความเข้าใจเป็นครั้งแรกระหว่างยูเนสโกกับสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากกลับเข้าเป็นสมาชิกของยูเนสโกอีก

ครั้งหนึ่ง ส่วนการทำบันทึกความเข้าใจกับเยอรมนีครั้งนี้ ถือเป็นก้าวสำคัญที่ทำไว้แต่เดิมเมื่อ 5 ปีก่อน โดยผู้ลงนามทั้งสองฝ่ายมีเป้าหมายจะป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ความรู้ทางด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์ และเสริมสร้างสมรรถนะทางเทคนิคและวิทยาศาสตร์ในหลายสาขา รวมทั้งด้านการสังเกตการณ์ลักษณะดินทั่วโลก และการจุดเจาะดินในแต่ละทวีปด้วย

© UNESCO/Nahm Burke

ค่าใช้จ่ายในการเรียนซ้ำชั้นพุ่งสูงขึ้น

การเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนในทวีปละตินอเมริกา ส่งผลให้ภูมิภาคนี้มีค่าใช้จ่ายสูงถึงปีละ 11,000 ล้านดอลลาร์ ทั้งนี้เป็นารรายงานผลการวิจัยใน 15 ประเทศของสถาบันสถิติองค์การยูเนสโก ทั้งนี้ เงินส่วนใหญ่กว่า 8 พันล้านเหรียญเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะในบราซิลเพียงแห่งเดียว ซึ่งมีอัตราการเรียนซ้ำชั้นของเด็กชั้นประถมศึกษาทุก 1 ใน 4 รายในแต่ละปี อัตราการเรียนซ้ำชั้นยังค่อนข้างสูงในอีกบางประเทศ ได้แก่ กัวเตมาลา (ร้อยละ 14) และเปรู (ร้อยละ 11)

© UNESCO/Eduardo Barrios

ติดต่อ:

Albert Motivans, UIS
จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ :
a.motivans @unesco.org

ห้องทดลองการพัฒนาแบบยั่งยืน

© UNESCO/Bousquet

รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมในแอฟริกาตะวันตก ได้ร่วมประชุมกันที่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 26 มกราคม เรียกร้องให้องค์การหุ้นส่วนใหม่เพื่อการพัฒนาทวีปแอฟริกา (NEPAD) ใช้เขตสงวนชีวมณฑลเป็น “ห้องทดลองสำหรับการพัฒนาแบบยั่งยืน” และได้จัดตั้งโครงการใหม่เพื่อปรับปรุงระบบการตรวจสอบและการปกป้องเขตสงวนชีวมณฑลทั้ง 6 แห่งในภูมิภาคแห่งนี้ให้ดีขึ้น โครงการดังกล่าว นอกจากจะ

รวบรวมจัดทำรายชื่อต้นไม้และสัตว์ในเขตสงวนแล้ว ก็จะพัฒนาจัดระบบโครงสร้างของสถาบันและในด้านวิทยาศาสตร์เพื่อให้สามารถตรวจสอบและจัดการกับปัญหาอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นโครงการแรกของยูเนสโกที่ได้รับความสนับสนุนด้านงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 6 ล้านดอลลาร์

ปีแห่งมรดกกรรมของนักหนังสือพิมพ์

นายโคอิชิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก แสดงความรู้สึกเสียใจและไม่อาจยอมรับได้ สำหรับกรณีการเสียชีวิตของผู้สื่อข่าวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งต่างๆ ในปี 2003 ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นมาก “น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งที่นักข่าวที่เสียชีวิตมีจำนวนสูงกว่าปีใด ๆ นับตั้งแต่ปี 1995 เป็นต้นมา” เขากล่าวให้ความเห็นต่อรายงานองค์การวิชาชีพหลายแห่งที่ระบุว่าจำนวนนักหนังสือพิมพ์ที่เสียชีวิตในปี 2003 อยู่ระหว่าง 36 ถึง 42 ราย ทั้งนี้ในปี 2002 มีนักข่าวที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์รุนแรงประมาณ 19-25 ราย เทียบกับจำนวน 49 รายในปี 1995

โดยที่ 22 รายต้องเสียชีวิตจากปัญหาความขัดแย้งในอัลจีเรีย สำหรับปี 2003 นักข่าวที่เสียชีวิตในอิรักมีจำนวน 14-19 ราย ในฟิลิปปินส์จำนวน 5 ราย และ 3 รายในโคลอมเบีย เขายังตั้งข้อสังเกตต่อด้วยว่า “กรณีการฆาตกรรมส่วนใหญ่ยังไม่มีการสอบสวนหาข้อเท็จจริง และยังไม่มีการติดตามผู้กระทำผิดมาลงโทษ ทั้ง ๆ ที่บรรดารัฐบาลศึกษาของยูเนสโกต่างยอมรับมติจากที่ประชุมใหญ่ขององค์การยูเนสโกเมื่อปี 1997 ว่าจะหาตัวผู้กระทำผิดมาพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรม”

อยู่ในพื้นดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการชีวจริยธรรมสากล (IBC) และคณะกรรมการชีวจริยธรรมระหว่างรัฐ (IGBC) ได้พบปะเจรจากับประธานคณะกรรมาธิการจริยธรรมของสหภาพยุโรปทั้ง 24 ประเทศที่กรุงโรม

เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ปีที่แล้ว ซึ่งนับเป็นการประชุมปรึกษาหารือรอบแรกเพื่อเตรียมการจัดทำปฏิญญาว่าด้วยบรรทัดฐานทั่วไปด้านชีวจริยธรรมในอนาคต และด้วยเป้าหมายเดียวกัน จึงมีการจัดทำรายงานการ

ปรึกษาหารือเป็นลายลักษณ์อักษรกับรัฐบาลขององค์การยูเนสโกในเดือนมกราคม โดยเน้นที่ขอบข่ายและโครงสร้างของปฏิญญาดังกล่าว

www.unesco.org/shs/bioethics

ลิขสิทธิ์ออนไลน์

ขณะนี้มีการจัดให้บริการเอกสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์และสิทธิอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านระบบออนไลน์แล้ว เอกสารดังกล่าวมีอาทิ กฎหมายของประเทศต่างๆ ที่เป็นประเทศสมาชิกของยูเนสโก โดยมีการปรับข้อมูลให้ทันเหตุการณ์เป็นระยะๆ โดยแผนกวิสาหกิจทางวัฒนธรรมและลิขสิทธิ์ขององค์การยูเนสโก เอกสารส่วนใหญ่มีการแปลเป็นภาษาทางการของยูเนสโกอย่างน้อย 1 ภาษา (จากทั้งหมด 6 ภาษา ได้แก่ อาหรับ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และ สเปน)

อินเทอร์เน็ต :

<http://portal.unesco.org/culture/en>

ข้อมูลเพิ่มเติม :

copyright.law @unesco.org

สิทธิมนุษยชน : นามานุกรมงานวิจัยและฝึกอบรม

หนังสือ นามานุกรมงานวิจัยและฝึกอบรมด้านสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ซึ่งตีพิมพ์โดยยูเนสโก นับเป็นหนังสืออ้างอิงด้านสิทธิมนุษยชนที่สมบูรณ์ที่สุดในเวลานี้ จัดทำโดยศูนย์เอกสารด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยความร่วมมือของฝ่ายสิทธิมนุษยชนของยูเนสโก มีรายชื่องานวิจัยและฝึกอบรมต่างๆ ราว 20,000 รายการ ในจำนวนนี้ 10,000 รายการ เป็นรายชื่อที่จัดเก็บไว้ในคลังข้อมูลระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยให้สามารถอ้างอิงและเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ซึ่งกันและกันได้โดยง่าย

(<http://databases.unesco.org/dare/dareintro.shtml>) นามานุกรมเล่มนี้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อปี

1987 และจัดพิมพ์ซ้ำเป็นครั้งที่ 6 เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบสำหรับการประชุมโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งยูเนสโกกำหนดจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 16-19 พฤษภาคม 2004 ร่วมกับเมืองนองต์ (ฝรั่งเศส)

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประชุม โปรดติดต่อ : www.unesco.org/shs/human-rightsforum

© Museo Nacional de Costa Rica

วงการศิลปะ: เริ่มต้นตัว

หนังสือ “รายการศิลปะวัฒนธรรมของละตินอเมริกาในสภาวะเสี่ยง” ซึ่งรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมสมัยอาณานิคมและยุคก่อนการเดินทางของโคลัมบัสมายังทวีปอเมริกาไว้ นั้น ได้จัดพิมพ์ขึ้นแล้ว โดยสถานานาชาติว่าด้วยพิพิธภัณฑ (ICOM) ซึ่งเป็นองค์กร

พัฒนาเอกชนซึ่งทำงานประสานใกล้ชิดกับยูเนสโก เพื่อต่อต้านการค้าศิลปะวัตถุที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ รายการศิลปะวัตถุที่รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ ที่สำคัญ มีหลายรายการ อาทิ ภาพจิตรกรรมจากเมืองคุซโค และก็ได้ในศตวรรษที่ 17 และ 18 และรูปปั้นดินเผาบริเวณรัฐนาวยิวในเม็กซิโก ซึ่งมีอายุระหว่าง 300 ปีก่อนคริสตกาลจนถึง ค.ศ. 500 เป็นต้น หนังสือเล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับหนังสือรายการศิลปะวัตถุฯ ของทวีปแอฟริกาและอิรักซึ่งตีพิมพ์ขึ้นแล้วก่อนหน้านี้ นั่นคือวิงวอนบรรดาพิพิธภัณฑ สถาบันจัดประชุมศิลปะวัตถุ ผู้ค้าและนักสะสมศิลปะวัตถุทั้งหลาย มิให้รับซื้อหรือครอบครองศิลปะวัตถุเหล่านี้

© Victor Gonzalez Fernandez, ICANH, Columbia

<http://icom.museum/redlist>

ตำแหน่งประธานด้าน สังคมศาสตร์ใหม่ 2 ตำแหน่ง

เมื่อต้นปีนี้ สถาบันฮาร์วาร์ด เชนน่า ในบราซิล เข้ารับผิดชอบตำแหน่งประธานด้านการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็น 1 ใน 25 ตำแหน่งประธานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งแต่งตั้งโดยองค์การยูเนสโก ทั้งนี้ มีเป้าหมายจะพัฒนางานวิจัย การฝึกอบรม ข้อมูลและเอกสารทางด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานด้านการศึกษาาระดับสูงอื่นๆ และสำหรับแคนาดา เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยมอนทรีล ซึ่งเป็นผู้นำด้านการวิจัยและการสอนด้านภูมิสถาปัตยกรรมก็ได้รับตำแหน่งประธานด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ของยูเนสโกรายใหม่ โดยหนึ่งในโครงการหลักซึ่งอยู่ในความ

รับผิดชอบของตำแหน่งดังกล่าว ได้แก่ การจัดตั้ง “โครงการสังเกตการณ์ภูมิทัศน์ระหว่างประเทศ” โดยความร่วมมือกับโครงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการ (MOST) และศูนย์มรดกโลก

www.unesco.org/education/unitwin/chairs/sustain-dev
www.iforum.umontreal.ca/Communiqués/3211.htm

กลุ่มอี-9 เน้นงักในพันธกรณี “การศึกษเพื่อปวงชน”

© UNESCO/Brendan O'Malley

รัฐมนตรีด้านการศึกษาจากประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก 9 แห่ง ได้แก่ บังกลาเทศ บราซิล จีน อียิปต์ อินเดีย อินโดนีเซีย เม็กซิโก ไนจีเรีย และปากีสถาน ได้เน้นย้ำพันธกรณีที่เคยให้ความเห็นชอบเข้าร่วมในโครงการ “การศึกษาเพื่อปวงชน” และเห็นพ้องที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวในการประชุม ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงโคโร (อียิปต์) เมื่อเดือนธันวาคมปีที่แล้ว ประเทศเหล่านี้ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามกลุ่มประเทศ อี-9 เป็นที่อยู่อาศัยของ

ประชากรโลกราวร้อยละ 50 ในจำนวนนี้เป็นประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือร้อยละ 70 และเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนอีกร้อยละ 40 ของประชากรโลก จากปฏิญญาซึ่งประกาศขึ้นภายหลังการประชุมดังกล่าว บรรดารัฐมนตรีของทั้ง 9 ประเทศ ระบุว่าประชากรทั้งสองกลุ่มเข้าเรียนเพิ่มขึ้น อัตราผู้รู้หนังสือสูงขึ้น (โดยเฉพาะในกลุ่มสตรี) และเด็กปฐมวัยได้รับการดูแลและการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่กั้ตระหนักด้วยว่า “ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาท้าทายอีกมากมาย”

เกาะเล็ก... ปัญหาใหญ่

โฟกัส

30

ดังจากเกาะสวรรค์บาลี ไฮ ในภาพยนตร์ ที่ฮอลลีวู้ด บรรดาประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็กเนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีความอ่อนไหวเปราะบางอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาท้าทายอันมากมายหลากหลายในการพัฒนา ได้แก่ การมีประชากรน้อย ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งอยู่ห่างไกล และอาจประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ง่าย โดยทั่วไปแล้ว ประเทศเหล่านี้มีระบบเศรษฐกิจขนาดเล็ก ซึ่งมักต้องพึ่งพาการท่องเที่ยว ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการติดต่อสื่อสารนั้นสูงมาก อีกทั้งระบบบริหารราชการและระบบสาธารณสุขโคกก็มีค่าใช้จ่ายที่สูงมากเช่นกัน

ประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นลักษณะที่อ่อนไหวอย่างยิ่งนั้นหาได้ไม่ยาก เช่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ยามน้ำขึ้น น้ำทะเลซึ่งเอาแน่เอานอนไม่ได้ขึ้นสูงท่วมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะตวาลู ประเทศเกาะเล็ก ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก หากระดับน้ำทะเลยังคงสูงขึ้นด้วยสาเหตุภาวะโลกร้อนแล้ว ประเทศตวาลูก็จะสาบสูญไปอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง หนึ่งเดือนก่อนหน้านั้น เกาะนีอู ซึ่งก็ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกด้วยเช่นกันได้ถูกพายุไซโคลนเฮตาพัดกระหน่ำจนราบเรียบเป็นหน้ากลอง ประชากรส่วนใหญ่ต้องลี้ภัยไปยังนิวซีแลนด์ ทว่าจากเจตนาที่กลับไปที่ฟื้นฟูประเทศชาติขึ้นมาใหม่ ย่อมเป็นประจักษ์พยานที่ชี้ให้เห็นว่า ชาวเกาะมีเลือดนักสู้ที่พร้อมจะรับมือกับปัญหาท้าทายที่พวกเขาต้องเผชิญทุกเมื่อ

สารคดีพิเศษชุดนี้นำเสนอเรื่องสั้น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตบนเกาะขนาดเล็ก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการประชุมนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็ก ซึ่งจะจัดขึ้นที่มอริเชียส ในเดือนสิงหาคม 2004

© UNESCO/Amey/CZAP/ASA

โลกนี้

ลักษณะสากล และห้องเอกภพ ของเกาะ

หลุยส์ บริกิงด์ ศาสตราจารย์ด้านภูมิศาสตร์แห่ง มหาวิทยาลัยเบรสต์ (ฝรั่งเศส) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในเขตสงวนทางธรรมชาติบนเกาะอิรวส อธิบายให้เห็นว่า เหตุใดเกาะขนาดเล็ก เช่น เกาะแทบแคว่น บริตันี ซึ่งเป็นที่อยู่และที่ทำงานของเขานั้น จึงมีคุณลักษณะที่สำคัญหลายอย่างเช่นเดียวกันกับบรรดา เกาะแทบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้

เกาะปะการังนอร์ธเมล (หมู่เกาะมัลดีฟส์)
บนขวา :
เกาะกาลาปากอสซึ่งรู้จักกันว่า มีสัตว์หายากที่ไม่พบในสถานที่อื่น เช่น อีแก้วน้ำชนิดนี้ เป็นต้น

บทความนี้เรียบเรียงโดย
ปีเตอร์ โคลส์ ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ เดวิด เบคเคอร์ โดมินิก เบรตเตอวิลล์ / ทีม เคอร์ติส/ราล์ฟ เรเกนวานู และอิทากา ชลูบาด สำหรับความช่วยเหลือและคำแนะนำ

อะไรคือนิยามความหมายของคำว่า “เกาะ” ?

นิยามหรือคำจำกัดความคำว่า “เกาะ” มีอยู่มากมายเกือบจะเท่าๆ กับจำนวนเกาะเลยที่เดียว คำจำกัดความที่เห็นพ้องต้องกันโดยทั่วไปก็คือ “แผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบ” แต่ว่า บรรดาองค์กรระหว่างประเทศก็ไม่ได้ใช้บรรทัดฐานเดียวกันเสมอไป บางองค์กรอาจให้ความสำคัญกับขนาดของพื้นที่ ในขณะที่บางองค์กรอาจเน้นจุดที่ตั้งของเกาะว่าอยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่มากน้อยเท่าใด มีผู้คนอาศัยอยู่หรือไม่ มีจำนวนประชากรเท่าใด เป็นต้น แต่สำหรับกลุ่มประเทศในประชาคมยุโรปแล้ว หากเกาะใดเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง ก็ไม่ถือว่าเป็นเกาะอีกต่อไป

และหากจะมองจากทัศนะของนักชีววิทยาแล้ว ยอดเขา กองซี้ว หรือกระทั่งพื้นที่เปิดโล่งในเขตป่า ก็ถือเป็นเกาะได้เช่นกัน นักภูมิศาสตร์บางท่านไปไกลถึงขนาดกล่าวว่า โลกเรานี้ก็คือ เกาะๆ หนึ่งในห้วงเอกภพนั่นเอง

การตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยวถือเป็นสาระสำคัญของคำจำกัดความนี้หรือไม่?

ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมาก ในคำจำกัดความทุกความหมายล้วนเอ่ยถึงลักษณะนี้ ไม่ว่าจะแยกตัวอยู่โดดเดี่ยวนั้นจะเป็นในแง่ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม หรืออื่นใดก็ตาม บรรดานักสร้างภาพยนตร์ ศิลปิน นักการทหาร หรือศาสนาต่างๆ ก็ล้วนให้ความสนใจเกาะแก่งต่างๆ

จากบาร์เบโดส สู่มอริเชียส และเกาะอื่นๆ

ถ้าสองคำที่ใช้กันบ่อยครั้งเมื่อพูดถึงรัฐหรือประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็ก (SIDS) - (ดู www.un.org/esa/sustdev/sids/sidslist.html) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 41 ประเทศ ได้แก่คำว่า “เพราะบางต่อภาวะเสี่ยง” กับ “ความสามารถในการปรับฟื้นคืนสู่สภาพปกติ” ที่ว่ามีความสามารถในการปรับหรือฟื้นคืนวันนั้น เนื่องจาก แม้ว่ารัฐเหล่านี้จะมีอุปสรรคปัญหาหลายด้านเป็นต้นว่า มีขนาดเล็ก ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว และมีโอกาสประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ง่าย แต่สังคมแบบประเพณีดั้งเดิมของชาวเกาะได้ทำให้เกิดคุณภาพที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆ ของเกาะเป็นเวลานานนับพันปีมาแล้ว ในขณะที่พวกเขาใช้ทะเลเป็นหนทางสำหรับการติดต่อสื่อสารและการค้าขายมากกว่าจะมองว่าเป็นอุปสรรคขวางกั้น ทว่า การขยายตัวของสังคมอุตสาหกรรมทั้งในท้องถิ่นเองและในประเทศที่อยู่ห่างไกลออกไปในสวนอื่น

ของโลก กำลังเปลี่ยนแปลงคุณภาพดังกล่าว และส่งผลร้ายต่อรัฐกำลังพัฒนาซึ่งมีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็กเหล่านี้ ตัวอย่างก็คือ ทั่วๆ ที่บรรดารัฐหรือประเทศเกาะขนาดเล็กเหล่านี้ต่างก็อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่แล้ว แต่ดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศจะส่งผลให้เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งขึ้นและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การที่ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นแม้เพียงไม่กี่เซนติเมตร ก็สามารถคุกคามต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของเกาะบางแห่ง เช่น เกาะคูวาลู และหมู่เกาะมัลดีฟส์ ได้ ในขณะที่รัฐเกาะขนาดเล็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ไม่มีทรัพยากรสำหรับสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจโลกได้อย่างแท้จริง ความเข้มแข็งของรัฐเกาะหลายแห่ง จึงขึ้นอยู่กับมีการมีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ซึ่งหล่อเลี้ยงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่

สืบเนื่องตามแบบประเพณีดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้มักถูกมองข้ามไปในความพยายามจะผลักดันประเทศไปสู่การพัฒนาแบบตะวันตก ซึ่งสำหรับรัฐเกาะขนาดเล็กจำนวนมากแล้ว นั่นอาจไม่ใช่สิ่งที่ยั่งยืนนัก ด้วยเหตุนี้ สองปีให้หลังการประชุมสุดยอดโลกที่ กรุงริโอ เดอ จาเนโร เมื่อปี 1992 ประชาคมนานาชาติจึงได้รวมตัวกันที่เมืองบริดจ์ทาวน์ เกาะบาร์เบโดส ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาของรัฐเกาะขนาดเล็ก (25 เม.ย. - 6 พ.ค. 1994) ผลจากการประชุมครั้งนี้ ที่สำคัญคือ โครงการปฏิบัติการบาร์เบโดส ซึ่งมีรายชื่อประเทศหรือรัฐเกาะขนาดเล็กที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายอย่างยิ่งและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าควรจะต้องมีการปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ จำนวน 15 ประเทศ พื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม เช่น การ

เปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น แหล่งน้ำจืด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ สืบปีถัดจากนั้น ในช่วงวันที่ 30 ส.ค. - 3 ก.ย. 2004 เกาะมอริเชียส กำหนดจะเป็นเจ้าภาพจัดประชุมนานาชาติเพื่อทบทวนการดำเนินงานตามโครงการปฏิบัติการบาร์เบโดส หัวข้อการประชุมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น น้ำจืด และพลังงาน จะยังคงเป็นเนื้อหาหลักในการอภิปรายถกเถียงเช่นเดียวกับการประชุมที่เกาะบาร์เบโดส แต่เรื่องด่วนอื่นๆ ก็จะถูกนำมาพูดคุยกันด้วยเช่นกัน เริ่มตั้งแต่เรื่องการค้า ความมั่นคง จนถึงเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการนำความรู้มาใช้สำหรับการตัดสินใจ เป็นต้น ยูเนสโกเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการบาร์เบโดส + 10 คุญูปการที่ได้กระทำเป็นพิเศษได้แก่

การเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายในหลายรูปแบบเพื่อเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาคสังคมและภาคองค์กรต่างๆ ระหว่างภูมิภาค ตลอดจนระหว่างคนจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเน้นให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการศึกษา และเยาวชนสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ และความร่วมมือนำมาเพื่อบรรเทาเกาะขนาดเล็กเหล่านี้

 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการบาร์เบโดส ดูเพิ่มเติมได้ที่ www.sidsnet.org/docshare/other/BPOA.pdf ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของยูเนสโกร่วมกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็ก ดูที่ <http://portal.unesco.org/islandsBplus10> และที่ www.smallislands-voice.org หากต้องการประชุมบาร์เบโดส +10 ที่มอริเชียสได้ที่ www.sidsnet.org/

การหาน้ำจืดบนเกาะเคปเวอร์ตอาจต้องเดินไกลหน่อย แต่บนเกาะบางแห่งไม่มีน้ำจืดอยู่เลย

ปูแชลลีไลท์ฟุต
ปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพ
พื้นที่ขรุขระของหมู่เกาะ
กาลาปากอส

▶ เช่นเดียวกัน เกาะ จึงเป็นสถานที่ที่คนเราค้นพบความเป็นตัวตน
ของตนเอง และตามเกาะเหล่านี้แหละที่มีการสร้างสถานที่สำหรับ
บำเพ็ญธรรม เช่นเดียวกันกับการสร้างสถานที่คุ้มครองจำตัว
นี่ถือเป็นบทบาทคลาสสิกที่โดดเด่นของเกาะ อันเนื่องมาจากการ
ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว

ลักษณะใดที่ปรากฏกับเกาะเหมือนกัน หมดทุกหนทุกแห่งทั่วโลกเลยหรือ ?

แม้กระทั่งบนเกาะเล็กเกาะน้อยของแคว้นบริตานิ เรา
สามารถเห็นลักษณะแปลกแยกทุกประการที่ปรากฏในเกาะตาม
ที่อื่นๆ ได้ นั่นคือการต้องเผชิญปัญหาแบบเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่
ที่ระดับเส้นรุ้งที่เท่าใด บนเกาะมอแลนมีภูเขาขาดแคลนน้ำจืด
ทั้งๆ ที่ที่นั่นมีฝนตกชุก

บรรดารัฐบนเกาะเล็กๆ ต่างแยกตัวเป็นอิสระจากรัฐ
บนภาคพื้นทวีปบ่อยครั้งมากขึ้นทุกขณะ แม้กระทั่งในหมู่เกาะ
บางแห่ง แต่ละเกาะต่างก็พยายามแยกตัวออกเป็นรัฐอิสระ
เช่นกัน บรรดาเกาะเล็กๆ ของแคว้นบริตานิทั้งหมด (หมู่เกาะ
โปนังต์) ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาคมมาเป็นเวลานาน 25 ปี
แล้ว โดยมีงบประมาณจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว นี่ก็เป็นอีกวิธี
การหนึ่งที่จะทำให้ตนมีสิทธิ์มีเสียงตามสมควร ในสายตาของรัฐ
และของทวีปที่ตนสังกัดไปด้วยพร้อมๆ กัน

เกาะมีหลายประเภทไหม ?

ในแง่ภูมิศาสตร์สามารถจำแนกเกาะออกได้เป็นสอง
ประเภทใหญ่ๆ คือ เกาะที่เกิดจากภูเขาไฟ โดยเกาะเหล่านี้มัก
โผล่ขึ้นมาอย่างปุบปับทันใด และประเภทที่สองก็คือเกาะที่เคย
เป็นส่วนหนึ่งของผืนทวีปมาก่อน โดยเกาะเหล่านี้เกิดจากการที่
ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นหรือลดลง หรือเกิดจากการแยกตัวของ
แผ่นดิน เกาะประเภทที่สองนี่ก็คือส่วนหนึ่งของทวีปที่แยกตัว
ออกไปตั้งแต่ยุคหนึ่งยุคใดในประวัติศาสตร์ทางธรณีวิทยา เกาะ
ภูเขาไฟขนาดใหญ่พบในแนวสันเขาใต้มหาสมุทร แอตแลนติก
กับแนวมหาสมุทรแปซิฟิก ที่น่าสนใจคือ บนเกาะที่เกิดจาก
ภูเขาไฟนั้น เขามีวิถีจัดการเรื่องพื้นที่ที่ต่างกันออกไป เกาะพวก
นี้เป็นรูปทรงกรวยที่มีไหล่เขาสูงชันมาก พวกถนนหนทางจึงมัก
ตัดไปในแนวเลี้ยวรอบเกาะ ไม่ค่อยชันลงมากนัก เกาะพวกนี้

มักตั้งอยู่เป็นกลุ่ม ในหมู่เกาะเดียวกัน

หากมีสะพานเชื่อม จะถือว่าเกาะยังมีสภาพ เป็นเกาะอีกไหม?

สำหรับผมแล้ว มันเป็นการทำลายลักษณะสำคัญที่สุด
ของความเป็นเกาะไปเลย ในบรรดาเกาะเล็กเกาะน้อยใกล้
ชายฝั่ง ไม่ว่าจะห่างออกไปเพียงแค่มิเกิลเมตรก็ตาม การที่มี
ผืนน้ำขวางกั้นอยู่นั้น มันทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนไป

ยังมีสะพานหรือทางเชื่อมในรูปแบบอื่นอีกที่เราไม่ค่อย
นึกถึงกันมากนัก เช่น ไฟฟ้า เป็นต้น สายเคเบิลใต้น้ำก็คือ
สะพานในอีกลักษณะหนึ่ง แล้วยังมีเรื่องน้ำกินน้ำใช้ ท่อส่งน้ำ
จากแผ่นดินใหญ่ไปยังเกาะทำให้ความนึกคิดเกี่ยวกับการใช้น้ำ
กับน้ำในฐานะเป็นทรัพยากรที่หายากเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงหาก
เทียบกับตอนที่พวกเขาจำเป็นต้องหาน้ำมาใช้เอง บนเกาะโมแลน
มีที่เก็บกักน้ำฝนขนาดใหญ่ และบ้านแทบทุกหลังต่างก็มีถังเก็บ
น้ำฝนกันทั้งนั้น

การไปถึงเกาะโดยการข้ามสะพานนั้นออกจะเป็นเรื่องที่ไม่
ค่อยเข้าท่าเช่นกัน เวลาที่ใช้ในการเดินทางจากแผ่นดินใหญ่
ไปสู่เกาะ ไม่ว่าจะเส้นทางเครื่องบินหรือทางเรือก็ล้วนให้ความ
รู้สึกที่แตกต่าง พวกเราต่างพยายามที่จะค้นหาวิธีการที่จะไปถึง
เกาะให้เร็วยิ่งขึ้นเรื่อยๆ แต่ผมคิดว่านั่นไม่ใช่สิ่งที่ผู้คนต้องการ
อย่างแท้จริงหรอก พวกเขาไม่ใส่ใจจริงจังหรอกว่าสามารถถึง
ได้เร็วขึ้นอีกสัก 15 นาที โดยปกติแล้วพวกเขาเพลิดเพลินกับ
การเดินทางข้ามไปยังเกาะแบบธรรมดาๆ มากกว่า

เกาะมีความสำคัญกับนักเดินเรือ ใช่ไหม?

เวลาที่ผมดูแผนที่เก่าๆ สิ่งหนึ่งที่กระทบความรู้สึกผม
เสมอก็คือ พวกเกาะต่างๆ ล้วนแต่ถูกแสดงให้เห็นในแผนที่ด้วย
เสมอ และขนาดของมันก็มักขยายใหญ่โตเกินจริง นี่คือนิสัยที่
บ่งบอกถึงความสำคัญของเกาะที่มีต่อนักเดินเรือ

สำหรับนักเดินเรือแล้ว เกาะคือแผ่นดินแรกสุดที่เขา
พบเห็นก่อนจะเดินทางถึงแผ่นดินใหญ่ และเมื่อเดินทางจากมา
เกาะก็คือแผ่นดินผืนสุดท้ายที่เขาเห็น เกาะนั้นเป็นแหล่งที่ให้
ได้ทั้งความปลอดภัยหรือภัยอันตราย เป็นที่พำนักพักพิง สำหรับจะ
พักผ่อน หาเสบียง หรือแม้กระทั่งหาผู้หญิงด้วยในบางกรณี

หลุยส์ บริกิงด์ ทำการ
วิจัย สอน และเขียน
เรื่องเกี่ยวกับเกาะขนาด
เล็กซึ่งเป็นงานที่เขารักมาก
นานกว่า 25 ปี โดยเริ่ม
ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นเด็ก
วัยรุ่นที่ไปพักกระต่ายบน
เกาะเบอนิเกต ซึ่งเป็น
เกาะร้างในทะเลเอธิรอส
(ฝรั่งเศส)

▶ **ทำไมนักวิทยาศาสตร์จึงเห็นว่าเกาะน่านไ?**

บนเกาะเล็กเกาะน้อยทุกเกาะมีสิ่งให้ศึกษาได้เป็นร้อยๆ อย่าง แม้กระทั่งเกาะที่เล็กกระจิริดที่สุดเป็นต้นว่า นักชีววิทยาอาจศึกษาพืชพรรณหรือสัตว์เฉพาะถิ่นนั้น ๆ หรือศึกษาพืชพรรณหรือสัตว์ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากบนภาคพื้นทวีปอื่นเนื่องมาจากการแยกตัวออกมาอยู่อย่างโดดเดี่ยวบนเกาะ นักสังคมวิทยาอาจศึกษาประชากรของเกาะ เพราะว่คนเหล่านี้ก็ยังมีลักษณะเฉพาะบางอย่างที่เกิดขึ้นจากการที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวบนเกาะด้วยเช่นกัน หรือ นักพฤกษศาสตร์ก็อาจศึกษาวิธีการที่พืชปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขเฉพาะของสภาวะอากาศบางอย่าง

ยกตัวอย่างเช่น ที่เกาะแถบนอกชายฝั่งแคว้นบริตานิยังมีสิ่งต่าง ๆ มากมายที่น่าสนใจสำหรับนักโบราณคดี เพราะว่พื้นดินอาจยังไม่ถูกเพาะปลูกทำกินอย่างเต็มที่ หรือยังไม่มีคนมาอยู่อาศัยหนาแน่น เป็นต้น แม้กระทั่งบนเกาะเล็กๆ เราก็มองได้

ว่าสามารถที่จะนำวิทยาการแทบทุกสาขามาศึกษาได้

อีกประการหนึ่ง ในเมื่อเกาะถูกล้อมรอบด้วยน้ำ ขนาดของเกาะยิ่งเล็กลงเท่าไร ก็ยิ่งได้รับผลกระทบจากการกัดกร่อนหรือจากกระแสน้ำมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นแนวชายฝั่งอาจเปลี่ยนไปได้มากกว่าชายฝั่งของแผ่นดินใหญ่เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เกาะจึงเป็นสถานที่ที่น่าสนใจสำหรับการศึกษารากฐานการณี่ต่าง ๆ ที่กำลังส่งผลกระทบต่อโลกโดยรวม

ไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือที่เกาะจำนวนมากได้รับการพิทักษ์รักษาโดยกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์ เช่น เขตสงวนทางธรรมชาติ หรือ เขตสงวนชีวมณฑล เป็นต้น

คุณมีเกาะที่ชื่นชอบเป็นพิเศษไหม ?

ผมพยายามไม่คิดเปรียบเทียบเรื่องชอบมากหรือน้อยหรือ เพราะหากจะว่ากันตามจริงแล้ว เกาะที่งามเลิศที่สุดนั้นก็คือเกาะในจินตนาการไม่ใช่หรือครับ?

โฟกัส

34

การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ

เกาะดูวาลูที่กำลังจะจมหาย

หมู่เกาะปะการังดูวาลูในมหาสมุทรแปซิฟิกก็เช่นเดียวกับหมู่เกาะมัลดีฟส์ในมหาสมุทรอินเดีย นั่นคือ ทั้งสองแห่งต่างเผชิญชะตากรรมที่อาจจะต้องจมหายไปเมื่อระดับน้ำทะเลสูงขึ้นเนื่องจากสภาวะโลกร้อน

ในปัจจุบัน ชาวเกาะดูวาลูบางส่วนต้องเผชิญภาวะน้ำท่วมในช่วงที่น้ำทะเลหนุนสูงเป็นเวลานานทุกเดือนในแต่ละปี

ปานาปาเซ เนลิโซนี่ มีภาระรับผิดชอบที่แปลกประหลาดอยู่สักหน่อย คงไม่ค่อยมีเลขาธิการรัฐมนตรีประเทศใดที่ได้รับมอบหมายให้วางแผนรับมือกับการสิ้นชาติของตนเองเช่นบุคคลผู้นี้ แต่ที่นี้ เกาะดูวาลูกำลังประสบกับภัยคุกคามที่ไม่ปกติธรรมดา บางทีอาจเป็นเรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเลยในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ นั่นคือ การที่ประเทศซึ่งเป็นเกาะทั้งเกาะจะถูกน้ำท่วมจมหายไปจากการที่

น้ำทะเลมีระดับสูงขึ้น

“เราไม่อาจเอาแต่นั่งอมืองอเท้าโดยไม่ทำอะไรเลย” ปานาปาเซกล่าวกับผมขณะที่เรานั่งกันอยู่ในสำนักงานเล็กๆ ซึ่งเป็นอาคารชั้นเดียวสีขาว และเป็นี่ทำงานของคณะรัฐบาลแห่งดูวาลูเกือบทั้งหมด “จนถึงขณะนี้รัฐบาลนิวซีแลนด์อนุมัติให้เราไปอยู่ที่นั่นได้ปีละเจ็ดสิบห้าคน” เขาย้ำว่านี่ไม่ใช่การ “อพยพจากพื้นที่เสี่ยงภัย” หากแต่เป็น “แผนการย้ายถิ่นฐาน” มากกว่า แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ประชากรจำนวน 11,300 คนบนเกาะดูวาลูกำลังจะละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดตนเอง

“เราไม่รู้หรอกว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต” เขากล่าว “เราอาจสูญเสียวัฒนธรรมกับอัตลักษณ์ของชาวดูวาลูไป ก็คงต้องใช้เวลาลึกหนอกกว่าที่คนของเราจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้หลังจากเข้าไปอยู่ในประเทศอื่นแล้ว”

กัวมกับฮิโนมากาได้พิภพ

วันต่อมา พอแสงยามบ่ายคล้อยทำให้เงาดันมะพร้าวกับต้นลำเจียกริมชายหาดเกาะปะการังฟูนาฟูตีทอดยาวออกไป โคลนเลนก็เริ่มปรากฏขึ้นรอบๆ ทางวิ่งขึ้นลงสำหรับเครื่องบิน เป็นช่วงที่น้ำขึ้นสูงจนเกิดแรงดันอัดน้ำทะเลให้แทรกมาตามร่องรูเล็กๆ ฝุดขึ้นบริเวณใจกลางของเกาะ นี่คือน้ำทะเลที่ทำการสร้างเขื่อนกันน้ำทะเลรอบเกาะปะการังเช่นเกาะดูวาลูไม่มีความหมาย หินปะการังนั้นมีรูพรุน ดังนั้นน้ำจึงท่วมจากข้างในเกาะออก

มารอบนอก พอถึงเวลาที่น้ำขึ้นถึงระดับสูงสุดก่อนจะ
ลดลง น้ำที่ท่วมไปทั่วบริเวณก็ลึกลงประมาณหนึ่งฟุตแล้ว

ฮิลเลีย วาเว นักอุตุนิยมหาวิทยาลัยโสบนเกาะตูลาลู
เดินลุยน้ำที่ท่วมรอบสำนักงาน “น้ำท่วมบ่อยขึ้นมากเลย”
เธอกล่าว “ปีที่แล้วเราเจอน้ำท่วมในช่วงที่ระดับน้ำทะเล
หนุนสูงในเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม
กุมภาพันธ์ และมีนาคม เมื่อตอนที่ฉันเริ่มทำงานเป็นครั้ง
แรกที่กรมอุตุฯในปี 1981 นั้น ปกติแล้วเราเจอน้ำท่วม
เฉพาะเดือนกุมภาพันธ์เท่านั้น”

มีสัญญาณอย่างอื่นที่แสดงถึงระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น
ด้วยเช่นกัน การปลุกฟูลากา (Pulaka) ซึ่งเป็นพืชกินหัว
แบบเผือกต้องประสบความเสียหายจากน้ำทะเลที่หนุนขึ้น
มาสูง บางแห่งพืชที่ปลุกตายไปถึงสามในสี่ ทำให้ชาว
เกาะต้องพึ่งพาอาหารจากการนำเข้า ในขณะที่เดียวกัน ที่
เกาะเตปูกา ซาวิลิลลี ซึ่งเป็นเกาะขนาดเล็กใกล้กับเกาะ
ปะการังฟูนาฟูตี ถูกคลื่นทะเลโหมกระหน่ำซัดทั้งเกาะเมื่อ
ไม่กี่ปีมานี้ ทำให้พืชพรรณถูกทำลายสิ้น ชาวตูลาลูเห็นว่า
นี่คือสัญญาณบ่งบอกสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นกับบรรดาเกาะ
อื่นๆ อันเป็นบ้านเกิดของพวกเขาด้วย

แนวชายฝั่งตกอยู่ในภาวะเสี่ยงภัย

ถึงกระนั้น พวกซึ่งสงสัยก็เห็นว่าชาวตูลาลูนั้นแหละ
ที่เป็นต้นเหตุของชะตากรรม โดยกล่าวว่าการที่ประชากรมี

มากเกินไป การสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ หรือการขุดเอา
ทรายจากท้องทะเลนอกชายฝั่งขึ้นมาใช้ ล้วนเป็นสาเหตุ
ของการเกิดน้ำท่วมและการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่ง
มากกว่าสาเหตุจากการที่ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น แต่ชาว
เกาะก็ชี้ให้เห็นว่าการกัดเซาะที่รุนแรงมากที่สุดนั้นเกิดใน
บริเวณเกาะปะการังที่ไม่มีคนอยู่อาศัย และไกลเกินกว่าที่
จะถูกรบกวนจากมนุษย์ต่างหาก

อันที่จริง ผลกระทบจากการที่ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น
มากในปัจจุบันนั้น สามารถสังเกตเห็นได้ในบริเวณพื้นที่
ลุ่มทั่วโลก และบรรดาเกาะที่เกิดจากหินปะการังซึ่งโดยเฉลี่ย
มีระดับความสูงเพียงครึ่งเมตรจากระดับน้ำทะเล จึงถือเป็น
พื้นที่ที่ต่ำมากและอยู่ในสภาพอ่อนไหวต่อภาวะเสี่ยงอย่างยิ่ง
ศาสตราจารย์ปาทริก นันน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีสมุทรศาสตร์
แห่งมหาวิทยาลัยแปซิฟิกใต้ ในประเทศฟิลิปปินส์ กล่าวว่า ปัจจุบัน
น้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นราว 1-2 มิลลิเมตรต่อปี ในเวทีการ
ประชุมระหว่างรัฐว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ
แห่งสหประชาชาติ คาดการณ์ว่าภายในศตวรรษหน้า ระดับ
น้ำทะเลจะเพิ่มสูงขึ้นระหว่าง 9-88 เซนติเมตร

“พื้นที่ลุ่มชายฝั่งจำนวนมากกำลังจะถูกน้ำทะเล
ท่วมจมหายไป” ศาสตราจารย์นันน์ทำนาย “อีกห้าสิบปี
ข้างหน้า สภาพภูมิศาสตร์ในแถบมหาสมุทรแปซิฟิกจะ
เปลี่ยนไปจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างมากทีเดียว”

มาร์ค ลีนาส
อรรถาธิบาย ภาพถ่าย

อีกห้าสิบปี มหาสมุทร
แปซิฟิกคงจะเปลี่ยน
ไปมาก เมื่อเกาะต่างๆ
พากันจมหายไป

© UNESCO/Peter Cole

วิถึบอธรรน

สันทึภาพและควมเคารพนับถึอ

วามูอาตู (ในบู้เอเคะเมลาเนซึช) คงจะเบ็นประเทศที่มึควมหลกหลายทงวัฒนธรรมมกที่ลุดยั้งกวกว่ที่ใด ๆ เกรือข่ายพึเศขงเง่าหน่าที่ภกสขณก่าล้งข่วรกขประเพณึถึงเดมที่คงมอยู่ด่วยถึ

โบเซน นาปู นำพวกเราเดินเรยงหนึ่งผ่านป่าฝนและลงไปตามเสันทางคดเคี้ยวลาดชันของหุบเขาลึทึ ทึงชายฝั่งไว้ไกลออกไปเบ้องหลัง เขบอกว่เดินเท่าเปล่าดีที่ลุด เพราะจะเดินบนดินดำจากถึภูเขาไฟได้ม้นคงกวกว่ เมือเรลวงไปถึงกัันหุบในที่ลุดก็เรมต้นไต้ขึ้นในแนวเกือบตั้งฉากไปยั้งอีกฟากหนึ่งทันที จนกระทั่งไปถึงที่โล้งกว้างได้ร่มหมู่ไทรต้นใหญ่โต พวกผู้ชายและเด็กชายที่อยู่รอบ ๆ นั้น สวมเฉพาะ น่มบา หรือผ้าห้อยบ้งอ้วยวะเพศตามประเพณึตั้งเดม ที่ตรงนี้คือนาคามาลซึ่งเบ็นสถานที่ชวมนุ้มและเต็นร่าอันศกึลึลึทึที่เสันทางเดินสมยัโบรณดัดผ่าน ตั้งอยู่บนเทือกเขาที่หน้าทึงเบยเ็นทางตอนใต้ของวามูอาตู

แต่ละก้าวย่างบนเสันทางที่มไม่รู้จักนี้ ไม่เพียงแต่เหยยบย่ำไปตามรอยทางระหว่างนาคามาลต่าง ๆ หากยั้งลึบสวายอนและยั้งยั้งซ้าถึงลึบสพันภพอื่น ๆ อีกมกมายด้วย - สวายลึบสพัน์แห่งญาดึที่น่อง สวายไยทางลึงคม และวงศัควานว่านเกรือส่วนบुकคล- ยอนกลับไปจนถึง ‘หินศกึลึลึทึ’ ซึ่งคนเหล่านี้บอกว่พวกเขาทำเน็ดเกิดจากที่นั่น ต้นไม้ ก้อนหิน ลึดว่ และสถานที่เกือบทุกแห่งที่เรผ่านพบลึ้วนมึควมหมายซับซ้อนในด่ว

โบเซนเบ็นเง่าหน่าที่ภกสขณด้านวัฒนธรรมคนหนึ่ง

ในจำนวนอาสาสมัครชาย 60 คนและหญิง 40 คนของโครงการซึ่งเรมจัดทำโดยศูนย์วัฒนธรรมวามูอาตูเมือปลายทศวรรษ 1970 เพื่อบันทึก เก็บรักษา และสงเสริมการรวบรวมประวัติศาสตร์ของประเทศจากคำบอกเล่า โดยเฉพาะลึงที่เรยกว่ คาสตอม คำนี้แปลได้เลา ๆ ว่า ‘ธรรมเนยมประเพณึ’ แต่ควมจริงแล้วมึควมหมายยั้งกวกว่นันมก อันที่จริงเมือวามูอาตู (ชื่อเดม-นิวเฮบริดึส) ได้รับเอกราชจากการปกครองร่วมของอังกฤษกับฝรั่งเศสในปี 1980 คาสตอมก็คือพลึงเรยกร้อทึงที่หลอมรวมเกะใหญ่ 13 เกะและเกะเล็กเกะน้อย 70 เกะในหมู่เกาะเมลานีเชยนี้ อันประกอบด่วยภาษาประมาณ 100 ภาษาและควมหลายหลกทงวัฒนธรรมซึ่งมกเกือบพอ ๆ กัน

ถึงรกษกสทอ

การแสดงออกซึ่งคาสตอมในเชิงพิธีกรรมยั้งมึชีวิตชีวาอยู่มกและมีควมแตกต่างกันอยู่ ระหว่างเกะทางตอนเหนืออย่าง ซานโต, อัมเบ, เพนเดคอสต์ และมาลากูลา กับเกะทางใต้ เช่น อีฟาเต, เออร์โรมันโก และที่หน้า ทางตอนเหนือเวลาผู้ชาย(และในบางเกะก็รวมผู้หญิงด่วย)ม้งมีขึ้นมกที่สมารถยกสขณภาพของด่วเองให้สูงชันได้ด่วยการทำพิธี ‘เลือนฐานะ’ โดยเชยชวสุกร ลือทอ มันทศ และเถากวาว (รากใช้ทำเครื่องดึมศกึลึลึทึซึ่งถึว่สำคัญด่วยลึงคมของผู้ชายส่วนใหญในวามูอาตู)จ่ายเบ็นค่าประกอบพิธี ส่วนทางตอนใต้ แม้สุกร ลือทอ เถากวาว และมันทศจะนิยมใช้เป็นลึงแลกเปลี่ยน

(ภาพบน) เด็ก ๆ ชาวเมนาโอโลสบนเกาะทานาพวกนี้จะพันกันจากกระแสนะวันตกนิยมไปได้นานแค่ไหนกัน?

เช่นกัน แต่สังคมก็ไม่ได้แบ่งชนชั้นอย่างเห็นชัดขนาดนั้น และให้ความสำคัญแก่สุกรมมากกว่าเชื้อของมัน

แต่สิ่งที่โบเซนอธิบาย คาสตอมมีความหมายมากกว่า พิธีกรรมอันโอ้อ่า ซึ่งอาจมีผู้คนเข้าร่วมเป็นร้อยๆ และใช้เวลา เตรียมเป็นปีๆ เขากล่าวว่า “สุดท้ายมันก็จะแปรเป็น **สันติภาพและความเคารพนับถือ**” และวิถีปฏิบัติดั้งเดิมอย่างใดอย่างหนึ่งก็เป็นหนทางดำรงรักษาความมีสมานฉันท์ไว้ ไม่ว่าจะระหว่างคนแต่ละรุ่น, ครอบครัว หรือเพียงแต่คงความสมดุลของชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อมเอาไว้

คาสตอมถูกทำลายลงหลายทางนับตั้งแต่คนขาวเข้ามาอยู่เป็นครั้งแรกเมื่อกลางศตวรรษที่ 19 หมู่เกาะนี้มีชนผิวขาวเข้ามาเยี่ยมเยือนช่วงสั้นๆ เป็นระยะ เริ่มจาก เดอควิวรอส นักเดินเรือชาวโปรตุเกสในปี 1606 จากนั้นนุเบงเวลีร์ ชาวฝรั่งเศสก็เข้ามาในปี 1766 และ เจมส์ คุก ชาวอังกฤษ ผู้สำรวจทำแผนที่หมู่เกาะมาตั้งแต่ปี 1774 แต่เหล่านักเผยแพร่ศาสนาิกายคาทอลิก เพรสไบทีเรียน และแองกลิกัน ซึ่งทยอยเข้ามาตั้งแต่ศตวรรษ 1860 นั้นเองที่หลังจากเผชิญการต่อต้านอย่างดุเดือด ก็เกลี้ยกล่อมให้บรรดาผู้อยอมรับนับถือศาสนาของตนหันเหจากคาสตอม ต่อมาการปกครองร่วมของเจ้าอาณานิคมคืออังกฤษกับฝรั่งเศสก็ไม่ส่งเสริมการถือปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมเช่นกัน ทุกวันนี้สิ่งที่คุกคามคาสตอมอย่างมากก็คือโรงเรียน (ดูหน้า 40)

โครงการเจ้าหน้าที่สนาม

แม้กระทั่งในเยนาโอโลล ที่อยู่ห่างไกลซึ่งโบเซนพาพวกเขาไป เมื่อไม่นานนี้ผู้คนก็ยังแต่งตัวตามแบบคนผิวขาว แต่ได้หวนกลับไปแต่งกายอย่างเดิมกันแล้ว ตัวโบเซนเองนั้นตอนเป็นหนุ่มน้อยก็จากถิ่นนาไปทำงานในโรงฆ่าสัตว์ที่ปอร์ตวิลลา เมืองหลวงของประเทศบนเกาะอีฟาเต แต่เขาบอกว่า “อยู่ที่นั่นผมทำแต่งานจนเหงื่อโชก และกินแต่อาหารเลวๆ” เขาจึงตัดสินใจกลับบ้าน

ในปี 1990 หัวหน้าเผ่าคนหนึ่งของเกาะขอให้โบเซนเป็นตัวแทนเกาะที่หน้าทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ภาคสนามให้แก่ศูนย์วัฒนธรรมวานูอาตู ทางศูนย์มอบเครื่องบันทึกเสียง ถ่าน และม้วนเทปให้ พร้อมกับสอนให้รู้จักดูแลรักษาชิ้นพื้นฐาน รวมทั้งฝึกอบรมงานภาคสนามด้านชาติพันธุ์ เช่น การเขียนแผนผังเครือญาติ แผนภูมิครอบครัว และการทำรายการคำ

โบเซนเล่าว่า “ผมเดินไปตามนาคามาและแต่ละแห่ง ก็แค่ซักถามคนที่พบว่าพวกเขาใช้ชีวิตตามแนวคาสตอมหรือเปล่า ถ้าหากใช่ผมก็คุยด้วย แล้วบันทึกเรื่องราวของพวกเขาไว้ ผมไม่วิพากษ์วิจารณ์ พวกเราไม่เรื่องเล่าเรื่องหนึ่งที่บอกว่า ผู้ชายคนหนึ่งตั้งใจจะไปจับเต่า แล้วก็ป็นขึ้น ไปยืนบนหินก้อนหนึ่งเพื่อจะได้มองหาดูได้ง่ายขึ้น ต่อเมื่อหินก้อนนั้นขยับตัวเขาถึงได้รู้ว่าที่จริงตัวเองยืนอยู่บนหลังเต่าตลอดเวลา ผมจึงเตือนใครๆ ว่า ‘ทุกอย่างที่คุณต้องการก็อยู่ที่เท้าของคุณนั่นเอง’”

ทุกปีโบเซนจะไปที่ปอร์ตวิลลานาน 2 สัปดาห์เพื่อรับการอบรมและฝึกปฏิบัติการร่วมกับเจ้าหน้าที่สนามทั้งหมดจาก

© UNESCO/Peter Coles

© UNESCO/Peter Coles

โพกัส

37

(ภาพบน) ปรกติแล้ว
ลานชุมชนที่นาคามาจะมีแต่ผู้ชายเท่านั้น

(ภาพล่าง) อัมบอง
ทอมป์สันมีเทปเสียงกว่า
1,000 ม้วนที่บันทึก
ประวัติศาสตร์จากคำ
บอกเล่าเพื่อถ่ายทอดไว้
ในแผ่นซีดี

เกาะอื่นๆ การอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวดำเนินมาตั้งแต่ปี 1982 โดยแต่ละครั้งมุ่งเน้นหัวข้อต่างๆ กันโดยใช้วัสดุบันทึกที่บรรดาเจ้าหน้าที่สนามรวบรวมมาตลอดปีและผลัดกันนำเสนอ หัวข้อปีนี้เป็นเรื่องภาษา ปีที่แล้วเรื่องที่เป็นหัวข้อหลักคือ ‘แนวทางการเลี้ยงดูเด็กตามประเพณีดั้งเดิม’ โดยเจ้าหน้าที่สนามที่เป็นหญิงจัดอบรมเชิงปฏิบัติการของพวกเขาต่อหน้าเจ้าหน้าที่ชาย 2 สัปดาห์

คลังรวบรวมวัฒนธรรม

ย้อนกลับไปปอร์ตวิลลา อัมบอง ทอมป์สัน ซึ่งมาจากเกาะมาลากูลา รับผิดชอบดูแลข้อมูลเสียงที่ศูนย์วัฒนธรรม เขาอธิบายว่า “หลังจากเจ้าหน้าที่ภาคสนามบันทึกเสียงได้เรียบร้อยแล้วก็ส่งม้วนเทปกลับมาที่นี่” เขาจะติดป้ายเทปแต่ละม้วนและบันทึกรายการเก็บไว้ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ก่อนนำไปเก็บรักษาในห้องปรับอากาศซึ่งเรียกว่า ‘ห้องต้องห้าม’ เพราะเทปบางม้วนบรรจุข้อมูลลับ เช่นเป็นเรื่องเฉพาะของสมาชิกบางคนของครอบครัวหรือของเผ่าเท่านั้น เขาบอกว่า “ห้องต้องห้ามเป็นเหมือนคลังที่เราใช้เก็บรักษาความรู้ทางวัฒนธรรมทั้งหลายของเราไว้”

ในช่วงปีหลังๆ ที่ผ่านมา ศูนย์วัฒนธรรมยังสะสมข้อมูลในลักษณะที่เป็นวิดีโอด้วย ราล์ฟ เรเกนวานู ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมชี้แจงว่า “ทุกวันนี้มีคนติดต่อขอให้เราไปถ่ายภาพเหตุการณ์มากมายเกินกำลังที่เราจะทำได้ เนื่องจากไม่มีงบประมาณพอสำหรับจ่ายเป็นค่าเดินทาง” แต่เขาบอกว่าทางแก้ปัญหาไม่ใช่การหาทุนเพิ่มเสมอไป “มันเป็นเรื่องของ การฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่สนามรู้จักใช้อุปกรณ์ถ่ายทำมากกว่า

▶ เวลาถึงงานมีเรื่องราวเกิดขึ้นเราก็กึ่งเพียงแต่บรรจุกล้องลงกล่องแล้วส่งไปให้พวกเขาช่วยจัดการใช้กล้องถ่ายเก็บไว้”

เมื่อ 4 ปีที่แล้วยูเนสโกได้สนับสนุนเงินช่วยเหลือเพื่อซื้อกล้องถ่ายวิดีโอแบบดิจิทัลรวมทั้งอุปกรณ์ตัดต่อภาพสำหรับมืออาชีพ เพื่อให้ทางศูนย์สามารถผลิตภาพยนตร์สารคดีที่มีคุณภาพใช้ออกอากาศได้ เรแกนวานบอกว่า “ความสำคัญทั้งหมดอยู่ที่ตัวข้อมูล ตอนนี้ประเทศเราพัฒนามาถึงขั้นที่เราต้องเริ่มเผยแพร่เนื้อหาที่รวบรวมได้กลับคืนไปสู่ประชาชนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับวัฒนธรรม”

ศูนย์วัฒนธรรมมีโอกาสจัดรายการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์แห่งชาติเดือนละ 2 ครั้ง และด้วยประสบการณ์ที่เคยจัดรายการทางวิทยุมานานกว่า 20 ปี อัมบองยังจัดรายการออกอากาศทางวิทยุแห่งประเทศไทยสัปดาห์ละครั้ง โดยใช้เสียงที่บันทึกจากพื้นที่รวมทั้งเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามและชาวเกาะทั่วไปโทรศัพท์เข้ามาพูดคุยเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตน

จาคอบ เคเรเร หัวหน้าแผนกข้อมูลเสียง-ภาพที่หัวหน้าช่างภาพของทางศูนย์กล่าวว่า “คนกำลังทิ้งคาสตอม แต่รายการที่เราทำช่วยดึงพวกเขากลับมา ผมว่าอนาคตดูสดใส”

วานูอาตู(เมลานีเซีย)

โพกัส

38

ชีวิตในเมือง

ทางสองแพร่งที่พอร์ตวิลลา

ชีวิตเมืองในวานูอาตูนำพาชนบประเพณีไปปะทะกับ 'ความเจริญ' แบบตะวันตก

พอร์ตวิลลาซึ่งเป็นเมืองหลวงของวานูอาตูอาจเป็นเมืองเงียบสงบ แต่ทุกอย่างหาได้เป็นไปด้วยดีไม่อาจคาดการณ์ขึ้น ควบคู่ไปกับการว่างงานของคนวัยหนุ่มสาว อีกทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็แพร่ระบาดและยามที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรงพวกเธอก็แทบไม่มีหวังจะได้รับความยุติธรรมเลย ชื่อของวิลลานั้นวันยิ่งโดดเด่นดึงดูดบรรดาผู้คนจากเกาะรอบนอกของวานูอาตูที่มุ่งเข้ามาหางานทำ-ซึ่งมักเป็นเพราะต้องการเงินไปจ่ายเป็นค่าเล่าเรียน (ดูหน้า 40) แต่บางรายก็ลงเอยโดยต้องแลกด้วยราคาที่แพงยิ่งกว่า-คือสูญเสียวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน

จาคอบ เคเรเร หัวหน้าแผนกข้อมูลเสียง-ภาพที่ศูนย์วัฒนธรรมวานูอาตูในวิลลา ซึ่งอาศัยอยู่ในเมืองนี้และทำหน้าที่คล้ายๆ กับผู้ไกลเกลี่ยเรื่องบาดหมางในหมู่ผู้คนที่มาจากเกาะเดียวกันกับเขา คือเกาะทันนา อธิบายว่า “เวลาคนจากเกาะอื่นๆ เข้ามาอยู่ที่วิลลา พวกเขาพยายามจะอยู่ด้วยกันเหมือนที่เคยอยู่ในหมู่บ้าน แต่วิลลาก็เปลี่ยนแปลงชีวิตของพวกเขาไป คนตึ๋น กลายเป็นคนก้าวร้าว”

มีความขัดแย้งที่เห็นได้เด่นชัดในวิลลา ที่ซึ่งวิถีตาม

ชนบประเพณี หรือคาสตอม (ดูหน้า 36) ต้องประชันกับแสงสีของชีวิตเมืองแบบโลกาภิวัตน์ แฟรงค์ ้วย 25 ซึ่งทำงานอยู่ในศูนย์ให้บริการผู้มีปัญหาเอชไอวี/เอดส์ในวิลลาที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มละครชุมชน วาน โซมิลแบ็ก ก็เป็นผลผลิตของความขัดแย้งดังกล่าวนี้ เขาบอกว่า “คนหนุ่มสาวไม่ยอมทำตามความคิดเก่าๆ พวกเขาไม่ยอมฟังคำพูดของหัวหน้าเผ่า การได้เข้าโรงเรียนและมีงานทำย่อมดีกว่า” หากกระนั้นเขาก็เชื่อด้วยว่า “ชีวิตที่เกาะดีกว่าในเมือง อยู่ที่นี่เราจะไปไหนก็ได้ อาหารการกินก็ไม่อดอยาก อยู่ในเมืองอยากกินมะพร้าวสักลูกก็ต้องซื้อ” อีกทั้งในวิลลาที่เชื่อว่าจะมีงานและมีเงินรอทุกคนอยู่เสมอ

ความขัดแย้งนี้ยังเห็นได้ในวัฒนธรรมแบบลูกผสมอันออกงามขึ้นในวิลลา ลานนาคามาตามประเพณีซึ่งเคยเป็นที่เคารพนับถือ เป็นสถานที่ซึ่งตอนเย็นผู้ชายในเกาะจะไปชุมนุมกันเพื่อดื่มหน้ากาวา ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นสถานที่ลักษณะคล้ายผับในวิลลา ซึ่งทั้งผู้ชายผู้หญิงพากันมาผ่อนคลายหลังทำงานหนักทั้งวัน กลายเป็นประเพณีดั้งเดิมแบบใหม่ที่วางเปล่าในสาระ

บน - เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่ต้องนำเข้าน้ำมัน ดีเซล วานูอาตูจึงหันไปเลือกใช้น้ำมันมะพร้าวซึ่งมีเหลือเฟือแทน

แต่คาสตอมก็อยู่รอดในเมืองวิลลา มีการใช้วิธีตัดสินความตามชนบประเพณีเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งสำคัญๆ ในเมือง เช่น การผิดประเวณีและการลักขโมย มีการพิพากษาใน ‘ศาลคาสตอม’ ซึ่งคู่กรณีจะมอบสิ่งของให้แกกันเพื่อยุติเรื่อง เช่น สุกรและเสื่อ แล้วจับมือกัน จากอบบอกว่า “แล้ววันเดียวกันนั้น เราก็ตีหมอกวาวและพูดคุยกัน เหมือนกับว่าไม่เคยมีปัญหากันมาก่อนเลย แต่ถ้าไม่เคลียร์กันแบบคาสตอม ต่างฝ่ายต่างก็จะยังเป็นศัตรูกันไปตลอดกาล”

ที่ตั้งตำรวจไปถึง

ผลการสำรวจที่ดำเนินการโดยโครงการเยาวชนของศูนย์วัฒนธรรมพบว่า เยาวชนพอใจที่จะให้ศาลคาสตอมตัดสินความมากกว่า ไม่ใช่เพราะตำรวจขึ้นชื่อเรื่องโหดร้ายเท่านั้น จากอบบอกว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนจากต่างเกาะซึ่งมักเกี่ยวกับปัญหาเรื่องผู้หญิงหรือที่ดิน- “มันอาจพัวพันกับคนกลุ่มใหญ่ ตำรวจระงับการทะเลาะวิวาททำนองนี้ไม่ได้หรอก มีแต่หัวหน้าเผ่าเท่านั้นที่จะหยุดได้”

ในบางกรณี ศาลคาสตอมก็ตัดสินให้ส่งตัวเยาวชนที่ทำผิดกลับไปยังเกาะซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิม แต่การหวนกลับก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไป “พวกเขาสูญเสียคาสตอมของตัวเองและหลบลี้ตำแหน่งแห่งที่ของตัวเองที่นั่นไปแล้ว” โบเซน นาปู ผู้ใช้ชีวิตตามวิถีดั้งเดิมบนเกาะทันนา (ดูหน้า 36) กล่าว “เรารู้สึกเหมือนกับว่าพวกเขาตายไปแล้ว พวกเขาจากไปและกลับมา แล้วก็ไม่มีวิธีทำพิธีอะไรเลย พวกเขาไม่มีหมูไม่มีมันเทศ ใครๆ ก็หัวเราะใส่หน้าแล้วบอกว่า แกอยู่โนวิลานานหลายปี แต่ถ้าจ่ายเงินซื้อหมูสักตัว แกก็หมดตัวแล้ว ถ้าอย่างนั้นแกได้อะไรมาบ้างล่ะ?”

ปีเตอร์ โคลส์
บุชนาฏ แอนดรูสส์เวิร์ดส์ แปลา

ล่าง - ซิบลิย์ โนแอสส์
สอนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ แต่ผูกพันกับวัฒนธรรมและครอบครัวของตนอย่างแน่นแฟ้น ถึงวันสุดสัปดาห์เขาก็กลับบ้านการทำผมทรงเดรดล็อกเป็นสัญลักษณ์ของวุฒิภาวะสำหรับผู้ชายหนุ่ม

© UNESCO/Peter Coles

ให้การศึกษแก่เด็กหรือทำให้เด็ก แปลกแยกออกไป?

การศึกษา

ศรีน้อย ไพวทอง แปล

© UNESCO/Peter Coles

ในบริเวณเนินเขาที่อยู่ห่างไกลออกไปบนเกาะพันนา เด็กๆ กำลังเจริญเติบโตขึ้นตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม แต่การเปลี่ยนแปลงก็กำลังตีบคลานเข้ามา

ระบบการศึกษาในวานูอาตูเป็นผลไม่ดึก ๆ ห่างไกลออกไปจากภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน จึงมีการวางโครงการใหม่เพื่อสว่นกระแสนี้ และให้โรงเรียนช่วยส่งเสริมทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรม

เมื่อก้าวถึงระบบการศึกษาของวานูอาตู ราล์ฟ เรเกนวนา ผู้ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมของประเทศนี้วิจารณ์อย่างเผ็ดร้อนว่า “โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ขัดขวางการสืบสานทางวัฒนธรรม เราประสงค์จะให้การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและของเด็กๆ เพื่อจะได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถจากภายในชุมชนของตนเอง และไม่มีความรู้สึกแปลกแยกออกไป” ด้วยเหตุนี้ ศูนย์วัฒนธรรมและองค์กรพัฒนาเอกชนบางองค์กรจึงกำลังให้ความช่วยเหลือแก่กระทรวงศึกษาธิการในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างใหญ่หลวง เรเกนวนากล่าวว่า “งานของเราเป็นงานที่ทะเยอทะยานทีเดียว แต่สภาพการณ์ในปัจจุบันนั้นตรงกันข้ามกับความปรารถนาของเราเสียสิ้น”

เรเกนวนาอธิบายว่า ในปัจจุบันเด็กๆ ในวานูอาตูเรียนระดับประถมศึกษาในท้องถิ่นของตน แต่เรียนเป็นภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็กๆ แต่อย่างไร เด็กประมาณ 20% หรือกว่านั้นที่สอบเข้าได้ สามารถเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะต้องไปเรียนต่อในอีกเกาะหนึ่งที่อยู่ห่างจากบ้านไปเป็นระยะทางหลายร้อยกิโลเมตรทีเดียว

ภัยอันตรายต่อชีวิตแบบดั้งเดิมจะร้ายแรงยิ่งขึ้นเมื่อพ่อแม่ต้องย้ายไปอยู่ในเมือง เช่นเมืองท่าวิลานบนเกาะเอฟาเต้หรือเมืองลูกันวิลล์บนเกาะซานโต เพื่อหางานทำสำหรับเป็นค่าเล่าเรียนของลูก ซึ่งตกประมาณ 16,000 บาทต่อปี เรเกนวนากล่าวว่า ถึงกระนั้นก็ตาม ทั้งๆ ที่การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจะช่วยให้เด็กหนุ่มสาวสามารถหางานดีๆ ทำได้ “ก็ยังมีเด็กน้อยกว่า 2% ที่ได้รับในระดับมหาวิทยาลัย ผลก็คือ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องออกนอกระบบการศึกษาไป” หลายครอบครัวย้ายมาตั้งถิ่นฐานกันอย่างไร้ระเบียบรอบๆ เมืองท่าวิลาน ครอบครัวเหล่านี้ยอมหมดเนื้อหมดตัวเพื่อนำเงินมาชำระเป็นค่าเล่าเรียนของลูกๆ และก็ไม่มีปัญญาพอที่จะกลับคืนสู่ถิ่นเดิมอีก

หัวใจของหลักสูตรใหม่ก็คือ สำหรับชั้นประถมปีที่ 1 ในโรงเรียนในชนบทห่างไกลนั้นให้สอนเป็นภาษาท้องถิ่น ซึ่งทางการได้รับเป็นนโยบายแล้ว เรเกนวนากล่าวว่า “เราจะเรียนให้อ่านออกเขียนได้ดีที่สุด ก็โดยเรียนเป็นภาษาของเราเอง” เขากล่าวต่อไปว่า ทางศูนย์วัฒนธรรมได้พยายามผลักดันในเรื่องนี้ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 แต่แนวคิดดังกล่าวเกิดเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมาก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลก หลังจากที่มีการสำรวจในระดับชาติกันแล้ว

เรเกนวนาอธิบายว่า “วานูอาตูมีจำนวนภาษาประชากรสูงที่สุดในโลก กล่าวคือ มีประมาณ 106 ภาษา สำหรับประชากรประมาณ 200,000 คน ในจำนวนนี้ 80

โนวานูอาตุ การวาดภาพ
บนทรายเป็นวิธีสื่อความ
หมายที่ลึกซึ้งทีเดียว ซึ่ง
ยูเนสโกได้ขึ้นบัญชีไว้แล้ว
ว่าเป็นมรดกโลกที่จับต้อง
ไม่ได้

© Yamatu National Cultural Council

© Yamatu National Cultural Council

ภาษาเป็นภาษาที่ยังใช้กันอย่างกว้างขวาง 17 ภาษาตก
อยู่ในอันตราย ส่วนอีก 8 ภาษานั้นสูญสิ้นไปแล้ว มาลากูลา
เพียงแห่งเดียวมีถึง 34 ภาษาสำหรับประชากร 18,000 คน
หลายคนพูดภาษาพื้นเมืองได้ 3 ภาษา หรือแม้กระทั่ง
7 ภาษาด้วยกัน

ก่อนจัดทำสื่อการเรียนการสอน จำเป็นต้องเขียน
ภาษาพื้นเมืองเหล่านี้เป็นลายลักษณ์อักษรและกำหนดตัวสะกด
มาตรฐานเสียก่อน เรเกนวนูกกล่าวได้ว่า ได้ดำเนินการ
ดังกล่าวแล้วสำหรับ 16 ภาษาด้วยกัน “เราได้จัดทำสื่อ
ในระดับเบื้องต้นจริงๆ กล่าวคือ จัดทำหนังสือ 3 เล่ม
สำหรับแต่ละภาษาในจำนวน 16 ภาษาดังกล่าว เล่มหนึ่ง
เป็นเรื่องพยัญชนะ เล่มหนึ่งว่าด้วยเรื่องนก ส่วนอีกเล่มหนึ่งว่า
ด้วยเรื่องปลา”

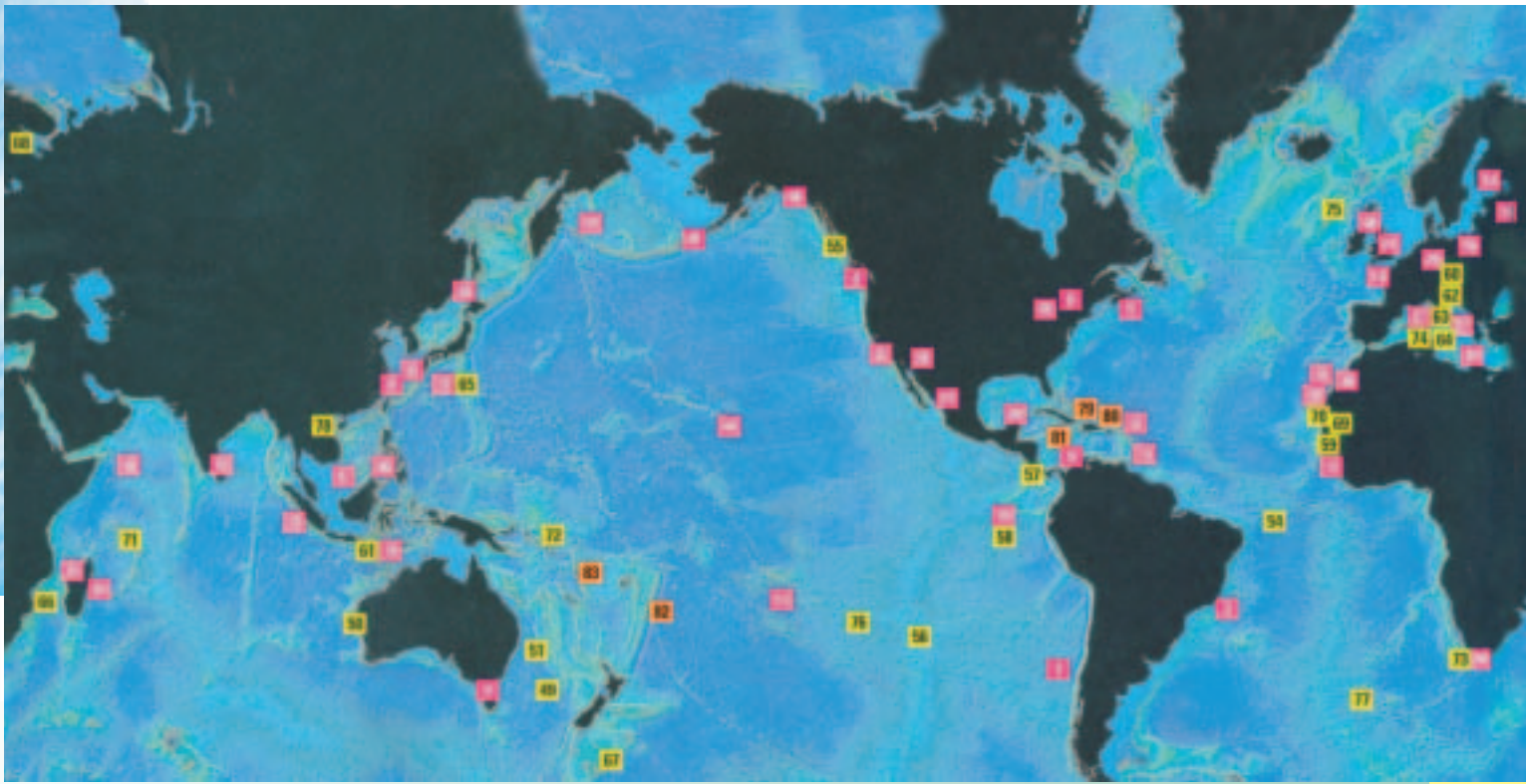
เขาหวังว่าจะจัดทำสื่อการเรียนสอนอย่างน้อย
เป็น 40 ภาษา “บางภาษากำลังจะสาบสูญไป ซึ่งเป็นสิ่งที่

หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในกรณีนี้เราก็จะเพียงแต่เน้นในเรื่องการ
จารึกภาษาไว้เพื่อเป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นหลังสืบไป”

ประมวลการเรียนนั้นจะอาศัยปฏิทินตามฤดูกาล
ซึ่งเป็นไปตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม นั่นก็คือ เนื้อหาสาระอาจ
ว่าด้วยวงจรของห้วงมัน หรือสำหรับบางเกาะอาจเป็นวงจร
ของหัวเหือก บรรดาเกาะต่างๆ ย่อมมีฤดูกาลแตกต่างกันไป
สำหรับปลูกพืช ให้ปลาวางไข่ และมีสิ่งกำหนดทางด้าน
ชีววิทยา และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปตามฤดูกาล

“ในแต่ละปี เราจะคัดเลือกโรงเรียนใหม่ 5 แห่ง
เพื่อทดลองใช้หลักสูตรภาษาพื้นเมืองในปีแรก ในขณะที่มี
ประมาณ 20-30 แห่งที่ใช้หลักสูตรดังกล่าว และทางกระทรวง
ศึกษาธิการมีนโยบายที่จะขยายให้ทั่วถึงภายในเวลาอีก
2-3 ปี ข้างหน้า” หลังจากนั้น กระทรวงฯ มีเป้าหมายที่จะ
ขยายไปยัง 2 ปีแรก และหลังจากนั้นก็จะเป็น 3 ปีแรก
ของระดับประถมศึกษา

ในปัจจุบัน ด้วยความร่วมมือของระบบภูมิปัญญา
ท้องถิ่นและภูมิปัญญาพื้นเมืองของยูเนสโก (LINK) ศูนย์
วัฒนธรรมกำลังช่วยจัดทำหลักสูตรวิทยาศาสตร์เป็นภาษา
พื้นเมืองสำหรับระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างภูมิปัญญา
พื้นบ้านที่เป็นจริง เช่น ระบบชลประทานสำหรับการ
ปลูกเหือก การสงวนรักษาพืชประเภทต่างๆ การพยากรณ์
อากาศ หรืออวนดักปลาชนิดพิเศษซึ่งทำให้ปลางงวยไป
เรเกนวนูกกล่าวได้ว่า “เราได้ทำการวิจัยไปมากพอสมควร
เราจึงคิดว่า บัดนี้เราสามารถนำผลการวิจัยมากำหนดเป็น
นโยบายได้แล้ว”

มรดกทางธรรมชาติและ วัฒนธรรมของเกาะต่างๆ

นับตั้งแต่ปี 1970 ยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนเกาะหรือบางส่วนของเกาะต่างๆ ไว้ในบัญชีมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และเมื่อไม่นานมานี้ยังได้เอาประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างเข้ามารวมไว้ในรายการมรดกโลกที่เป็นนามธรรมด้วย ในขณะที่เกาะจำนวนหนึ่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงยิ่ง ก็ได้เข้าร่วมในโครงการเขตสงวนชีวมณฑลของโครงการมรดกโลกกับชีวมณฑล หรือ MAB ด้วย

เขตสงวนชีวมณฑล

ออสเตรเลีย

1. เกาะแม็คควารี
2. แหลมมอร์นิงและท่าเรือเวสต์เทิร์นบราซิล
3. มาตา แอดแลนติก (รวมทั้งเขตกรีนเบลท์ของเซา เปาโล)
- แคนาดา
4. เคลโยควอด ชาวнді
5. เซาท์เวสต์ โนวา
6. เราชันด์ ไอส์แลนด์ และ ฟรอนเตเนค อาร์ค

ชิลี

7. ซาน แฟร์นันเดซ จีน
8. หมู่เกาะหนานจี โคสึมเบีย
9. ซีฟลาวเวอร์ เอกวาดอร์
10. หมู่เกาะโคลอน (กาลาปากอส) เอสโตเนีย
11. หมู่เกาะเวสต์ เอสโตเนีย

ฟินแลนด์

12. หมู่เกาะซีแอเรีย ฟรังเคส
13. ดูโอโมตุ (เกาะเตอาโร)
14. อีรอส
15. หมู่เกาะกัวเดอลูป เยอรมนี
16. รือเกน กินี-บิสเซา
17. โบโลมา-บีซากอส อินเดีย
18. อ่าวแมนนาร์

อินโดนีเซีย

19. โคโมโด
20. ซิเบรต
- ไอร์แลนด์
21. เกาะนอร์ทบูลส์ อิตาลี
22. หมู่เกาะทัสคาน ญี่ปุ่น
23. เกาะซากุซิมามา คากัสการ
24. มานานารา นอร์ด
25. ซาซามาลาซา อีลส์ ราตามา

เม็กซิโก

26. อัลโต กอลโฟ เด คาลิฟอร์เนีย
27. หมู่เกาะอ่าวแคลิฟอร์เนีย
28. บังโก ซินซอร์โร เนเธอร์แลนด์
29. วัดเดนซี แอเรีย ฟิลิปปินส์
30. ปาลาวัน สาธารณรัฐเกาหลี
31. หมู่เกาะเชจู สหพันธ์รัสเซีย
32. หมู่เกาะคอมมานด์อร์
33. ฟาร์อีสท์ มารีน แอฟริกาใต้
34. แนวชายฝั่งเคปเวสต์

สเปน

35. ลา ปัลมา
36. ลันซาโรเต
37. เมเนอร์คา
38. เกาะเอล เอียร์โร ตูนิเซีย
39. เกาะชอมบราและชอมเบรตา สหราชอาณาจักร
40. ทะเลสาบ ทรูตีเบก สหรัฐอเมริกา
41. หมู่เกาะลูเซียน
42. หมู่เกาะแซนเนล
43. หมู่เกาะเวอร์จิน
44. หมู่เกาะฮาวาย
45. อีสเล โรยัลเล
46. อ่าวลาเซียร์ - เกาะแอตมิวัลดี เวียดนาม
47. ป่าชายเลนแคน จีโอเยเมน
48. หมู่เกาะโซโคตรา

แหล่งมรดกโลก

ออสเตรเลีย

49. หมู่เกาะลอร์ดโฮว์
50. อ่าวซาร์ค
- ออสเตรเลียตะวันตก
51. เกาะเฟรเซอร์
52. หมู่เกาะเฮิร์ดและแมคโดนัลด์
53. เกาะแม็คควารี บราซิล:
54. หมู่เกาะบราซิลเลียน แอดแลนติก : แฟร์นันโด เดอ โนรอนฮา และเขตสงวนเกาะปะการังโรคาส
- แคนาดา
55. สแกงก์ กวาอิ (เกาะแอนโทนี)
- ชิลี
56. อุทยานแห่งชาติ ราปานุย, คอสตาริกา
57. อุทยานแห่งชาติ โคโกส เอกวาดอร์
58. หมู่เกาะกาลาปากอส

แอมเบีย

59. หมู่เกาะเจมส์และบริเวณที่เกี่ยวข้อง เยอรมนี
60. เกาะโมนาสติกแห่งโรซันว
- อินโดนีเซีย
61. อุทยานแห่งชาติ โคโมโด อิตาลี
62. เวนิส และลากูนโดยรอบ
63. ปอนโตเวนเนเร, ซิงเกเตร์เร และเกาะปาลมาเรีย, ตีโน, และตินเตโต
64. อีโซเล เอโอลีเอ (หมู่เกาะไอโอเลียน) ญี่ปุ่น
65. ซากุซิม่า ไมซึมบิก
66. เกาะโมซึมบิก นิวซีแลนด์
67. หมู่เกาะนิวซีแลนด์ ซับแอนตาร์กติก

สหพันธ์รัสเซีย

68. แหล่งรวมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของหมู่เกาะโซโลเวตส์กี เซเนกัล
69. เกาะโกเร่
70. เกาะเซนต์หลุยส์ เซเชลส์
71. เกาะปะการังอัลตาบรา หมู่เกาะไซโลมอน
72. อีสท์เรนเนลล์ แอฟริกาใต้
73. เกาะรอบเบน สเปน
74. โอบีชา, ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม สหราชอาณาจักร
75. เซนต์คิลดา
76. เกาะเซนต์ฮอร์สัน
77. เซตรักซาพันธุ์สตีร์ ป่าเกาะกัฟ เวียดนาม
78. อ่าวฮาลอง

มรดกโลกขึ้นแคว ที่จับต้องไม่ได้

คิวบา

79. ลาตุมา ฟรานเซสซา, ดนตรีแห่งมวลมิตรออริเอนเต สาธารณรัฐโดมินิกัน
80. วัฒนธรรมคองโกสแห่งวิลลาเมลลาของมวลมิตรแห่งพระจิตอันศักดิ์สิทธิ์
- จาเมกา
81. มรดกด้วยทาสที่ต่อสู้เพื่ออิสรภาพ
- ดองกา
82. ลากาลากา, ระเบียบและสุนทรพจน์ซุงจากดองกา
- วานูอาตู
83. การวาดภาพด้วยทรายแบบวานูอาตู

หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
เครือข่ายเขตสงวนชีวมณฑลทั่วโลก :
www.unesco.org/mab/wnbr.htm
มรดกขึ้นแควแห่งมวลมนุษยชาติที่เป็นมรดกประเพณีและนามธรรม :
www.unesco.org/culture
รายชื่อมรดกโลก ดูได้ที่ :
whc.unesco.org

สิ่งแวดล้อม

ปะการัง ปูนซีเมนต์ กับ สาหร่ายทะเล

การประนีประนอมระหว่างการอนุรักษ์กับความต้องการของชุมชนยากไร้ที่เลี้ยงชีพด้วยการขายการจากแนวปะการังนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไป

แลนเดา วัยหกสิบปี ใช้แซนที่เต็มไปด้วยกลัมน้ำขึ้นขึ้นร่างส่วนที่เป็นหน้าท้องของตนเองเพื่อไล่ตัวข้ามระเบียบบ้าน เขาเสียขาทั้งสองเนื่องจากอุบัติเหตุเมื่อ 12 ปีก่อนตั้งนั้นจึงไม่น่าเชื่อที่เขาดำรงชีวิตอยู่ด้วยการระเบิดแนวหินปะการังแลนเดาออกขายฝั่งเกาะกาเลดูปาที่เขาอาศัยอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย ทุกวันที่เขาออกเรือ เพนต์ผู้เป็นภรรยาต้องช่วยเขาลงเรือแคนู ทว่าในช่วงสองสามสัปดาห์ที่ผ่านมา เรือไม่ได้ออกทะเลเนื่องจากข้างเรือมีรูรั่ว ดังนั้นทั้งสองจึงหาเลี้ยงชีพด้วยการหา กุ้ง หอย ปู ปลา ในบริเวณน้ำตื้นใกล้หมู่บ้าน หลังจากแบ่งไว้สำหรับทำอาหารกินเองแล้ว ก็แทบไม่มีเหลือขาย ส่วนพวกลูก ๆ ของเขาก็จากบ้านไปทำงานบนเรือประมงในมาเลเซียซึ่งได้เงินดีกว่ามากเป็นเวลานานแล้ว

“ปกติอาทิตย์หนึ่งผมออกระเบิดปะการังสองสามวัน” แลนเดากล่าว “แล้วบรรทุก ปะการังกลับมาเติมน้ำเรือ” ปะการังส่วนใหญ่นำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างบนเกาะนี้เอง “ผมเริ่มออกระเบิดปะการังตอนที่ผมต้องการปรับฐานรากสำหรับสร้างบ้านผม” แลนเดาอธิบาย “เดี๋ยวนี้ผมขายบางส่วนให้แก่หมู่บ้านถัดไปด้วย” ราคาโดยเฉลี่ยของปะการังเต็มเรือแคนูตกอยู่ราว 40,000 รูเปียห์

บนเกาะกาเลดูปา
บ้านเรือนส่วนใหญ่
สร้างขึ้นบนหินปะการัง

หินปะการังเต็มลำเรือขายได้ราคา 5
เหรียญสหรัฐฯ ทว่าส่งผลให้ปลาไร้ที่พักพิง

ต่อหนึ่งลูกบาศก์เมตร (ประมาณ 5 เหรียญสหรัฐฯ) บ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแซมเพลาที่เขาอาศัย ล้วนสร้างอยู่เหนือน้ำ บนเสาหินปะการังหรือเสาไม้สูงประมาณสามเมตร ด้วยจำนวนประชากรประมาณ 1,000 คนที่อาศัยอยู่ในบ้าน 300 หลัง นั้นหมายถึงปะการังเป็นปริมาณมากมายทีเดียว อีกทั้งจำนวนประชากรก็กำลังเพิ่มขึ้นด้วย “ผมก็อยากเริ่มใช้ปูนซีเมนต์เหมือนกัน” แลนเดากล่าว “แต่ผมไม่รู้วิธีทำมัน และอีกอย่าง หินปะการังนั้นไม่ต้องซื้อหา”

เมื่อเกาะกาเลดูปกลายเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานทางทะเลวากาโทบีในปี 1995 นั้น คนในท้องถิ่นบางคนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหน่วยลาดตระเวนเพื่อหยุดยั้งการระเบิดปะการังและสอนชาวเกาะให้รู้จักใช้ปูนซีเมนต์หรือหินที่ได้จากแหล่งกลางเกาะ “สิ่งที่เราต้องการบอกก็คืออย่าระเบิดปะการังที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะมันเป็นที่อยู่ของปลา!” ดจุฟริ เจ้าหน้าที่หน่วยลาดตระเวนนายหนึ่ง อธิบายขณะนั่งอยู่บนเก้าอี้ยาวที่มีรูพูน เขาจุดบุหรี่สูบและพนควันออกมา “เราอยากให้การศึกษาชาวบ้านมากกว่าโทษพวกเขา” เขาอธิบาย ดจุฟริกับเพื่อนร่วมงานชื่อ อูดี เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยลาดตระเวนของอุทยานวากาโทบีจำนวนยี่สิบนายที่ตรวจตราดูแลแนวหินปะการังด้วยเรือเร็ววันละครั้ง “เราเจอพวกเขาปะการังทุกวัน” อูดีกล่าว

สิ่งที่ต้องการสื่อให้ชาวบ้านนั้นค่อย ๆ ซึมซับเข้าไป “ผมเคยหาพวกปะการังที่ยังมีชีวิตอยู่” แลนเดากล่าว “แต่เดี๋ยวนี้ผมรู้ว่ามันทำให้แนวปะการังนั้นอ่อนแอลง และทำให้ช่องโพรงซึ่งเป็นที่อยู่ของปลาหมดไป ตอนนี้ ผมเลยทำแต่หาปะการังที่ตายแล้วกับหินปะการังเท่านั้น” แต่ก็มีชาวเกาะน้อยคนนักที่รู้ว่าการเก็บปะการังที่ตายแล้วในเขตอุทยานทางทะเลก็เป็นเรื่องต้องห้ามด้วยเช่นกัน อูดีกล่าวว่า “เราเน้นไปที่การห้ามการเก็บปะการังที่ยังมีชีวิตมากกว่า มีบ่อยครั้งที่เราทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นกับชาวบ้านที่เก็บปะการังที่ตายแล้ว” และบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนก็ไม่หนักหนาเอาเสียเลย -ส่วนใหญ่เป็นเพียงแค่การตักเตือนเท่านั้น ในขณะที่การจับปลาอย่างผิดกฎหมายนั้นโทษถึงขั้นจำคุก แต่เมื่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการหาปะการังที่มีชีวิต ความเชื่อเก่าแก่เรื่องผีแสงเทวดา

โฟกัส

43

สระว่ายน้ำกลายเป็นที่พักผ่อนร่าเริงกับ
โอเอซิสกลางทะเลทราย ในเมื่อทุกตาราง
เมตรถูกใช้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว

© Yann Arhous-Bertrand « La terre vue du Ciel » / Altimide Paris

อาจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งบางครั้งก็มีอิทธิพลพอ ๆ กับ
หน่วยลาดตระเวนที่เดียว “แนวปะการังนั้นมีวิถึญาณ
ของมันอยู่” แลนเดากล่าว เขาเล่าว่า ครั้งหนึ่ง หลัง
จากที่ชายคนหนึ่งกลับมาจากการทำงานปะการัง เขาทรุดลง
กับพื้นด้วยความเจ็บปวดทรมานและเสียชีวิตลง
“วิถึญาณของแนวหินปะการังตามมาแก้แค้นที่เขาไปเก็บ
ปะการังมา” เขากล่าว “แต่เรื่องนี้ก็หยุดเราไม่ให้กลับไป
ที่แนวหินปะการังนั้นอีกไม่ได้หรอก”

ทางรอดอยู่ที่การระงับเวลา

ขณะเดียวกัน ชาวเกาะบางส่วนพากันเลิกหา
ปะการัง โดยหันมาปลูกสาหร่ายทะเลแทน แต่ดูเหมือน
เกิดจากแรงจูงใจด้านเศรษฐกิจ มากกว่าการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม หรือความกลัวหน่วยลาดตระเวน แต่อย่าง
น้อยก็มีฮาร์ดคอร์ คนหาปะการังจากหมู่บ้านอัมเบออาที่อยู่ใกล้
เคียงกันคนหนึ่งละ “ผมเริ่มหาหินปะการังเมื่อ 10 ปีที่
แล้ว” เขาอธิบาย “ในช่วงที่หาได้มากที่สุด ผมหาได้ถึง
เที่ยวละหนึ่งลูกบาศก์เมตร ผมไม่กลัว ไม่ว่าจะป็นหน่วย
ลาดตระเวนหรือนักวิทยาศาสตร์ของอุทยาน บางครั้งผมหา
ปะการังแถว ๆ นอกสถานีวิจัยทางทะเลนั่นแหละ แต่
เดี๋ยวนี้ผมใช้เวลาทั้งหมดปลูกสาหร่ายทะเล และหาหิน
ปะการังเป็นบางครั้งคราวเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วก็เพื่อนำ
มาใช้เอง” อันที่จริง ตรงหน้าบ้านฮาร์ดคอร์มีสาหร่ายทะเลกอง
มหึมาตากแห้งอยู่บนแคร่ไม้สังกะสีเรียงจัดทักทายผู้มาเยือน

ช่วงเวลาห้าปีที่ผ่านมา ในเขตอุทยานทางทะเล
วากาโอบี มีการปลูกสาหร่ายทะเลเพิ่มมากขึ้น โดยเก็บเกี่ยว
ทุก ๆ สองเดือนหรือราวนั้น ในช่วงฤดูฝน (ธันวาคมถึง
มีนาคม) พวกเขาสามารถเก็บสาหร่ายได้ 1,000 กิโลกรัม
เทียบกับราว 300 กิโลกรัม ในช่วงฤดูแล้ง โดยขายได้ใน
ราคาประมาณ 3,100 รูเปียห์ (ประมาณ 0.30 เหรียญ
สหรัฐฯ) ต่อหนึ่งกิโลกรัม ฮาร์ดคอร์อธิบายว่า แม้ราคาหิน
ปะการังจะสูงขึ้นเป็นสองเท่าในช่วงสองปีที่ผ่านมา แต่ก็ยัง
น้อยกว่ารายได้จากสาหร่ายทะเล อีกทั้งการหาหินปะการัง
ยังเป็นงานที่หนักกว่ามากด้วย แต่ค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้น
ทำฟาร์มปลูกสาหร่ายทะเล - ซึ่งตกอยู่ในราว 100
เหรียญสหรัฐฯหรือมากกว่านั้น - เกินกำลังที่ชาวเกาะส่วน
ใหญ่จะสามารถลงทุนได้ กระทรวงการประมงของ
อินโดนีเซียได้เริ่มใช้ระบบให้เงินกู้ยืมเพื่อการลงทุน แต่
จนบัดนี้ก็ยังช่วยสร้างฟาร์มปลูกสาหร่ายทะเลได้ไม่กี่แห่ง
แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นบ้างแล้ว
แต่ชาวเกาะก็ไม่อาจสร้างบ้านบนสาหร่ายทะเลได้อยู่ดี
คนส่วนใหญ่ไม่รู้จักวิธีใช้ปูนซีเมนต์ อีกทั้งยังไม่มีรถ
บรรทุกเพื่อนขนหินที่หาได้จากแหล่งบนเกาะ นั้น
หมายความว่า ในขณะที่ ทางเลือกอื่นนอกเหนือจาก
ปะการังจึงแทบไม่มี

เจสซิกา ฮาพิลล่า
อรรถกร นวายุทธ แปล

การท่องเที่ยว : ปัญหาหรือทางออก ?

สำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็กบางแห่ง รายได้จากการ
ท่องเที่ยวมีส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
(GDP) แต่ต้องแลกกับความสูญเสียอีกมากมายเพียงไร ?
การท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็ก (ปี 2002)

	จำนวนนักท่องเที่ยว (พันคน)	รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ล้านเหรียญสหรัฐ)	จีดีพี (ล้านเหรียญสหรัฐ)
สิงคโปร์	6,996	4,932	86,969
สาธารณรัฐโดมินิกัน	2,811	2,736	22,039
บาร์เรน*	2,789	630	7,933
ไซปรัส	2,418	2,083	10,125
คิวบา	1,656	1,633
บาฮามาส*	1,538	1,636	4,917
จามีก้า	1,266	1,209	7,701
มอลตา	1,134	636	3,870
มอริเชียส	682	612	4,563
อารูบา	643	898
หมู่เกาะเวอร์จินของสหรัฐฯ	553	1,240
บาร์เบโดส*	507	687	2,456
มัลดีฟส์	485	318	639
ฟิจิ	398	267	1,828
ครีนิแคตและโตโบโก*	383	201	9,146
เซนต์ลูเชีย	253	256	660
แอนติกาและบาร์บูดา**	237	290	665
เนเธอร์แลนด์แอนต์ิลส์(กูราเซา)	218	273
เฮติ*	142	54	3,693
เซเชลส์	132	130	698
เกรนาดา	132	84	414
เคปเวิร์ด	126	618
ซามัว	89	45	265
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีน	78	81	361
หมู่เกาะคุก	73	46
เซนต์คิตส์และเนวิส	68	57	356
โตมินิกา	67	36	254
ปาเลา	59	59	130
ปาปัวนิวกินี*	54	101	2,919
วานูอาตู*	53	46	219
คองกา	37	9	136
โคโมโรส**	24	15	204
หมู่เกาะโซโลมอน ***	21	336
สหพันธรัฐไมโครนีเชีย*	15	13	230
เซาโตมและปริซิเป*	8	8	48
หมู่เกาะมาร์แชลล์	6	4	108
สิริบัตี*	5	3	47
นีอูเอ	2
ตูวาลู	1

.....: ไม่มีข้อมูล *ข้อมูลปี 2001 **ข้อมูลปี 2000 ***ข้อมูลปี 1999
แหล่งข้อมูล : องค์การการท่องเที่ยวโลก, www.world-tourism.org ; กองทุนการเงินระหว่างประเทศ, www.imf.org ;
ธนาคารโลก, www.worldbank.org.
เนื่องจากไม่มีข้อมูล จึงทำให้ไม่ได้นำประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก 2 แห่งมารวมไว้ที่นี้ด้วย ได้แก่ นาอูรู และ
โตเกเลา

หมู่เกาะแอนทิลลีส :

ชิ้นส่วนของความทรงจำอันเกรียงไกร

ในบทคัดย่อจากปาฐกถารวบรวมเมื่อวันที 7 ธันวาคม 1992 ดีเร็ก วอลคอตต์ กวีชาวเกาะเซนต์ลูเชีย สดุดีความพิเศษเฉพาะตัวของหมู่เกาะแอนทิลลีสถิ่นกำเนิดของตน และพรรณนาให้เห็นว่าเหล่านักท่องเที่ยวชาวอาจมองข้ามสาระทั้งหลายนี้ไปได้อย่างไร

(ประวัติศาสตร์) ดำรงอยู่ในภูมิประเทศของแอนทิลลีส อยู่ในพรรณพฤกษชาติบนเกาะ ชายทะเลที่ทับถมด้วยร่างผู้จบชีวิตจากการขนส่งทางเรือ (จากทวีปแอฟริกาไปสู่ทวีปอเมริกา ที่เรียกว่า Middle Passage) ชีวิตชนพื้นเมืองมากมายที่ดับสูญ ทั้งชาวคาริบ อารูแอค และไทโน หยาดเลือดแดงฉานเป็นอมตะ และแม้แต่ระลอกคลื่นที่สาดซัดผืนทรายก็ไม่อาจลบล้างความทรงจำของแอฟริกา หรือลำคานอ้อยอันเสมือนคอกที่ยังคุมขังชาวเอเชียอพยพผู้เป็นบรรพบุรุษของเฟลิจิตี

นั่นคือสิ่งที่ผมอ่านได้จากรอบตัวตั้งแต่เยาว์วัย จากการเริ่มต้นของกวีนิพนธ์ จากความสง่างามของผลงานที่เกิดขึ้น ในไม่ช้าชอกกานีเนื้อแข็งของคนตัดไม้ คนเผาถ่านไบหน้าเลอะเหนียวโคล ในชายที่ถือดาบพาดไหล่ซึ่งยืนอยู่ริมขอบเหวพร้อมสุนัขที่มักไร้ชื่อเสียงเรียงนาม ในอาคารถ้ำอีกชั้นที่เขาสวมเขานี้ซึ่งอากาศหนาวเย็นยามต้นขันทอนฟ้าสาบส่วเพื่อไปทำสวนบนเขา-สวนบนเขาสูงอยู่ห่างจากบ้านหลายไมล์ แต่ที่นั่นคือผืนแผ่นดินซึ่งเขาเป็นเจ้าของ ไม่พังกต้องเอ่ยถึงคนหาปลา ทหารราบบนรถบรรทุกซึ่งส่งเสียงปลุกยามเช้าให้ตื่น ทุกชิ้นส่วนอันมีต้นกำเนิดจากแอฟริกา แต่บัดนี้ถูกหล่อหลอมจนตกผลึกและหยั่งรากในวิถีชีวิตของเกาะ ไร่การศึกษาในแบบเดียวกับที่ป้าไม่รู้หนังสือ ไม่อ่านแต่อยู่รอให้อ่าน และถ้ารู้จักอ่านให้ดี ก็จะเป็นบันดาลวรรณกรรมในแบบฉบับของตัวเอง

แต่ในแผ่นดินพิภพโชนาที่เราแจกจ่ายนักท่องเที่ยวนั้น คริบเบียนคือห้วงน้ำสีครามที่ห้อยต่อท้ายฟลอริดา รอรับเรือสำราญที่ขนนักท่องเที่ยวมาลอยคอเล่นน้ำ ดื่มกิน นอนใต้ร่มชายหาด นี่เองคือวิถีที่เกาะต่าง ๆ เสนอขายตัวเองด้วยความจำเป็นอันน่าละอาย นี่คือการทำลายเอกลักษณ์ของตนในฤดู

ท่องเที่ยวนั้น ด้วยภาพลักษณ์ของการบริการที่แสนซ้ำซากจนไม่อาจแยกแยะได้ว่าเกาะไหนเป็นเกาะไหน พร้อมอนาคตที่คาดหวังจะแปรเป็นอมฤตภาวะเหล่ารัฐมนตรีเจรจาตกลงเรื่องจัดการที่ดิน แล้วทั้งหลายนี้ก็นำไปสู่บทเพลงแห่งชั่วโมงสุขสันต์และรอยยิ้มจอมปลอม อะไรเล่าคือสวรรค์บนดินสำหรับผู้มาเยือนเรา? เวลาสองสัปดาห์ที่ไร้ฝนกับผิวสีแทนเหมือนเนื้อไม้

มะชอกกานี และถึงยามสนธยา บรรดานักท่องเที่ยวบ้านสวนหมวกฟางและเสื้อลายดอกก็ตีกลองร้องเพลง “เจ้านกสีเหลือง” กับ “เพลงบานานาโบ๊ต” อย่างเอาเป็นเอาตาย ยังมีอาณาเขตกว้างไกลยิ่งกว่านี้-กว้างกว่าขอบเขตซึ่งกำหนดด้วยแผนที่ของเกาะใดเกาะหนึ่ง-ซึ่งนั่นก็คือน่านน้ำอันไร้ขอบเขตและห้วงความทรงจำของมัน

ทั้งหลายทั้งปวงของหมู่เกาะแอนทิลลีส ทุกเกาะแก่ก็คือผลงานแห่งความทรงจำ ทุกความรู้สึกนึกคิดทุกความเป็นมาของแต่ละเชื้อชาติ ล้วนจบสิ้นลงตรงความหลังลิ้มและละอองหมอกเลื่อนกลาง ทันทีที่ลำแสงส่องลอดละอองหมอก โค้งรุ่งก็ทอทาบบนฟากฟ้า นั่นคือผล

งานอันอุตสาหกรรม ผลงานแห่งจินตนาการของชาวแอนทิลลีส รั้งสรรค์พระเจ้าของตนขึ้นใหม่จากโครงไม้ไผ่ ที่ละถ้อยที่ละคำ

ดีเร็ก วอลคอตต์
บุษบงก์ แอนดรูว์สตัน ฟูเอ
© มุลนิธิโนเบล 1992

ปัญหาในสรวงสวรรค์ :

สุขภาพ/วัฒนธรรม

เอชไอวี/เอดส์ในหมู่เกาะแคริบเบียน

**หากทรายขาว อุณหภูมิพีชพรรณและสรรพสัตว์
ภูมิทัศน์ภูเขาไฟงามดั่งภาพวาด อากาศอุ่นสบาย
ผู้คนอ่อนโยนและรักสนุก นี่ย่อมหมู่เกาะ
แคริบเบียน-ภาพจำลองแห่งสรวงสวรรค์ แต่
ทุกอย่างในสรวงสวรรค์ก็ไม่ต่างดำเนินไปด้วยดี**

ประมาณ 590,000 รายในหมู่เกาะแคริบเบียน (ประชากร 38.7 ล้านคน) ซึ่งมีอัตราการแพร่ระบาดสูงสุดเป็นอันดับสองรองจากอนุภูมิภาคซาราซาของแอฟริกา และถึงแม้อัตราผู้มีความเข้าใจเรื่องเอชไอวี/เอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ จะสูงกว่าร้อยละ 70 ในบางเกาะ แต่ความรังเกียจและการไม่ยอมรับก็ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการป้องกัน

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ปัญหาเอชไอวี/เอดส์คุกคามทั่วหมู่เกาะแคริบเบียนอย่างต่อเนื่อง ในปี 2003 โครงการร่วมขององค์การสหประชาชาติด้านเอชไอวี/เอดส์ (UNAIDS) ประเมินว่า มีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นถึง 80,000 คน ผู้เสียชีวิตจากการเจ็บป่วยเกี่ยวกับเอดส์มีมากถึงประมาณ 50,000 ราย

เพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย

ข้อมูลตัวเลขแสดงให้เห็นว่าเด็ก ๆ ชาวแคริบเบียนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุเพียง 8, 9 และ 10 ปี แต่ผู้ใหญ่ก็ยังไม่กล้าพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยกับพวกเขา เพราะรู้สึกเกรงว่าจะเป็นการชี้โพรงให้กระรอก ขณะเดียวกันเด็กหญิงก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าเด็กชาย กว่าร้อยละ 50 ของผู้ติดเชื้อในแถบนี้ที่อยู่ในช่วงวัย 20-39 ปี ซึ่งหมายความว่าหลายคนได้รับเชื้อเมื่ออายุระหว่าง 14 ถึง 19 ปี นอกจากนี้เพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเด็กชายร้อยละ 32

วันนี้ฝนตกที่ปอร์ตแลนด์ (จาไมกา) ภายในบ้านสองห้องหลังโทรมๆ ในโฮปเบย์ เอลิซาเบธชดตัวอยู่ที่มุมหนึ่ง พยายามหลบน้ำที่รั่วจากหลังคา คินนี่ไม่มีใครจะหลับได้ในห้องนอนอันคับแคบนั้น เอลิซาเบธตรวจสอบเลือดพบเชื้อเอชไอวีในปี 2001 เธอต้องปรับตัวกับเชื้อโรคตัวนี้อย่างยากลำบาก หลังตรวจพบเชื้อไม่ทันไรคนในครอบครัวคนหนึ่งก็บอกให้เพื่อนบ้านรู้ จากนั้นไม่นานใครๆ ก็รู้จักทั้งหมด

“ตั้งแต่นั้นฉันก็ถูกชุมชนปฏิเสธ กีดกัน และไม่ให้ความนับถือ ฉันกลายเป็นปมด้อยของลูกๆ เวลาไปโรงเรียนพวกเขาโดนล้อเลียน” เอลิซาเบธสะท้อน “ฉันมีรายได้อย่างเดียวจากการเย็บผ้า แต่ตั้งแต่ฉันป่วยลูกค้ายกค่อยๆ หายไป เจ้าของบ้านทวงค่าเช่าบ้าน เขาตัดน้ำเมื่อเดือนมิถุนายน 2003 และพอเดือนกรกฎาคมก็ตัดไฟ ฉันได้รับที่ดินให้เป็นที่อยู่ แต่เพราะฉันเป็นเอดส์เพื่อนบ้านบางคนจึงไม่อยากให้ฉันอยู่ที่นั่น”

เอลิซาเบธเป็นคนหนึ่งในจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี 22,000 รายในจาไมกา ซึ่งมีประชากร 2.6 ล้าน และ

สังคมกดดันผู้ชาย ความเสี่ยงจึงตกอยู่ที่ผู้หญิงและเด็กหญิง

ในตริเน็ตและโทบาโก รายงานฉบับหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุขเมื่อปี 1999 ระบุว่า อัตราส่วนผู้ติดเชื้อเอชไอวีเพศหญิงต่อเพศชายในกลุ่มอายุ 10 ถึง 19 ปี เท่ากับ 7 : 1 สภาพินจาไมกาก็คล้ายคลึงกัน คือเด็กหญิงในช่วงวัยเดียวกันมีแนวโน้มจะติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าเด็กชายประมาณสองเท่าครึ่ง (กระทรวงสาธารณสุข, จาไมกา 2003) โรเบิร์ต คาร์ร ผู้ผู้อำนวยการบริหาร จาไมกาเอดส์ซัพพอร์ต ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนา

เอกชน กล่าวว่า “เด็กสาวจำนวนมากติดกับดักความเสี่ยงทางเพศ พวกเธออยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่ยกย่องความเป็นหญิงและความเป็นแม่ แต่ก็ไม่ได้ป้อนข้อมูลและประสบการณ์ที่จะช่วยให้ทำอย่างนั้นได้โดยปลอดภัยเสมอไป”

เขาเสริมว่า “แต่ละเส้นทางดังกล่าวชักนำให้เด็กสาว ๆ เข้าสู่งการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย ในบริบทซึ่งพวกเธอมักไม่มี

เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับดูแลสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ของตัวเอง”

แล้ว “สำหรับผู้หญิงที่รู้ว่าคู่นอนหรือสามีของตนไม่ซื่อสัตย์ พวกเธอก็รู้สึกตัวเองไม่มีอำนาจจะต่อรองให้คู่ของตนเปลี่ยนแปลงอะไรในเรื่องเพศสัมพันธ์ได้เลย ไม่ว่าจะป็นวิธีการ สถานะที่ หรือเวลา การยื่นกรานให้ฝ่ายชายให้ดูขงอนามัย อาจก่อให้เกิดความรุนแรงซึ่งอันตรายถึงชีวิตหรือทำให้ไร้ที่พึ่งได้”

© Ministry of Health Jamaica

© The Glensier Company Limited, Kingston

และเด็กหญิงร้อยละ 48 เพศสัมพันธ์ครั้งแรกก็ไม่ได้เกิดขึ้นโดยสมัครใจ

ทั้งนี้ การแพร่ระบาดของเอชไอวียังคงผลักดันด้วยแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมด้วย คือทั้งชายและหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่ได้หลายคน ในจาไมกาผู้ชายร้อยละ 54 และผู้หญิงร้อยละ 17 ในช่วงอายุ 15-49 ปี มีคู่นอนมากกว่าหนึ่งคนตลอด 14 ปีที่แล้ว หลายรายในจำนวนนี้มีคู่นอนเพียงครั้งละคนเดียว แต่อาจมีความสัมพันธ์กันอยู่เพียงประมาณหนึ่งสัปดาห์เท่านั้น แทบไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเลย

เชื่อกันว่าการขายบริการทางเพศก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เชื้อแพร่ระบาด โดยเฉพาะในสาธารณรัฐโดมินิกันและกัวนา แต่รากเหง้าของปัญหายังได้แก่ความยากจน ซึ่งกดดันให้ผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กต้องทิ้งบ้านไปอยู่ในเมืองเพื่อขายบริการทางเพศ อีกทั้งความยากจนก็ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงมากกว่าชาย กล่าวคือผู้หญิงมักต้องพึ่งพาฝ่ายชายทางด้านเศรษฐกิจจึงไม่อาจต่อรองขอให้ใช้เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยได้

ความเกลียดกลัวรักร่วมเพศแพร่หลายไปทั่ว

ความรู้สึกรังเกียจรังกลัวร่วมกันเพศที่แพร่หลายและมักรุนแรงในแถบนี้ผลักดันให้ชายรักร่วมเพศเข้าสมรสหรือมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกรังเกียจเหยียดหยาม และถึงอย่างนั้นผลการศึกษาก็แสดงว่าชายรักร่วมเพศซึ่งผูกพันกับคู่นอนประจำเข้าใจว่าการมีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่โดยไม่ใช้ถุงยางป้องกันนั้นไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ แม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่รู้เลยว่าคู่นอนมีเชื้อเอชไอวีในตัวหรือไม่ เนื่องจากทั้งชายและ

หญิงในกรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นคู่นอนประจำ ความเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอชไอวีจึงสูงเป็นพิเศษ

หลายประเทศในแถบแคริบเบียนมีโครงการป้องกันเอชไอวี/เอดส์อยู่แล้ว ในบางประเทศมีกฎหมายกำหนดให้เอชไอวี/เอดส์เป็นโรคที่ต้องแจ้งให้ทางราชการทราบ (เช่น จาไมกา เซนต์ลูเชีย เบลีซ และกัวนา) ในสาธารณรัฐโดมินิกัน กฎหมายระบุสิทธิของผู้มีเชื้อเอชไอวีขณะที่ในบราซิลนั้นกฎหมายบังคับให้ตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวีสำหรับผู้กระทำผิดข้อหาบังคับขึ้นใจผู้อื่นให้มีเพศสัมพันธ์กับตน ขณะเดียวกันในจาไมกา บราซิล เบลีซ และบาร์บาโดส โครงการป้องกันการติดเชื้อจากแม่สู่ลูกก็ดำเนินไปด้วยดี การแจกจ่ายถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้นจาก 2.5 ล้านชิ้นในปี 1985 เป็น 10.8 ล้านชิ้นในปี 1999 โดยตัวเลขผู้หญิงที่ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนชั่วคราวก็เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 37 ในปี 1992 เป็นร้อยละ 67 ในปี 2000

โรเบิร์ต คาร์รี้ มีความเห็นว่าชาวแคริบเบียนยังต้องทบทวนพฤติกรรมของตนเองอย่างจริงจัง “การเลือกปฏิบัติในหลายๆ รูปแบบกำลังฆ่าเรา ความเคียดชังหลายอย่างของเรา กำลังทำลายตัวเอง อย่างเช่นการที่เราส่งเสริมให้เด็กหนุ่มมีสัมพันธ์กับเพศหญิงอย่างก้าวร้าว หรือการที่เราบีบบังคับด้วยคำพูดและการกระทำอย่างรุนแรงต่อผู้ชายที่รักผู้ชายด้วยกัน เราต้องรับผิดชอบต่อการที่บรรทัดฐานทางสังคมของเรามีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงในสังคมที่เราอยู่ และมอบบทบาทเอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของโรคร้ายดังกล่าวในแถบนี้”

แพทริเซีย วัตสัน
แควบงู แอนดรูสตีร์ส ฌา

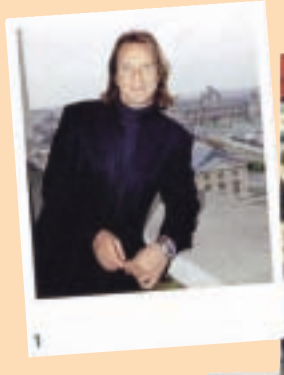
วัยรุ่นเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้เรื่องเอชไอวี/เอดส์ แต่มีแนวโน้มช่วยชีวิตพวกเขาได้ เพราะพวกเขาคือเป็นกลุ่มเสี่ยงเป็นพิเศษในแถบแคริบเบียน

สำนักงานยูเนสโกภาคพื้นแคริบเบียนมีบทบาทเป็นผู้นำในการรับผิดชอบปัญหาการแพร่ระบาดของเอชไอวี/เอดส์ ภารกิจที่มุ่งเน้นคือชักจูงให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันระหว่างรัฐบาลกับบรรดาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานและสร้างความรู้ความเข้าใจในหมู่ประชาคมสมาชิก

WWW.UNESCOcaribbean.org/home.htm

อุปถัมภ์มรดกวัฒนธรรมชิ้นเอก ซึ่งจับต้องไม่ได้

ปัจจุบัน ภูมิปัญญาเรื่องงานแกะสลักไม้ของชนเผ่าซาฟิมาฮีรี (มาดากัสการ์) มีผู้อุปถัมภ์เป็นชาวฝรั่งเศส คือนักบินอวกาศชื่อ ปาทริก โบตรี ส่วนเชค โมติโบ ดืออาร์รา นักวิทยาศาสตร์ชาวมาลีนั้น เลือกลงสนับสนุนพื้นที่วัฒนธรรมของซอสโซ-บาลา ในไนอากาซโซลา (กินี) วิคตัส ฟินโนเปกา ดือคตีร์ อดีตประธานาธิบดีของไอซ์แลนด์จะให้การปกป้องพื้นที่วัฒนธรรมของชาวคิห์นู (เอสโตเนีย) และเจ้าหญิงฟิรียัล แห่งจอร์แดน จะทรงให้การอุปถัมภ์ทั้งบทเพลงของชาวซานาอา (เยเมน) และดนตรีมากัม ของชาวอิรัก (อิรัก)...

บุคคลชั้นนำเหล่านี้จัดอยู่ในบรรดาทูตสันถวไมตรีของยูเนสโก ซึ่งอุทิศความสามารถและชื่อเสียงอันเป็นที่รู้จักทั่วโลกของตนเพื่ออำนวยความสะดวกตามอุดมการณ์ขององค์กร ในที่ประชุมประจำปีเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา เหล่าทูตสันถวไมตรีตกลงใจจะให้การอุปถัมภ์

มรดกทางวัฒนธรรมชิ้นเอกของมนุษยชาติซึ่งจับต้องไม่ได้ บางส่วนในจำนวน 47 รายการ เพื่อเชิญชวนให้สาธารณชนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกล้ำค่าดังกล่าว และส่งเสริมให้รัฐบาลดำเนินการทางกฎหมายและการบริหารเพื่อปกป้องรักษาสืบต่อไป

คาดว่ากรดำเนินการดังกล่าวจะช่วยระดมทุนเพื่อสนับสนุนโครงการพิทักษ์รักษามรดกชิ้นเอกเหล่านั้นได้ และช่วยส่งเสริมให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ร่วมลงนามในสัตยาบันรับรองอนุสัญญาพิทักษ์รักษามรดกวัฒนธรรมซึ่งจับต้องไม่ได้ ที่ผ่านการรับรองในที่ประชุมใหญ่ยูเนสโกเมื่อเดือนตุลาคม 2003

ในส่วนของโคติน มูนอช นักเดินเรือและนักวิทยาศาสตร์ชาวสเปนนั้น เลือกลงอุปถัมภ์พื้นที่ทางวัฒนธรรมของเจมาอา เอล-ฟนาสแควร์ (โมร็อกโก) และเร็นโซ ปิอาโน สถาปนิกชาวอิตาลีเลือกอุปถัมภ์ภาพวาดบนทรายของวานูอาตู

(วานูอาตู) คลอเดีย คาร์ดินาลี นักแสดงหญิงชาวอิตาลีจะอุปถัมภ์คณะละครหุ่นชาวซิชิลเลียน คือ โอเปราเดบูปีและมาร์เรียนนา วี.วารีดิโนยานนิส นักสะสมงานศิลปะชาวกรีก จะอุปถัมภ์ดนตรีมูกัมของชาวอาเซอร์ไบจัน (อาเซอร์ไบจัน) สำหรับซีกาซันที่หนึ่ง, เซคเกอร์ จะทรงอุปถัมภ์พื้นที่วัฒนธรรมของเขตบอยซูน (อุซเบกิสถาน) และมหา-ภาพย์อัล-ซิริห์ อัล-ฮิลาลียูญา (อียิปต์) เท่าที่ผ่านมาทรงมอบเงินบริจาคให้แก่ผู้อำนวยการยูเนสโกแล้ว 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ

โครงการให้ความอุปถัมภ์นี้จะขยายวงต่อไปเมื่อมีทูตสันถวไมตรีรายใหม่ๆ เข้าร่วม และเมื่อมีการประกาศรายชื่อใหม่ของมรดกวัฒนธรรมชิ้นเอกซึ่งจับต้องไม่ได้เพิ่มเติม

- โคติน มูนอช
 - พื้นที่วัฒนธรรมของเจมาอา เอล-ฟนาสแควร์ (โมร็อกโก)
- มาเรียนนา วารีดิโนยานนิส
 - ดนตรีมูกัมของอาเซอร์ไบจัน
- ซีก กาสซันที่หนึ่ง, เซคเกอร์
 - พื้นที่วัฒนธรรมของเขตบอยซูน (อุซเบกิสถาน)
- เชค โมติโบ ดืออาร์รา
 - พื้นที่วัฒนธรรมของซอสโซ-บาลา ในไนอากาซโซลา (กินี)

ศูนย์การเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

เยาวชนอาสาสมัคร เพื่อโลกที่ดีกว่า

ในช่วงครึ่งหลังของปี 2003 มีการคัดเลือกเยาวชนอาสาสมัคร 11 คน จากผู้สมัครกว่า 1,000 รายเพื่อใช้เวลา 3 เดือนอยู่ในที่พักเยาวชนที่กำหนดไว้เพื่อจัดการและดำเนินกิจกรรมหลากหลายในด้านการแก้ไขความขัดแย้ง การศึกษาด้านสันติภาพ และการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

เยาวชนอาสาสมัครจากแคนาดา ซิลี โครเอเชีย ฝรั่งเศส เยอรมนี ฮังการี เกาหลี ญี่ปุ่น โปรตุเกส ไทย และสหรัฐอเมริกา ได้เข้าพักตามที่พักเยาวชนในออสเตรเลีย บราซิล คอสตาริกา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิสราเอล อิตาลี ญี่ปุ่น ไอร์แลนด์เหนือ ตูนิเซีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเลือกสรรเฉพาะแห่งที่มีความมุ่งมั่นส่งเสริมทศวรรษแห่งสันติภาพและสันติวิธีเพื่อเด็กของโลก

กิจกรรมดังกล่าวเป็นก้าวแรกในโครงการเสริมสร้างสันติภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ซึ่งยูเนสโกและ

สมาพันธ์ที่พักเยาวชนนานาชาติ (IYHF) อันเป็นองค์กรที่มีสาขาที่พักเยาวชนกว่า 4,500 แห่งและมีสมาชิกทั่วโลก 10 ล้านคน ได้ตกลงร่วมกันสนับสนุนตามบันทึกความเข้าใจซึ่งทั้งสองฝ่ายร่วมลงนามเมื่อฤดูใบไม้ร่วงปี 2003

บรรดาเยาวชนอาสาสมัครกระตือรือร้นต่อกิจกรรมนี้เป็นพิเศษ โดย ดาลิลลา คาปาโอ จากโปรตุเกสกล่าวว่า “เป็นประสบการณ์ที่เปลี่ยนชีวิตของฉันอย่างแท้จริง และฉันหวังว่าฉันได้มีส่วนร่วมสร้างสันติภาพบ้างเล็กน้อยจากโอกาสที่ฉันได้รับในครั้งนี้” ส่วนदनัย วงศา จากประเทศไทย ก็บอกว่า “การได้อยู่ในนิวยอร์กเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2003 เป็นสิ่งที่ผมจะจดจำไปชั่วชีวิต ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมเล็กน้อยต่อการสร้างสันติภาพและ

ความเข้าใจของโลกขึ้นมาใหม่” ภาพยนตร์สั้นว่าด้วยประสบการณ์ของบรรดาอาสาสมัครจะเผยแพร่ให้ดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของ IYHF ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2004

ขณะที่การดำเนินการขั้นแรกอยู่ระหว่างประเมินผล ทางยูเนสโกและ IYHF ก็กำลังพิจารณาหาทางที่จะขยายและพัฒนาโครงการสันติภาพและความเข้าใจระหว่างประเทศต่อไปในช่วงไม่กี่ปีข้างหน้า

* สนใจข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมสันติภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศหรือศูนย์การเรียนรู้เพื่อสันติภาพ โปรดติดต่อ Maria Helena Henriques Mueller mh.henriques_mueller@unesco.org

สนใจรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์ของเยาวชนอาสาสมัคร ดูได้ที่ www.hihostels.com/peace

อีเวเล็ดต์ แพ็คการ์ด

แก้ปัญหาตามองไกลออกให้เป็นไกลเข้า

การปิดกั้นภาวะ “สมองไหล” ของยุโรปตะวันออกเฉียงใต้คือจุดมุ่งหมายของโครงการร่วมระหว่างยูเนสโก-อีเวเล็ดต์ แพ็คการ์ด ซึ่งสืบหน้าสู่ช่วงใหม่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา โดยการจัดส่งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ GRID รุ่นล่าสุดไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ ในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา, โครเอเชีย กับเซอร์เบียและมอนเตเนโกร

อุปกรณ์ดังกล่าวซึ่งอีเวเล็ดต์ แพ็คการ์ดบริจาคให้จะช่วยให้นักมหาวิทยาลัยเหล่านี้

สามารถจัดทำเครือข่ายประสานกับพลเมืองที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศได้ โดยเชื่อมโยงเข้าหาผู้มีความรู้ความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งกระจัดกระจายออกไปจากประเทศเหล่านี้

นับตั้งแต่ปี 1990 มีผู้อพยพออกจากเซอร์เบียและมอนเตเนโกรประมาณ 500,000 ราย ส่วนพลเมืองจากบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนาที่อพยพออกไป 200,000 รายหลังการลงนามในข้อตกลงสันติภาพเมื่อปี 1995 ผู้คนเหล่านี้ส่วนใหญ่

อยู่ในวัย 25 ถึง 40 ปีและมีวุฒิการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในวิชาชีวิตด้านที่ประเทศชาติต้องการอย่างสูง

โครงการนี้เป็นโครงการแรกในหลายโครงการที่ยูเนสโกกับอีเวเล็ดต์ แพ็คการ์ดร่วมวางแผนไว้ และได้รับการส่งเสริมโดยสำนักงานวิทยาศาสตร์ประจำภูมิภาคยุโรป (ROSTE) ของยูเนสโก ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองเวนิส (อิตาลี)

ศ. ซียูโรวิก จากมหาวิทยาลัยเบลเกรด(คนซ้าย)รับมอบอุปกรณ์ พร้อมด้วย อูเลีย เนซิฟอว์ และ โยเวิร์ค มัวร์ (ผู้อำนวยการ) จากสำนักงานยูเนสโกประจำเวนิส

โรซาน

เยาวชนชาวปากีสถาน ก้าวข้ามกรอบผู้ชายเป็นใหญ่

แม่ ว่าภาพของนักเรียนนักศึกษาที่ตั้งคำถามกับโครงสร้างทางสังคมในเรื่องบทบาทของชายและหญิง รวมทั้งแนวคิดที่ว่าผู้ชายก็ตกเป็นเหยื่อจากภาพลักษณ์หญิงชายที่สังคมได้กำหนดไว้อย่างตายตัวด้วยเช่นกัน จะเป็นเรื่องปกติในหลายๆ ประเทศ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวนับเป็นการปฏิวัติย่อยๆ ในปากีสถานเลยทีเดียว ณ ที่นั่น โครงการ “การมีส่วนร่วมของชายเพื่อแสวงหาความเสมอภาคทางเพศ” ซึ่งเปิดตัวเมื่อปีที่แล้วโดยสำนักงานยูเนสโกในกรุงอิสลามาบัดกับองค์กรพัฒนาเอกชนโรซาน ในระยะนำร่องเพิ่งจะเสร็จสิ้น

ช่วงนำร่องครอบคลุมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปลุกจิตสำนึกในเรื่องนี้และจัดทำโครงการศิลปะและงานเขียนอย่างสร้างสรรค์เดือนตุลาคมที่ผ่านมา มีการจัดประชุมปฏิบัติการขึ้นในมหาวิทยาลัย 4 แห่ง (เปชวารี การราจีบันจาบ และพาโรจิตสถาน) ว่าด้วยเรื่องการนับถือตนเอง อำนาจ ระบบสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ความรุนแรงที่เกิดจากน้ำมือเพศชาย และการมีส่วนร่วมของเด็กชายและบุรุษเพื่อแสวงหาความเสมอภาคทางเพศ ผู้เข้าร่วมประชุมได้เรียนรู้ว่าสังคมหล่อหลอมบทบาททางเพศให้แก่สมาชิกได้อย่างไร และพบว่าระบบอำนาจที่อยู่กับเพศชายนั้นปรากฏอยู่ในทุกๆ ส่วนของสังคม ไม่ว่าจะ เป็นแวดวงการศึกษา กฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง สื่อ หรือระบบราชการ สตรีที่เข้าร่วมประชุมแปลกใจที่พบว่าในบางสถานการณ์ผู้ชายรู้สึกสับสนเหมือนถูกมัดมือชก ชายหนุ่มบางคนก็ได้รับความมั่นใจเพิ่มขึ้นจากบรรยายภาคของที่ประชุมได้พูดถึงภาระที่ตนต้องดูแลไม่แต่เฉพาะค่าใช้จ่ายของครอบครัวเดี่ยวของตนเท่านั้น บางครั้งยังต้องรวมไปถึงพ่อแม่ และที่สาวน้องสาวที่ยังไม่ได้แต่งงานด้วย ตลอดจนต้อง “ปกป้องคุ้มครอง” พวกผู้หญิงในครอบครัว หรือแม้กระทั่งต้องแก้แค้นแทนก็มี

กิจกรรมศิลปะและงานเขียนสร้างสรรค์ การทำในหมู่เด็กศึกษาจากคณะศิลปกรรมและนิเทศศาสตร์ พวกเขาจัดทำโปสเตอร์และภาพ

วาดในหัวข้อ “การมีส่วนร่วมของผู้ชายเพื่อสร้างสังคมเสมอภาคทางเพศ” รวมทั้งบทความ กวีนิพนธ์ และนวนิยาย ศิลปินหลายคนเลือกสร้างศิลปะที่หลากหลาย อาทิ การเข้าถึงการศึกษา การกีดกันและการแบ่งแยกสตรี และข้อขัดแย้งกับสตรี ส่วนเหล่านักเขียนก็รจนาเรื่องการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ก็วิเคราะห์ว่าการปฏิบัติที่ผิดแผกไปจากธรรมเนียมและหลักการในศาสนาอิสลามก่อให้เกิดอคติกับสตรีได้อย่างไร

ผลงานของพวกเขาได้รับการนำเสนอต่อที่โลเฟอร์ บัคดิอาร์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้านสตรีที่อิสลามาบัด เมื่อวันที่ 3 ธ.ค. และได้ถูกนำมาจัดแสดงที่คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องของสตรีในเดือนมี.ค. ของปีนี้

องค์กรโรซานซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 1998 พุ่งเป้าไปที่ความรุนแรงที่กระทำต่อเด็กและสตรีมาเรีย ราซิด ผู้อำนวยการของโรซานอธิบายว่า “กิจกรรมทั้งหมดของเราดำเนินการร่วมกับผู้ชาย ประสบการณ์สอนให้เราเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ เราต้องเปิดโอกาสให้ผู้ชายแสดงความรู้สึกและความหวาดหวั่นออกมาเพื่อรื้อถอนโซ่ทางสังคมของพวกเขา”

โปสเตอร์ฝีมือนักศึกษา คณะศิลปกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการความร่วมมือระหว่างยูเนสโกกับองค์กรพัฒนาเอกชนโรซานในปากีสถาน

ข้อมูลเพิ่มเติม

- ๑ * “Breaking the Mould, Men’s Involvement in the Quest for Gender Equality”, available on request from Islamabad@unesco.org
- Or fax. 92-51 2800056
- ๑ www.rozan.org and rozan@comsats.net.pl
- ๑ Male roles, masculinities and violence (UNESCO 2000) : <http://upo.unesco.org/bookdetails.asp?id=3268>

หอการค้าวิจิตรศิลป์แห่งเมดิเตอร์เรเนียน ช่างฝีมือเพื่อการพัฒนา

ge

ดดา เบเตียฟ มิใช่ผู้หญิง
ซีโอหรือผู้ที่ชอบกล่าว
สุนทรพจน์ แต่กระนั้น
หญิงทอผ้าจากเอล โกลเลีย (เขต
ซาฮาราในอัลจีเรีย) ผู้นี้ก็คือ
ผู้บุกเบิกเกือบ 15 ปีมาแล้ว นาง
เริ่มทอพรหมขายเพียงลำพัง มา
บัดนี้ ผู้หญิงจำนวนมากในละแวก
บ้านของนางเป็นสมาชิกสหกรณ์
ที่นางจัดตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของ
เครือข่ายพัฒนาสตรีในอัลจีเรีย

จอร์แดน ตุรกี และตูนิเซีย รวม
อยู่ด้วย
ผู้อยู่เบื้องหลังการปะทุ
แห่งสีสันอันสวยงามตระการตาใน
ครั้งนี้ คือ ศิลปินชาวกรีกไฟแรง
นามว่า ไลลา สคาเวลี ซึ่งเป็น
ผู้ก่อตั้งหอการค้าวิจิตรศิลป์แห่ง
เมดิเตอร์เรเนียน (CBAM)* ขึ้น
ในปี 1992 โดยอิงคำขวัญว่า
“การพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องตั้ง
อยู่บนรากฐานของการแสดงออก

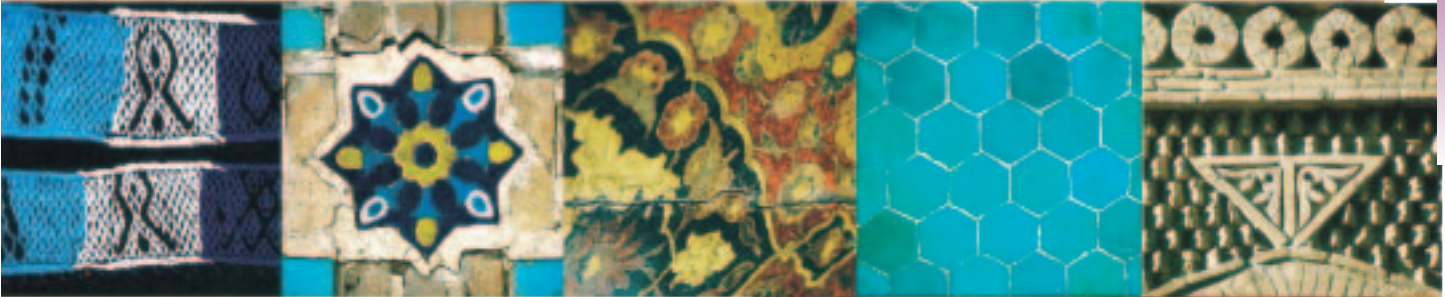
กฎหมายในทางปฏิบัติสำหรับ
สินค้าที่เป็นงานฝีมือของภูมิภาค
เมดิเตอร์เรเนียนตลอดจนภูมิภาค
อื่นๆ ทั่วโลก ในเรื่องนี้ ยูเนสโก
ให้การสนับสนุน “ตราแห่งความ
เป็นเลิศ” และ “ทำด้วยมือ” ซึ่ง
เป็นโครงการทดลองในเอเชียและ
ละตินอเมริกา

© UNESCO/Michel Rebaud

© Nathalie Jacquaut

(FEDA) และศูนย์ฝึกอบรมที่นี้ก็
ช่วยประกันอาชีพในภูมิภาคหน้า
ให้กับสมาชิกหญิงสาว
ในเดือนมีนาคม พรม
จากเอล โกลเลีย ได้ถูกนำมาจัด
แสดงที่สำนักงานใหญ่ของยูเนสโก
โดยเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการ
สัญจรในหัวข้อ “ความงามและ
สีสันแห่งเมดิเตอร์เรเนียน” มีการ
โชว์งานฝีมือแบบโบราณ ผสาน
กับงานศิลปะร่วมสมัยจากภูมิภาคนี้
อาทิ เสื้อผ้าและกระเป๋าปักในค่า
ผู้อยู่ของเลบานอน โดยสตรี
ชาวปาเลสไตน์ที่สืบทอดผลงาน
ปักผ้าครอสติชจากบรรพชน
แยม หน้าผิง และเครื่องเคียง
ชัตนีย์จากเลบานอนกับกรีซ
นอกจากนี้ยังมี เสื้อตัวยาวปักตัว
อักษรประดิษฐ์ฝีมือนักออกแบบ
ชาวเลบานอน เครื่องแก้วฝรั่งเศส
เครื่องหนังจากโมร็อกโก อัญมณี
งานไม้ทาสี เหล็กตัด และ
แน่นอนว่าต้องมีพรมจากอียิปต์

ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตอบสนอง
ความต้องการของทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้อง” CBAM จัดหลักสูตร
การจัดการและการตลาดให้แก่
ช่างฝีมือสตรี และกำลังดำเนิน
การศึกษาประวัติความเป็นมา
รวมทั้งความหมายของลวดลาย
ดั้งเดิมในภูมิภาคนี้ (การทอ
การปัก จิตรกรรม และการแกะ
สลัก) ช่างฝีมือของยุโรป
(PRODECOM) CBAM ก็ได้เปิดตัว
แนวคิดการจัดทำ “ฉลากติด
สินค้าเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม”
ขึ้น ซึ่งยูเนสโกให้การสนับสนุน
ตั้งแต่ปี 2002 ฝ่ายศิลปะงานฝีมือ
และงานออกแบบของยูเนสโกได้
รณรงค์ให้มีการคุ้มครองทาง

*โทร/โทรสาร
+33 (0) 1 45 67 12 52
www.chbeauxarts-prodecom.org
e-mail :
ch.beaux.arts@wanadoo.fr

© UNESCO/Michel Rebaud

หอการค้าวิจิตรศิลป์
แห่งเมดิเตอร์เรเนียน
กำลังทำการศึกษาวิจัย
ลวดลายโบราณที่
ปรากฏอยู่ในงานฝีมือ
ของภูมิภาคนี้

พรมหลากลวดลายจาก
ชายฝั่งทะเล
เมดิเตอร์เรเนียน

ญาติโยมของมนุษยเร

กำลังจะสูญพันธุ์อยู่รอมร่อ

© UNESCO/Ian Redmond

ลิ่ง ขนาดใหญ่จำพวกกอริลล่า ชิมแพนซี อูรังอุตัง และบาบูน มีดีเอ็นเอที่เหมือนกับดีเอ็นเอของมนุษย์อยู่ถึงร้อยละ 96 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจนถึงขนาดที่ว่านักจำแนกประเภทพืชและสัตว์ที่มาจากโลกอื่นคงจะจำแนกประเภทให้มนุษย์เป็นลิงแอฟริกาขนาดใหญ่อีกสายพันธุ์หนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ลิ่งพวกนี้จึงเป็นสะพานอันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งเชื่อมโยงมนุษย์กับโลกธรรมชาติเข้าด้วยกัน หากเราสูญเสียลิงขนาดใหญ่ไปเพียงสายพันธุ์เดียวก็เท่ากับว่า เราได้ทำลายส่วนหนึ่งของสะพานที่ทอดตัวสู่จุดกำเนิดของเรา ซึ่งย่อมหมายถึงส่วนหนึ่งของมวลมนุษยชาติด้วย

แต่กระนั้น ทุกวันนี้ลิงใหญ่ๆ สายพันธุ์ล้วนกำลังเสี่ยงต่อภาวะสูญพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นในขนาดอันใกล้หรืออย่างช้าที่สุดก็ภายในไม่เกิน 50 ปี มนุษย์เรคือ

พิศวาส ปญฺ์ตรีชี ๒๒๔

ตัวการใหญ่ ผลกระทบจากสงครามกลางเมือง การลักลอบฆ่าเอาเนื้อ การค้าสัตว์มีชีวิต และเหนืออื่นใด การตัดไม้ทำลายป่า กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ลิ่งชิมแพนซีสายพันธุ์ตะวันตกสูญพันธุ์ไปจากเบนิินแกมเบีย และโตโก เรียบร้อยแล้ว ประเทศต่อไปอาจเป็นเซเนกัล และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสูญพันธุ์ตามมาอีกระลอก ยูเนสโกและโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) จึงได้จัดให้ทุกประเทศที่มีประชากรลิงขนาดใหญ่พวกนี้ มาพบปะกับบรรดาผู้อุปถัมภ์และกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อร่วมกันจัดร่างแผนการอยู่รอดปลอดภัยสำหรับสัตว์เหล่านี้ เราจะต้องใช้เวลาานเพียงใดกว่าแผนนี้จะนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้จริง? ชะตากรรมของญาติที่ยังมีชีวิตและใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดแขนงอยู่ตรงจุดนี้แหละ

© UNESCO/Ian Redmond

© UNESCO/Ian Redmond

ซ้าย

งานนี้ ทารกกอริลล่าตัวน้อย
กับลูกชายตัวพี่ที่ชื่อ อุบวิเก
อูเก ของเธอในคองโก

บน

หยุดพักผ่อนภายในเขต
สงวนเลฟีนี้ (คองโก)

ล่าง

อลเฟรด เจ้าหน้าที่ดูแล
อุทยานแห่งชาติเมลูของ
แคเมอรูน กับโบโบ

© UNESCO/Ian Redmond

© UNESCO/Ian Redmond

ข้อมูลเพิ่มเติม :
www.unesco.org/mab/grasp.htm

© UNESCO/Ian Redmond

© UNESCO/Ian Redmond

© UNESCO/Ian Redmond

ซ้าย

ลิงกอริลล่าตัวน้อยกำลังขี่หลังแม่ใน
เขตสงวนเลฟินี (คองโก)

ล่างซ้าย

ลิงกาลเดีมน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ดูแล
เขตสงวนเลฟินี

ขวาบน

ลาดตระเวนอุทยานภูเขาไฟของ
รวันดา ซึ่งเป็นแหล่ง
พำนักจำเพาะของลิงกอริลล่าภูเขา

ขวากลาง

กอริลล่าภูเขาที่ยังเด็กกำลังพักผ่อน
และหยอกเย้ากันต่อหน้านักท่องเที่ยว
ที่อุทยานภูเขาไฟ

ล่าง

กอริลล่าที่ราบซึ่งยังเด็กกำลังเที่ยว
เล่นอยู่ในเขตสงวนเลฟินี

เมื่อกว๊วบค้อยๆ เคลื่อนที่

The Changing Face of the Earth

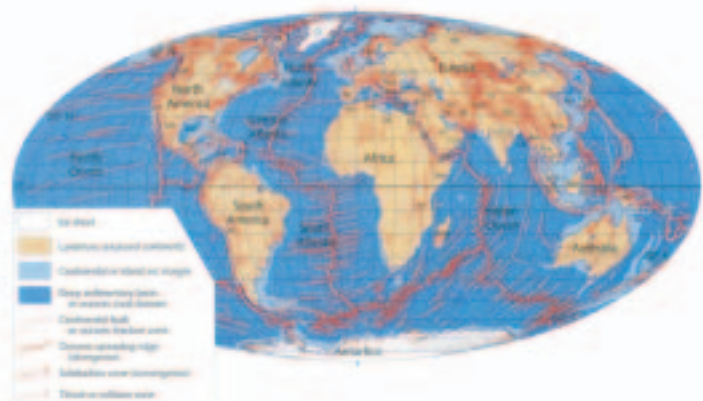
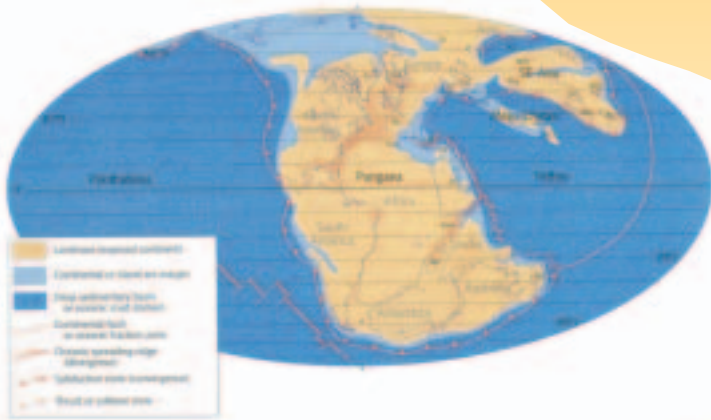
โฉมหน้าโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง
การแยกตัวของมหาทวีปแอฟริกา
และการเคลื่อนตัวของทวีปต่างๆ
ในช่วง 250 ล้านปีที่ผ่านมา โดย
แบ่งปรากฏการณ์เป็นสิบขั้นตอน

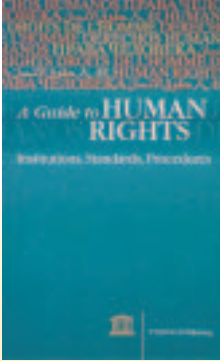
โดย บรูโน ฟริลินค์ และ ฟิลิปปี นูอิสส์
32 หน้า ขนาด 21 x 27 ซม.
16 ยูโร
UNESCO Publishing /
Commission de la carte
geologique du monde

ผลงานจากการวิจัยชิ้นนี้ เดิมทีมุ่งเผยแพร่ในแวดวงผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของโลกในช่วงเวลา 250 ล้านปีที่ผ่านมา และนำเสนอใจสำหรับผู้คนที่อยู่ในโลกอันเร่ร่อนยุคสมัยใหม่ที่ต้องการทวนกลับไปอ่านเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลายล้านปีที่ผ่านมา

หนังสือเริ่มตั้งแต่การแยกตัวของแผ่นดินมหาทวีปแอฟริกา (ทวีปแรกเริ่มที่มีเพียงหนึ่งเดียว) ซึ่งแตกตัวออกกลายเป็นแผ่นดินทวีปหลายทวีปเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นจึงเริ่มวัฏจักรของการแยกตัวออกห่างจากกัน หรือเคลื่อนตัวเข้าใกล้กันเพื่อรวมกันอีกครั้งของผืนแผ่นดินที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อหนึ่งพันห้าร้อยล้านปีก่อน และครั้งล่าสุดเมื่อ 750 ล้านปีที่แล้ว ในบทนำ ให้คำอธิบายที่

ชัดเจนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและแรงดันที่มีอยู่ตลอดเวลาของโลกอันเป็นดาวเคราะห์ที่ยังมีชีวิต (ต่างจากดาวพุธหรือดาวศุกร์) เพราะโลกยังคงปลดปล่อยพลังงานจากภายในออกสู่พื้นผิวภายนอกอยู่ตลอดเวลา พลังงานนี้คือสาเหตุของการเคลื่อนไหวที่เรียกว่า "การถ่ายเทความร้อน" ซึ่งมีผลกระทบต่อผิวเปลือกโลกชั้นบนสุด การขับเคลื่อนซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ส่งผลให้ผิวโลกชั้นลิโธสเฟียร์ หรือเปลือกโลกชั้นนอกแตกออกเป็นแผ่นๆ และเคลื่อนตัวไปด้วยกระบวนการที่เรียกว่า "การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชั้นผิวโลก" ซึ่งถือเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการเกิดแผ่นดินไหวและการระเบิดของภูเขาไฟ เหตุการณ์ที่ดำเนินยาวนานนี้แบ่งออกเป็นสิบขั้นตอนในแต่ละขั้นตอนจะมีแผนที่สมัยบรรพกาลประกอบเพื่อแสดงให้เห็นว่าโลกในช่วงนั้นมีลักษณะเป็นเช่นไร และทำให้ผู้อ่านสามารถลำดับภาพตามลำดับเหตุการณ์ได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังมีข้อความประกอบเพื่ออธิบายให้เข้าใจถึงเหตุการณ์ทางธรณีวิทยาที่สำคัญในยุคนี้ๆ อีกทั้งยังให้ความกระจ่างในทุกเรื่องที่น่าจะเป็นที่ต้องการของผู้อ่านด้วยแผนที่แผนที่สิบเอ็ดซึ่งเป็นแผ่นสุดท้ายแสดงให้เห็นสภาพทางธรณีวิทยาของโลกในปัจจุบันรวมทั้งยุคการก่อตัวของหิน ผลงานชิ้นนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบด้วยอภิธานศัพท์และซีดีรอมที่ใช้ง่ายและมีประโยชน์อย่างยิ่ง โดยมีซีดีรอมบรรจุเนื้อหาของหนังสือทั้งเล่ม รวมถึงโปรแกรมภาพเคลื่อนไหวพาเวอร์พ้อยท์

A GUIDE TO HUMAN RIGHTS : Institutions, Standards, Procedures
คู่มือว่าด้วยสิทธิมนุษยชน : สถาบันมาตรฐานวิธีการดำเนินงาน

หนังสือเล่มนี้ให้

ข้อมูลโดยสรุปเกี่ยวกับเครื่องมือ วิธีการดำเนินงานและกลไกที่สำคัญ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญๆ (การประชุมนานาชาติ เหตุการณ์ในรอบทศวรรษ ในรอบปี ในแต่ละวัน ฯลฯ) และสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับประเด็นสิทธิมนุษยชน โดยหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมและจัดทำเป็น 600 รายการสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องและสนใจประเด็นสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะนักการศึกษา นักศึกษา นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน และผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน โดยมุ่งให้แนวทงความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

Janusz Symonides และ Vladimir Volodin

บรรณาธิการ

คำนำโดย โคอิชิโร มัตซึอูระ

628 หน้า ขนาด 21 x 13 ซม.

14.80 ยูโร

Unesco Publishing, 2003

HUMAN RIGHTS : INTERNATIONAL PROTECTION, MONITERING, ENFORCEMENT

สิทธิมนุษยชน : การคุ้มครอง การกำกับดูแล และการบังคับใช้ระดับนานาชาติ

เป็นหนังสือเล่มที่สามซึ่งเป็นเล่มสุดท้ายในชุดหนังสือเพื่อการศึกษาระดับสูงในประเด็นสิทธิมนุษยชน ของยูเนสโก

โดยเน้นแนวทางการศึกษาเป็นระบบ นั่นคือ ใช้วิธีการศึกษาผ่านการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจระบบขององค์การสหประชาชาติซึ่งครอบคลุมงานด้านสิทธิมนุษยชนทั่วโลก จากนั้นจึงหันมาวิเคราะห์ระบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค หนังสือเล่มนี้เน้นเป็นแหล่งข้อมูลที่ขาดไม่ได้ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสามารถใช้เป็นคู่มือเชิงปฏิบัติ ในการนำขั้นตอน วิธีการต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี

Janusz Symonides บรรณาธิการ

422 หน้า ขนาด 23.5 x 15.5 ซม.

33.80 ยูโร

UNESCO Publishing/Ashgate, 2003

TOWARDS A MULTICULTURAL CULTURE OF EDUCATION

มุ่งสู่วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม

หนังสือเล่มนี้เป็นผลสืบเนื่องจากงานวิจัยใน

ประเทศต่างๆ ทั้งในแอฟริกา เอเชีย และ ละตินอเมริกา จำนวน 30 ประเทศ หนังสือเล่มนี้สนับสนุนการใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาแม่ในการศึกษาทั้งในและนอกระบบ อีกทั้งแสดงให้เห็นความล้มเหลวที่น่าตกใจของนโยบายด้านภาษาซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากยุคอาณานิคม รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้จากวิธีการสอนแบบที่ใช้ภาษาหลากหลาย

Adama Ouane บรรณาธิการ

490 หน้า ขนาด 21 x 14.7 ซม.

12.00 ยูโร

UNESCO Publishing/UIE, 2003

หลาย ผลการศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งนำเสนอเฉพาะนักภาษาศาสตร์และผู้กำหนดนโยบายเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งเน้นไปถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และครูอาจารย์ที่ต้องเผชิญกับผลพวงอันเกิดจากการสอนแบบ “ภาษาเดียว” มาจนกระทั่งทุกวันนี้

NORDIC STONE

หินมีค่าแห่งนอร์ดิก

เป็นแหล่งความรู้ล้ำค่าเกี่ยวกับหินต่างๆ ที่พบ

ในกลุ่มประเทศนอร์ดิก (นอร์เวย์ สวีเดน และ ฟินแลนด์) อธิบายถึงลักษณะของหินสำคัญประเภทต่างๆ อย่างครบถ้วน พร้อมข้อมูลทางด้านธรณีวิทยา และเทคโนโลยี อีกทั้งยังมีบทที่สำรวจความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของหินที่เป็นมรดกตกทอดของประเทศเหล่านี้ อธิบายถึงวิธีการสำรวจ การขุด และขั้นตอนการผลิต รวมทั้งพิจารณาการผลิตหินจากแง่มุมด้าน

สิ่งแวดล้อม

หนังสือเล่มนี้

ประกอบไปด้วยภาพและแผนที่ของแหล่งหินธรรมชาติ รวมทั้งพรรณานี้แหล่งที่พบหินและชื่อทางการค้าของหินดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

Olavi Selonen และ Veli Suominen บรรณาธิการ

64 หน้า ขนาด 27 x 19.5 ซม.

16.00 ยูโร

UNESCO Publishing/IAEG

SMALL IS WORKING ; TECHNOLOGY FOR POVERTY REDUCTION
จิ๋วแต่ใช้การได้ : เทคโนโลยีเพื่อลดความยากจน

การใช้เทคโนโลยีราคาถูกลงและมีขนาดเล็กในประเทศกำลัง

พัฒนาได้รับการเผยแพร่ในช่วงทศวรรษ 1960 โดยอี เอฟ ชูเมเกอร์ ผู้ซึ่งได้ตีพิมพ์หนังสือ Small is Beautiful : A Study of Economics as if People Mattered (จิ๋วแต่แจ๋ว : เศรษฐศาสตร์ที่คำนึงถึงความเป็มนุษย์) ขึ้นในปี 1973 สำหรับหนังสือคู่มือเล่มเล็ก ที่นำเสนอพร้อมกับวิดีโอที่ทันสมัยใหม่เป็นการผสมผสานงานวิจัยและกรณีศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยี ขนาดเล็ก ๆ ที่ทำได้อย่างโดยอาศัยแรงงานมนุษย์อันเป็นเทคโนโลยีที่ยั่งยืนนั้นสามารถมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดความยากจนได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

วิดีโอระบบ PALความยาว 90 นาที และหนังสือขนาด 60 หน้า

14.80 ยูโร

UNESCO Publishing/ITDG/TVE

TERRA เกมไฟท์เทอร์รา

จุดประสงค์ของเกมไฟท์เทอร์ราแก้ไขปัญหาโดยรวม ทั้งทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ-สังคม และวิกฤตการณ์ทางทหารกับการทูต เพื่อรักษาสันติภาพและคงสถานภาพที่อ่อนไหวให้มีการพัฒนาได้อย่างถาวร ผู้เล่นจะต้อง

ร่วมมือกันและระงับเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวไว้ก่อน เพราะหากวิกฤตการณ์เหล่านี้สะสมเพิ่มพูนมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะไม่เป็นประโยชน์ต่อมนุษยคนใดในโลกเลย

กติกาของเกมมีทั้งภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน เยอรมัน และภาษาคาตาลัน (ในแคว้นคาตาลเนียประเทศสเปน)

19.95 ยูโร

ชุดของ UNESCO/Days of Wonder, 2003

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

7, place de Fontenay
75352 Paris 07 SP
France

Tel. +33 1 45 68 10 00
internet:
www.unesco.org

58

Documentation Centres

Archives (BSS/AM)

... (33-1) 45 68 19 50/55
Fax : (33-1) 45 68 56 17
E-mail : archives@unesco.org

Coastal Areas and Small Islands

... (33-1) 45 68 39 34
Fax : (33-1) 45 68 58 08
E-mail : c.nollet@unesco.org

Communication

... (33-1) 45 68 42 67
Fax : (33-1) 45 68 55 84
E-mail : n.nguyen-van@unesco.org

Culture

... (33-1) 45 68 43 42/43
Fax : (33-1) 45 68 55 74
E-mail : ccdoc@unesco.org

Education

... (33-1) 45 68 10 29
Fax : (33-1) 45 68 56 24
E-mail : oai@unesco.org

Information et Informatics

... (33-1) 45 68 43 99
Fax : (33-1) 45 68 55 82
E-mail : g.mensah@unesco.org

Information about UNESCO

... (33-1) 01 45 68 16 81
Fax : (33-1) 45 68 56 54
E-mail : opi.opdoc@unesco.org

Library

... (33-1) 45 68 03 56
Fax : (33-1) 45 68 56 98
E-mail : Library@unesco.org

MAB-Man and the Biosphere

... (33-1) 45 68 40 59
Fax : (33-1) 45 68 58 04
E-mail : mab@unesco.org

Natural Sciences

... (33-1) 45 68 40 17
Fax : (33-1) 45 68 58 23
E-mail : p.murugaiyan@unesco.org

Oceanography

... (33-1) 45 68 39 82
Fax : (33-1) 45 68 58 12
E-mail : p.boned@unesco.org

Photo Library

... (33-1) 45 68 16 91
Fax : (33-1) 45 68 56 55
E-mail : photobank@unesco.org

Studio Radio-TV, Archives, Audiovisual

... (33-1) 45 68 00 68
Fax : (33-1) 45 68 56 56
E-mail : studio@unesco.org

Social and Human Sciences

... (33-1) 45 68 39 06, 45 68 38 07
Fax : (33-1) 45 68 56 77
E-mail : c.bauer@unesco.org

Statistics

... (33-1) 45 68 23 10
Fax : (33-1) 45 68 55 20
E-mail : stelb@unesco.org

Hydrology

... (33-1) 45 68 40 04
Fax : (33-1) 45 68 58 11
E-mail : ihp@unesco.org

World Heritage

... (33-1) 45 68 18 76
Fax : (33-1) 45 68 55 70
E-mail : wh-info@unesco.org

Youth Coordination

... (33-1) 45 68 16 54
Fax : (33-1) 45 68 57 90
E-mail : ucj@unesco.org

UNESCO Offices

1. Afghanistan

UNESCO Kabul
P.O. Box 5, Kabul
... + 93-70-283.008
Fax : + 873-763 468 836,
E-mail : dhaka@unesco.org

2. Bangladesh

Idb Bhaban (16th floor)
E/8-A Rokeya Sharan
Sher-e-Banglanagar, Dhaka 1207
... (880-2) 912 34 69/6522
Fax : (880-2) 912 34 68
E-mail : dhaka@unesco.org

3. Brasil

SAS Quadra 5 Bloco H Lote 6
Edifício CNPQ/IBICT/UNESCO
9º andar, 70070-914 Brasília D.F.
... (55-61)21 06 35 00
Fax : (55-61) 322 42 61
E-mail : brasilia@unesco.org

4. Burundi

Avenue du Luxembourg
Bujumbura
... (257) 21 53 82/84
Fax : (257) 21 53 83
E-mail : bujumbura@unesco.org

5. Cambodia

P.O. Box 29
House 38, Samdech Sthearos
blvd, Phnom Penh
... (855-23) 217 244 426 726
Fax : (855-23) 426 163, 217 022
E-mail : phnompenh@unesco.org

6. Cameroon

Immeuble Stamatiades,
(2nd floor), Avenue de
l'Indépendance, BP 12909,
Yaoundé
... (237) 22 57 63
Fax : (237) 22 63 89
E-mail : yaounde@unesco.org

7. Chile

Calle Enrique Delpiano, 2058
Providencia, 3187 Santiago
... (56-2) 472 4600/655 10 50
Fax : (56-2) 655 10 46, 655 10 47
E-mail : santiago@unesco.org

8. China

Waijiaogongyu 5-15-3,
Jianguomenwai Compound
Beijing 100600
... (86-10) 65 32 28 28
Fax : (86-10) 65 32 48 54
E-mail : beijing@unesco.org

9. Congo

134 bd du Maréchal Lyautey
Brazzaville
... (242) 81 18 29
Fax : (242) 81 17 80
E-mail : uhbrv@congonet.org

10. Costa Rica

Paseo Colon, ave 1 bis, calle 28,
casa esquinera, San José
... (506) 258 76 25
Fax : (506) 258 74 58, 258 76 41
E-mail : san-jose@unesco.org

11. Cuba

UNESCO Regional bureau
for Culture
Calzada 551 -Esq. a D
Vedado, La Havane
... (53-7) 832 76 38,
... (57-3) 33 34 38
Fax : (53-7) 33 31 44
E-mail : habana@unesco.org

12. Democratic Republic of the Congo

Immeuble Losonia,
Boulevard du 30 Juin, Kinshasa
... (243) 88 48 253
Fax : (243) 88 48 252
E-mail : kinshasa@unesco.org

13. Ecuador

Juan Leon Mera 130 y
Ave Patria, Edificio CFN 6to Piso,
Quito
... 2 5932 2529 085/2 5932 2562 327
Fax : 2 5932 2504 435
E-mail : quito@unesco.org

14. Egypt

UNESCO Reginal office
for Science
8 Abdul-Rahman
Fahmy Street, Garden City,
Cairo 11541
... (202) 79 504 24
Fax : (202) 79 45 296
E-mail : cairo@unesco.org

15. Ethiopia

P.O. Box 1177, ECA Building
Menelik Avenue,
Addis Abeba
... (251-1) 51 39 53
Fax : (251-1) 51 14 14
E-mail : mlconde@hotmail.com

16. Gabon

A la Cité de la Démocratie
Bâtiment N° 6, B.P. 2, Libreville
... (241) 76 28 79
Fax : (241) 76 28 14
E-mail : unescbv@inet.ga

17. Ghana

32 Nortei Abadio Street, Airport,
Residential Area, Accra
... (233-21) 765 497, 765 499
Fax : (233-21) 765 498
E-mail : accra@unesco.org

18. Guatemala

Edificio Etisa, Ofic. 7 "A"
Plaza Espana, Zona 9,
Guatemala City
... (502) 360 87 17.
360 87 27
Fax : (502) 360 87 19
E-mail : guatemala@unesco.org

19. Haiti

19, Delmas 60, Musseau par
Bourdon, Pétion Ville
... (509) 511 04 60/61 62
Fax : (509) 257 8158
E-mail : unescohaiti@hainet.net

20. India

B 5/29 Safdarjung Enclave,
New Delhi 110 029
... (91-11) 671 3000
Fax : (91-11) 671 3001/2
E-mail : newdelhi@unesco.org

21. Indonesia
Unesco House, Jalan Galuth (II)
N° 5, Kebayau Baru
Jakarta Selatan, Jakarta 12110
... (62-21) 739 9818
Fax : (62-21) 7279 6489
E-mail : jakarta@unesco.org

22. Iran (Islamic Republic of)
Bahman Building, Sa'ad
Abad Palace Complex Tehran
No. 1076 Enghelab Avenue
Teheran - 11338
... (98-21) 27 40
141/142/143
Fax : (98-21) 27 40 144
E-mail : teheran@unesco.org

23. Italy
Piazza Zorzi, Castello 4930
Venise
... (39-041) 260 15 11
switchboard
Fax : (39-041) 528 99 95
E-mail : rost@unesco.org

26. Kazakhstan
4th Floor, UN Building
67, Tole Bi Street, 480091 Almaty
... (7-3272) 58 26 37/38
Fax : (7-3272) 79 48 53
E-mail : almaty@unesco.org

27. Kenya
United Nations Offices,
Gigiri, Block C, United
Nations Avenue, Gigiri
Nairobi
... (254-2) 62 12 34
Fax : (254-2) 62 27 50
E-mail : nairobi@unesco.org

28. Lebanon
Cité Sportive Av., Beirut
... (961-1) 85 00 13
Fax : (961-1) 82 48 54
E-mail : beirut@unesco.org

29. Mali
Badalabougou Est
B.P.E 1763, Bamako
... (223) 223 34 92,
223 34 93
Fax : (223) 223 34 94
E-mail : bamako@unesco.org

32. Mozambique
515, av. Frederick Engels,
Maputo
... (258-1) 49 44 50, 49 34 34
Fax : (258-1) 49 34 31, 49 45 03
E-mail : maputo@unesco.org

33. Namibia
Oppenheimer House,
5 Brahms St., Windhoek
... (264-61) 291 7000,
Fax : (264-61) 291 7220
E-mail : windhoek@unesco.org

34. Nepal
Ring Road-Bansbari
Katmandu
... (977-1) 437 40 09,
Fax : (977-1) 437 30 04
E-mail : kathmandu@unesco.org

37. Palestinian Authority
17, Ahlyyah College St. West
Bank via Israel Ramallah
... (972-2) 295 9740
Fax : (972-2) 295 97 41
E-mail : unesco@palnet.com

38. Peru
Avenida Javier Prado Este
2465-8 Piso, Museo de la
Nacion, San Borja, Lima
... (51-1) 476 98 71,
... 224 25 26
Fax : (51-1) 476 98 72
E-mail : unescoperu@amauta.
rch.net.pe

39. Qatar
57, Ajjazira Al-Arabia St. Doha
... (974) 486 77 07/77 08/
75 49
Fax : (974) 486 76 44
E-mail : doha@unesco.org

40. Romania
UNESCO European Centre
for Higher Education, 39,
Stirbei Voda Str., Bucharest
... (40-1) 313 08 39/06 98
Fax : (40-21) 312 35 67
E-mail : bucares@unesco.org

42. Russian Federation
Bolshoi Levshinsky per. 15/28,
blg. 2, 119034 Moscow
... (7-095) 202 80 97/202
87 59/202 81 66
Fax : (7-095) 202 05 68, 956
36 66
E-mail : moscow@unesco.org

43. Rwanda
Mineduc Compound
... (250) 51 58 45/44/46
Fax : (250) 51 38 44
E-mail : kigali@unesco.org

44. Samoa
P.O. Box 615
Matautu-uta Post Office, Apia
... (685) 242 76
Fax : (685) 222 53
E-mail : apia@unesco.org

45. Senegal
UNESCO Regional Office
Dakar and Regional Bureau
for Education
12 av.L., S Senghor,
Dakar
... (221) 849 2323
Fax : (221) 823 83 93
E-mail : dakar@unesco.org

46. Switzerland
Villa « Les Feuillantines »
CH-1211 Gen ve 10
... (41-22) 917 33 81
Fax : (41-22) 917 00 64
E-mail : geneva@unesco.org

47. Tanzania (United Republic of)
Oyster Bay, Uganda Av.,
Plot N° 197a, Dar-es-Salaam
... (255-22) 2666 623/26
671 656
Fax : (255-22) 26 66 927
E-mail :
dar-es-salaam@unesco.org

48. Thailand
920 Sukumvit Rd.,
Bangkok 10110
... (662) 391 05 77/391 0879
Fax : (662) 391 08 66
E-mail : bangkok@unesco.org

49. United States of America
2, United Nations Plaza,
Suite 900
New York, N.Y. 10017
... (1-212) 963 59 95,
Fax : (1-212) 963 80 14
E-mail :
e.minchenberg@unesco.org

50. Uruguay
UNESCO Office Montevideo
Regional Bureau for Science
in Latin and the Caribbean
Edificio del Mercosur (ex
Parque Hotel), Calle Dr. Luis
Piera, 1992
Montevideo
... (598-2) 413 2075/413
2094
Fax : (598-2) 413 2094
E-mail : montevideo@unesco.org

51. Uzbekistan
95, Amir Temur Str.
Tashkent, 70 000
... (998-71) 12 07 116
Fax : (998-71) 13 21 382
E-mail : tashkent@unesco.org

52. Viet Nam
23 Cao Ba Quat, Hanoi
... (84-4) 747 0275/6
Fax : (84-4) 747 0274
E-mail : registry@unesco.org

53. Zimbabwe
8 Kenilworth Rd. Newlands,
Harare
... (263-4) 77 61 16
Fax : (263-4) 77 60 55
E-mail : harare@unesco.org

© UNESCO/Nimrah Bank

24. Jamaica
The Towers, 25 Dominica
Drive, 3rd Floor, Kingston 5
... (1-876) 929 70 87,
929 70 89
Fax : (1-876) 929 84 68
E-mail : kingston@unesco.org

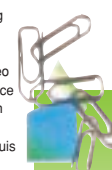
25. Jordan
Wadi Saqra Street
Amman 11181
... (962-6) 551 42 34/65 59
Fax (962-6) 553 21 83
E-mail : registry@unesco.org

30. Mexico
Pte Masaryk n.º 526, 3er piso
Colonia Polanco, 11560
Mexico, D.F.
... (52-55) 5230 76 00
Fax : (52-5) 5230 76 02
E-mail : mexico@unesco.org

31. Morocco
35 av du 16 movembre,
Agdal, Rabat
... (212-37) 67 03 72,
67 03 74, 77 81 82
Fax : (212-37) 67 03 75
E-mail : rabat@unesco.org

35. Nigeria
Street Plot 777,
Bouake Street, off Herbert
Maccaulay Way
Wuse zone 6, Abuja
... (234-9) 52 37 088
Fax : (234-9) 52 38 094
E-mail : abuja@unesco.org

36. Pakistan
Saudi-Pak Tower, First Floor,
Blue Area, Jinnah Avenue,
Islamabad 44000
... (92-51) 28 000 83
Fax : (92-51) 28 000 56
E-mail : islamabad@unesco.org

ประติมากรรมรูปคนเดิน
1949

Alberto Giacometti
(1901-1966)

สูง 1.83 เมตร
รวมอยู่ในงานสะสมของยูเนสโก
ในปี 1965

